Sipoon kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma vuosiluokat 3–6

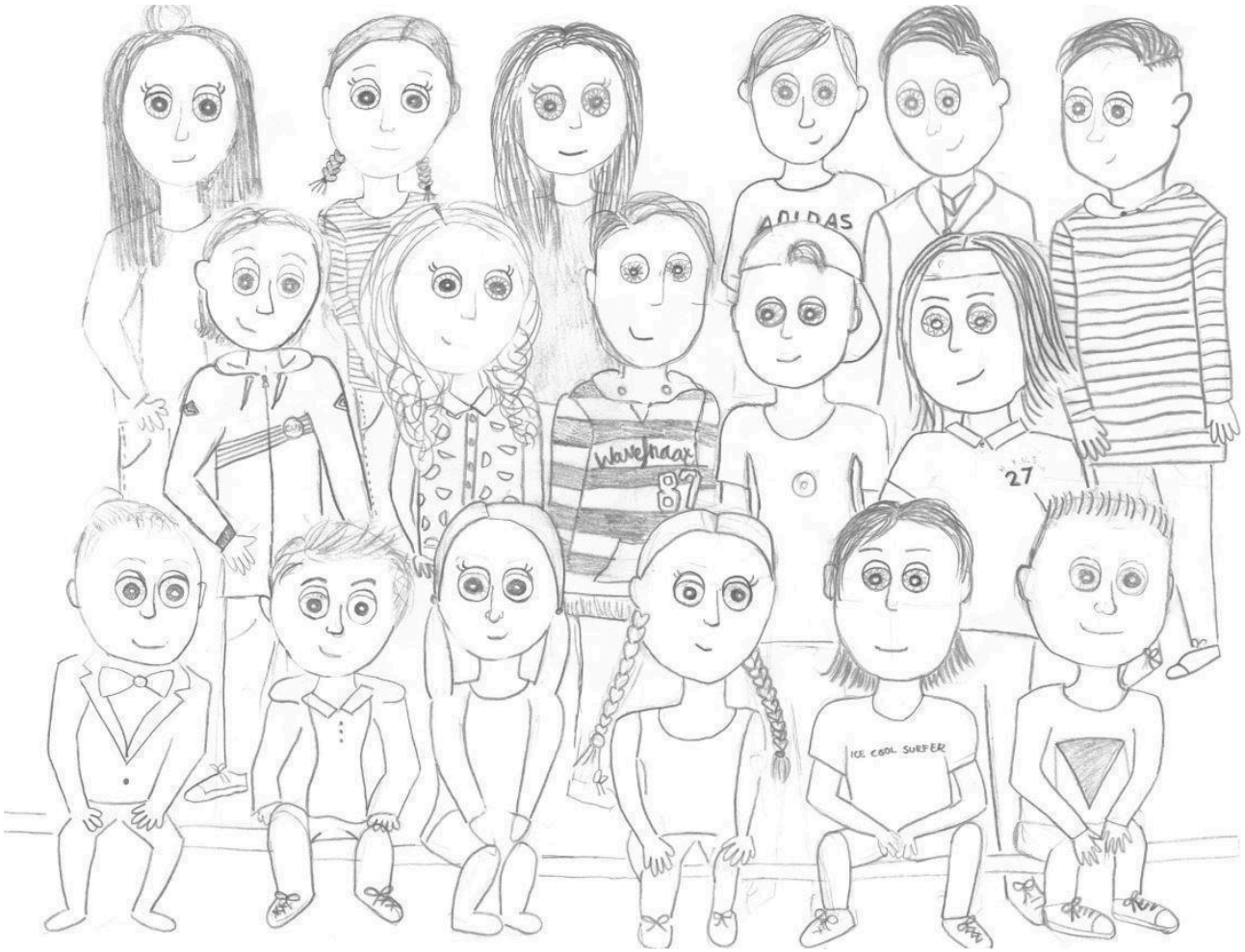

päivitetty 27.5.2025

Sisällys

14 Vuosiluokat 3–6 **5**

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä 6

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6 **7**

14.2.1 Laaja-alainen osaaminen – oppimispolku Sipoossa vuosiluokalla 3–6 7

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) 7

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) 8

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) 9

Monilukutaito (L4) 9

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) 10

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) 11

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7) 12

14.3 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6 **12**

14.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 12

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 17

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 18

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 19

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 21

Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 23

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 33

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 36

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 40

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 43

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 47

14.3.2 Toinen kotimainen kieli 52

Ruotsin kieli A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6 56

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 57

Ruotsin kieli B1– opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 64

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 67

Kielikylpykieli – ruotsi – opetus ja tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6 72

14.3.3 Vieraat kielet 75

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 77

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 79

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 80

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 82

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 85

Saksa A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6 92

Saksan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 94

Ranska A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6 101
Ranskan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 103
14.3.4 Matematiikka 108
Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 111
Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 113
Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 115
Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 117
Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 119
14.3.5 Ympäristöoppi 123
Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 127
Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 130
Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 133
Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 136
Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 138
14.3.6 Uskonto 147
Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 151
Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 152
Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 153
Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 154
Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 157
Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 158
Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 160
Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 162
Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 165
14.3.7 Elämänkatsomustieto 168
Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 171
Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 172
Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 174
Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 176
Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 177
14.3.8 Historia 181
Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 183
Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 184
Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 186
Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 188
14.3.9 Yhteiskuntaoppi 190
Yhteiskuntaoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 193
Yhteiskuntaoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 194
Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 196
14.3.10 Musiikki 199
Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 201

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 203
Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 205
Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 207
Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 209
14.3.11 Kuvataide 212
Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 215
Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 217
Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 219
Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 222
Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 225
14.3.12 Käsityö 229
Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 232
Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 235
Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 237
Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 241
Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 244
14.3.13 Liikunta 247
Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3 249
Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4 251
Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5 253
Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6 255
Liikunnan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9 258
14.3.14 Oppilaanohjaus 261
Oppilaanohjaus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6 262

14 Vuosiluokat 3–6

Kaikessa opetuksessa huomioidaan Sipoon kunnan opetustoimen arvot:

1. Oppilas, aktiivisuus ja osallisuus kaiken toiminnan keskiössä (oppimisen omistajuus)
2. Hyvään keskittyminen ja hyvän löytäminen kaikista ja kaikesta (innostuneita, osaavia ja hyvinvoivia oppilaita, jokainen oppilas on hyvä)
3. Avoimuus, palvelualttius ja kekseliäisyys suhteessa ihmisiin, asioihin ja uusiin toimintatapoihin
4. Oppiminen tapahtuu kaikkialla (muunkin kuin kouluoppimisen arvostaminen ja oppimisympäristön laajentaminen)
5. Moninaisuuden, kulttuurisen osaamisen ja monikielisyyden arvostaminen

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen järjestäjän tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun. Ennen kielivalintojen tekemistä voidaan järjestää kielisuihkuja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Vuosiluokat 3–6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3–6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3–6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys

korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

14.2.1 Laaja-alainen osaaminen – oppimispolku Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Sipoon kunnan laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus rakentuu valtakunnallisten tavoitteiden pohjalle ja jokaiselle osa-alueelle on luotu kolme Sipoon kouluissa toteutettavaa näkökulmaa.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Sipoon näkökulmat - Ajattelu ja oppimaan oppiminen
Oppilaiden mahdollisuuksia oman oppimisensa pedagogiseen johtamiseen (itsepystyvyys) kehitetään itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja kannustavan palautteen avulla.
Oppilaiden kykyä hahmottaa omaa oppimistaan ja osaamistaan tuetaan yksilöllisillä oppimisratkaisuilla hyödyntäen erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä.
Oppilaiden oppimismotivaatioita vahvistetaan käsittelemällä oppiaineita kokonaisuuksina ja yhteisöllisen oppimisen menetelmiä hyödyntäen sekä verkon yli tapahtuvalla kommunikoinnilla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Sipoon näkökulmat - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
Oppilaiden monipuolista itseilmaisua ja toisten kuuntelemista vahvistetaan erilaisilla yhteisöllisillä oppimismenetelmillä eri oppiaineissa ja verkon yli tapahtuvalla kommunikoinnilla.
Oppilaiden kieli- ja kulttuuritietoisuutta lisätään hyödyntämällä erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä ja oppilaiden kulttuurisia taustoja ja kokemuksia. Oppilaat hyödyntävät oppimisessaan joko fyysisiä tai virtuaalisia kirjasto- ja kulttuurikäyntejä tai tapahtumia. Oppilaiden omia kiinnostuksen kohteita ja lähiluontoa hyödynnetään sekä arjen oppimistilanteissa että koulun tapahtumissa ja juhlissa.

Oppimisessa ja opetuksessa hyödynnetään Sipoon kaksikielisyyttä ja tehdään esimerkiksi yhteistyötä yli kielirajojen. Kouluissa voi myös toimia kerhoja, joissa on molempien kieliryhmien edustajia.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Sipoon näkökulmat - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppimistilanteissa käytetään pelejä, leikkiä ja yhteisöllisiä työtapoja. Oppilaat osallistuvat sääntöjen, sopimusten ja yhteisten työtapojen luomiseen. Kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi oppilaita ohjataan kehittämään omia sosiaalisia taitojaan ja tunnetaitojaan keskustelemalla kunnioittavista, suvaitsevista ja toiset huomioonottavista toimintatavoista.
Oppilaiden kanssa käsitellään kestävän kehityksen periaatteita ja käytännön merkitystä omassa ympäristössä ja valinnoissa.
Opetuksessa hyödynnetään erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä, jolloin oppilaat voivat harjoitella ja kehittää kykyjään toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa, tiloissa ja erilaisilla välineillä.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja –tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja

tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Sipoon näkökulmat – Monilukutaito
Oppimistilanteissa hyödynnetään monipuolisia tiedon lähteitä, jotta oppilaat voivat harjoitella erilaisten tekstien tulkitsemista, kriittistä lukutaitoa ja lähdetietojen käyttöä.
Oppilaita kannustetaan esittämään, kuvaamaan ja kertomaan opetuksessa käsiteltäviä ilmiöitä sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.
Eri oppiaineiden oppimistilanteissa käsitellään oppilaille merkityksellisiä, heitä kiinnostavia ja lähiympäristöön kohdistuvia tekstejä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon

tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Sipoon näkökulmat - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Kaikissa kouluissa on käytössä Sipoon kunnan yhteinen Digipassi
Oppilaita ohjataan käyttämään Sipoon kunnassa käytössä olevia laitteita ja palveluita.
Kaikissa kouluissa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman tvt:n käytön tavoitteita.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Sipoon näkökulmat - Työelämätaidot ja yrittäjyys
Opetustilanteita rakennetaan projektityöskentelyn ympärille ja oppilaita ohjataan työskentelemään vaihtelevissa oppimisympäristöissä yksin, pareittain ja erilaisissa ryhmissä monipuolisin välinein.
Opiskelutilanteissa käytetään erilaisia toiminnallisia menetelmiä, joilla tuetaan erilaisia oppimistapoja ja työtapoja sekä ryhmätyöskentelyä ja ymmärrystä eri kulttuureista.
Oppimistilanteissa oppilaita kannustetaan kehittämään omia vahvuuksiaan, kielitaitoa, arvostamaan omia ja muiden tuotoksia sekä toimimaan yhteisten tavoitteiden eteen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Sipoon näkökulmat - Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Oppilaat vaikuttavat ja osallistuvat oman opiskelunsa suunnitteluun (yksilölliset opiskelupolut) sekä luokan ja koko koulun yhteisiin asioihin esim. luokkakokousten ja oppilaskuntatoiminnan avulla.
Oppilaat harjoittelevat ristiriitatilanteiden ratkaisemista esim. Vertaissovittelu-toiminnan (Verso) avulla tai muilla koulussa käytössä olevilla menetelmillä.
Oppilaille kerrotaan oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka koskevat heitä koululaisina ja yhteiskunnan jäseninä. Oppilaille kerrotaan seuraamuksista, jotka aiheutuvat yhteiskunnan sääntöjen rikkomisesta.

14.3 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

14.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja

jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden

asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää äidinkielen ja kirjallisuuden valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaaottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.	Ohjataan oppilasta lempeästi keskustelun tärkeyteen elämän kaikilla osa-alueilla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.		L1 L2 L4 Monilukutaito L7
S2 Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Kolmannella vuosiluokalla painotetaan monipuoliseen lastenkirjallisuuteen tutustumista. Voidaan esimerkiksi käyttää apuna erilaisia lukudiplomeja ja lukupäiväkirjoja. Käytetään kirjaston	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

	palveluita ja tutustutaan sen tarjontaan.	
S3 Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	Pääpaino on fiktiivisen kertovan tekstin kirjoittamisessa sekä oman ajatuksen ilmaisemisessa. Pidetään väylä auki ilmaisulle. Ohjataan oppilasta arvioimaan kirjoittamansa tekstin luettavuutta. Kolmannella vuosiluokalla pääpaino käsinkirjoittamisen sujuvoittamisessa	L1 L2 L4 L7
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.		L1 L4 L5
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	Pääpaino kirjallisuuteen ja kirjastoon tutustumisessa. Kannustetaan kirjallisuuden pariin.	L1 L2 L4
T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.		L2 L4 L5 L7

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.	Syvennetään taitoja toimia erilaisissa keskustelutilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.		L1 L2 L4 Monilukutaito L7
S2 Tekstien tulkitseminen		

T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Neljännellä vuosiluokalla luetaan ja tutkitaan tietokirjallisuutta sekä monipuolisia tietolähteitä. Harjoitellaan tietotekstien lukustrategioita. Oppilasta kannustetaan silti lukemaan laajasti lastenkirjallisuutta. Käytetään kirjaston palveluita ja tutustutaan sen tarjontaan.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.		L1 L4 L5
S3 Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	Neljännellä vuosiluokalla harjoitellaan kertovia (fiktio), kuvaavia (tietoteksti), ohjaavia ja kantaa-ottavia tekstejä. Pääpaino on käsin kirjoittamisessa. Yleiskielistä kirjoittamista painotetaan. Oikeakielisyysasioihin kiinnitetään huomiota.	L1 L2 L4 L7
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	Luetaan tekstejä ja kirjoja kirjallisuuden eri lajeista.	L1 L2 L4
T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.		L2 L4 L5 L7

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.	Painotetaan oman mielipiteen perusteltua ilmaisemista erilaisissa tilanteissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja

		kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.		L1 L2 L4 Monilukutaito L7
T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.		L1 L2 L3 L4
S2 Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Viidennellä luokalla painotetaan monilukutaidon kehittymistä lukemalla ja vertailemalla tekstejä. Luetaan laajasti kirjallisuutta. Luetaan, kuunnellaan ja katsotaan mediatekstejä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden kiinnostuksen kohteita.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.		L1 L4 L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.		L1 L4 L5
S3 Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	Viidennellä vuosiluokalla harjoitellaan kertovia (fiktio), kuvaavia (tietoteksti), ohjaavia ja kantaa-ottavia tekstejä. Kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota otsikointiin ja kappalejakoon. Harjoitellaan muistiinpanotekniikoita ja lähteiden käyttöä.	L1 L2 L4 L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.		L1 L4 L5 L7
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.		L1 L4 L5
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		

T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.	L1 L2 L4
T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.		L2 L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Suomen kieli ja kirjallisuus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.	Painotetaan erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.		L1 L2 L4 Monilukutaito L7
T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.		L1 L2 L3 L4
S2 Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	Kuudennella luokalla luetaan sekä lyhyempiä tekstejä että kokonaisteoksia. Luetaan kertovia (fiktio), kuvaavia (tietoteksti), ohjaavia ja kantaa-ottavia tekstejä. Kieliasioista varmennetaan sanaluokkien, aikamuotojen ja	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin		L1 L2

ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.	sijamuotojen hallitsemista ja käyttöä. Oikeakielisyyttä varmennetaan.	L4 L5
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.		L1 L4 L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.		L1 L4 L5
S3 Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	Jotta oppilas oppii havainnoimaan ja muokkaamaan omaa tekstiänsä, on tärkeää, että opettaja korjaa ja kommentoi tekstin kieliasua ja sisältöä positiivisia puolia korostaen. Oppilas harjoittelee korjaamaan omaa tekstiänsä palautteen perusteella. Isojen alkukirjainten ja virkerajojen hallintaan kiinnitetään erityisesti huomiota.	L1 L2 L4 L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.		L1 L4 L5 L7
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.		L1 L4 L5
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		L2 L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	Vertaillaan omaa kulttuuria muihin kulttuureihin, erityisesti kunnan kaksikielisen luonteen huomioiden. Vertaillaan suomen kieltä muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.	L1 L2 L4

T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.		L2 L4 L6 L7

Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Oppilas vahvistaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä taitoaan ilmaista mielipiteensä.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutuissa ja epämuodollisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan vastaamalla esitettyihin kysymyksiin.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä esittää mielipiteelleen joitakin perusteluja.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään ja perustella niitä tilanteeseen sopivalla tavalla.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Oppilas oppii huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ryhmäviestintätilanteissa ja ottamaan muut ryhmän jäsenet huomioon.	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun asiallisesti.	Oppilas osaa käyttää erilaisia kielellisiä keinoja osallistuessaan keskusteluun ryhmätilanteessa. Oppilas osaa mukauttaa viestintäänsä jonkin verran tilanteeseen sopivaksi.	Oppilas osaa hyödyntää kielellisten keinojen lisäksi äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa ryhmätilanteissa. Oppilas osaa mukauttaa viestintäänsä ryhmätilantee	Oppilas osaa mukauttaa kielellisiä ja viestinnällisiä keinojaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmässä ja ottaa muiden näkemykset huomioon keskustellessaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
						seen sopivaksi ja ottaa muut osallistujat huomioon.	
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Oppilas oppii käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen ja yksinkertaisen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta apukysymysten avulla. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa käyttää joitakin kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.	Oppilas osaa pitää lyhyen valmistellun puhe-esityksen. Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kokonaisilmaisun keinoja esiintyessään.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutaman vahvuutensa ja kehittämiskohteen.	Oppilas osaa kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan viestijänä. Oppilas osaa ottaa vastaan palautetta ja antaa niukkaa palautetta.	Oppilas osaa arvioida omia viestintätaitojaan. Oppilas osaa ottaa vastaan ja hyödyntää palautetta omasta toiminnastaan sekä antaa monipuolista palautetta.
Tekstien tulkitseminen							
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan	S2	Oppilas sujuvoittaa lukemistaan ja oppii käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan	Lukutaidon kehittyminen	Oppilas osaa lukea rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä hitaasti. Oppilas osaa ohjatusti käyttää jotakin	Oppilas osaa lukea rakenteeltaan ja kieleltään yksinkertaisia tekstejä melko sujuvasti. Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista	Oppilas osaa lukea ikätasolleen sopivia tekstejä sujuvasti. Oppilas osaa käyttää tavallisimpia tekstinymmärt	Oppilas osaa lukea monenlaisia ikätasolleen sopivia tekstejä sujuvasti. Oppilas osaa käyttää tekstinymmärt

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
omaa lukemistaan		omaa lukemistaan.		yksinkertaista tekstinymmärtämisen perusstrategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskohteensa lukijana.	tekstinymmärtämisen perusstrategiaa. Oppilas osaa tarkkailla omaa lukemistaan ja kuvata itseään lukijana.	ämisen perusstrategioita. Oppilas osaa tarkkailla ja arvioida itseään lukijana.	ämisen perusstrategioita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitoja an	S2	Oppilas kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentaa sana- ja käsitevarantoaan.	Tekstien erittely ja ymmärtäminen	Oppilas osaa selostaa jotakin tekstin sisällöstä apukysymysten avulla. Oppilas osaa tunnistaa teksteistä itselleen uusia sanoja ja käsitteitä. Oppilas osaa tunnistaa ohjatusti joitakin yksinkertaisille tekstilajeille tyypillisiä piirteitä.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasioita ja nimetä ohjatusti tekstin jonkin tavoitteen. Oppilas osaa ohjatusti päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä. Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien joistakin kielellisistä ja visuaalisista piirteistä.	Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita. Oppilas osaa päätellä itselleen uusien sanojen ja käsitteiden merkityksiä. Oppilas osaa kuvata ohjatusti tavallisimpien kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien keskeisiä kielellisiä, visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja tekstin rakentamista merkityksistä ja pohtia sen tavoitteita.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankint	S2	Oppilas oppii hankkimaan tietoa,	Tiedonhankintataidot ja	Oppilas osaa etsiä ohjatusti yksittäisiä	Oppilas osaa käyttää lähteenä eri	Oppilas osaa käyttää erilaisia	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
aan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin		käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.	lähdekriittisyys	tietoja annetuista lähteistä.	tekstiympäristöjä sekä hakea ohjatusti tietoa niistä. Oppilas osaa ohjatusti tehdä havaintoja käyttämiensä lähteiden luotettavuudesta.	lähteitä sekä hakea tietoa niistä. Oppilas osaa nimetä joitakin lähteiden luotettavuuteen liittyviä piirteitä.	erilaisia lähteitä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Oppilas kehittää kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta sekä media- ja muita tekstejä kohtaan sekä oppii jakamaan lukukokemuksiaan myös monimediaisissa ympäristöissä.	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa ohjatusti selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen. Oppilas osaa apukysymysten avulla kertoa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksistaan.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisten tekstien piirteitä käyttämällä käsitteitä juoni ja henkilö. Oppilas osaa kuvata pintapuolisesti luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä käyttämällä käsitteitä juoni, henkilö, kertoja sekä tapahtumapaikka ja -aika. Oppilas osaa kuvata luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä käyttämällä tarkoituksenmukaisia käsitteitä. Oppilas osaa kuvata monipuolisesti ja pohtia luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen							
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja	Kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemine	Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymysten avulla	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa tekstejä, joissa hän ilmaisee	Oppilas osaa tuottaa ajatuksiaan, kokemuksiaan ja	Oppilas osaa tuottaa monipuolisesti ja sujuvasti kokemuksiaan,

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana		vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	n sekä tekstin tuottamisen taitojen kehittämine n	tekstejä, joissa hän ilmaisee ajatuksiaan, kokemuksiaan tai mielipiteitään. Oppilas osaa ohjatusti nimetä jonkin yksittäisen kehittämiskoht eensa tekstin tuottajana.	kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ymmärrettävä sti. Oppilas osaa kuvata itseään tekstin tuottajana ja nimetä jonkin vahvuuden ja kehittämiskoh teen.	mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskoht eitaan tekstin tuottajana.	ajatuksiaan ja mielipiteitään ilmaisevia tekstejä. Oppilas osaa arvioida realistisesti itseään tekstin tuottajana.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaa n kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisis sa ympäristöissä	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien tai apukysymyste n avulla yksinkertaisia kertovia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä sekä käyttää joitakin niille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja yksinkertaisille kantaa ottaville teksteille tyypillisiä ilmaisutapoja.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenm ukaisesti kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja yksinkertaisille kantaa ottaville teksteille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittam isen ja näppäintaitoje n sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituk sen hallintaa	S3	Oppilas sujuvoittaa käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja sekä vahvistaa kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoitukse n hallintaa.	Kirjoitustaid on kehittymine n ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas osaa kirjoittaa käsin sekä tieto- ja viestintäteknol ogiaa hyödyntäen lyhyitä yhtenäisiä tekstejä, joista saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteit	Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä melko sujuvasti sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknol ogiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida tekstinsä, muotoilla	Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä sujuvasti sekä käsin että tieto- ja viestintäteknol ogiaa hyödyntäen. Oppilas osaa ohjatusti otsikoida ja jaksottaa tekstinsä sekä hallitsee	Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin sekä tuottaa tekstiä tieto- ja viestintäteknol ogiaa hyödyntäen. Oppilas osaa otsikoida ja jaksottaa tekstinsä tarkoituksenm

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
				a sekä käyttää satunnaisesti virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Ilmaisussa on paljon puheenvaraisuutta.	virkkeitä ja käyttää muutamia erilaisia lauserakenteita sekä noudattaa joitakin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.	keskeiset kirjoitetun yleiskielen käytänteet.	ukaisella tavalla ja hallitsee kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Oppilas kehittää tekstin tuottamisen prosessejaan ja taitoaan tuottaa tekstiä yhdessä, arvioida omia ja muiden tekstejä ja ottaa vastaan palautetta omista teksteistä. Hän oppii toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tekstin tuottamisen prosessin hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa tehdä joitakin pintatason havaintoja omasta tekstistään.	Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja omasta tekstistään. Hän osaa antaa niukkaa palautetta toisten teksteistä. Oppilas osaa käyttää mekaanisesti lähteitä. Oppilas noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.	Oppilas osaa ohjatusti muokata tekstiään palautteen pohjalta. Oppilas osaa arvioida omia tekstejään sekä antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä. Oppilas osaa ohjatusti käyttää lähteitä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia.	Oppilas osaa muokata tekstinsä rakennetta ja kieltä. Oppilas osaa arvioida omia tekstejään ja vastaanottaa palautetta sekä antaa rakentavaa palautetta muiden teksteistä. Oppilas osaa käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutt	S4	Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuutta an, tutkimaan ja	Kielen tarkastelun kehittymine n	Oppilas osaa tehdä satunnaisia havaintoja	Oppilas osaa tehdä havaintoja erilaisista	Oppilas osaa tehdä havaintoja kielellisten	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
aan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia		tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja sekä käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan. Hän oppii ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.		joistakin kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä joitakin kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	kielenkäyttötilanteista. Oppilas osaa nimetä useita kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	valintojen vaikutuksista eri tilanteissa. Oppilas osaa kuvailla sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.	kielellisten valintojen vaikutuksista suhteessa kielenkäyttötilanteen tavoitteeseen. Oppilas osaa kuvailla monipuolisesti sopivien käsitteiden avulla erilaisissa tilanteissa tuotettujen kielen ja tekstien piirteitä ja rakenteita.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Oppilas laajentaa tekstivalikoimaansa ja lukee lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä oppii käyttämään kirjastoa.	Kirjallisuuden tuntemus ja tekstivalikoiman laajentaminen	Oppilas on lukenut jonkin lyhyen kaunokirjallisen teoksen ja ikäkaudelleen sopivan tietokirjan.	Oppilas on lukenut osan sovituista kaunokirjallisista ja tietoteoksista. Oppilas pitäytyy itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa käyttää kirjastopalvelu ja ohjatusti.	Oppilas on lukenut sovitut kaunokirjalliset ja tietoteokset. Oppilas osaa valita luettavakseen erilaisia ikäkaudelleen sopivia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastopalvelu ja itsenäisesti.	Oppilas osaa valita luettavakseen myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa käyttää kirjastopalvelu ja monipuolisesti.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja	S4	Oppilas oppii kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään, arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä käyttämään	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa ohjatusti nimetä joitakin kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa nimetä useita kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa ohjatusti vertailla kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa pohtia eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen		mediaa ja kulttuuripalveluja.		Oppilas osaa kertoa median ja kulttuuripalvelujen käytöstään.	Oppilas osaa kuvata itseään kiinnostavaa media- ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvata median ja kulttuurin roolia arjessaan.	Oppilas osaa pohtia media- ja kulttuuritarjonnan merkitystä omaa kokemustaan laajemmin.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja

mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset,

ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetus Sipoossa

S2-opetusta järjestetään Sipoon kunnassa siten, että kiertävä S2-opettaja käy pitämässä oppitunteja niissä kouluissa, joissa on S2-oppilaita. Oppilaat saavat S2-opetusta useimmiten yhdysluokkaopetuksena eli

samassa opetusryhmässä on oppilaita eri vuosiluokilta. Useimmiten oppilaat saavat S2-opetusta kaksi oppituntia viikossa, mutta oppilaiden suomen kielen taito vaikuttaa oppituntien määrään. Oppilaan saamista S2-tunneista toinen on kohdennettu suomen kielen (äidinkielen) opetukseen ja etenkin vanhemmilla oppilailla toinen tunti on usein kohdennettu reaaliaineiden opetukseen ja niiden sanaston ja tekstien opiskeluun.

Sipoossa suomi toisena kielenä -oppimäärän opetusta järjestetään:

- erillisessä S2-ryhmässä
- osittain suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla ja osittain S2-ryhmässä
- mahdollisuuksien mukaan samanaikaisopetuksena.

Opetusta eriytetään työtapojen ja oppimateriaalin avulla. S2-opettaja ja luokan-/aineenopettaja tekevät yhteistyötä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 Ohjataan oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa ja modaalisuus).		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
T2 Innostetaan oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan.	Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	Innostetaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin.	L1 L2 L4
T3 Ohjataan oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat.	Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.	Harjoitellaan vahvuuksien tunnistamista. Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään kannustavassa ja positiivisessa ympäristössä.	L2
S2 Tekstien tulkitseminen			

T4 Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä.	Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Harjoitellaan mielipiteen erottamista teksteissä.		L1 L4
T5 Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen.	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien ja sanontojen merkityksiä ja niiden hierarkioita.		L2 L4
T6 Ohjataan oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja tutustutaan verbien taipumiseen persoona- ja aikamuodoissa. Harjaannutaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä.	Harjoitellaan tekstin sanoman ymmärtämistä.	L1 L2 L4
S3 Tekstien tuottaminen			
T7 Innostetaan oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä.	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	Pyritään löytämään kirjoittamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien kautta.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T8 Autetaan oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstilajeja ja tarkastellaan niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta.	L1 L2 L4

T9 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.	Opetellaan arvioimaan omia tekstejä ja antamaan palautetta muille.	L1 L2 L4
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 Ohjataan oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat, nominien ja verbien taivutus ja sanojen yhdistäminen) ja tapoja luoda merkityksiä.		L2 L4
T11 Innostetaan oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustetaan lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistaan lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.	Käytetään erilaisia lukutapoja.	L2
T12 Ohjataan oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaistaan hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaariaan.	Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.		L2 L4
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			

T13 Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Tuetaan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan suhteessa tavoitteisiin.	Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä.	L1 L2 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T14 Ohjataan oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa.	Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen kieli) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.		L4 L7
T15 Kannustetaan oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.		L1 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 Ohjataan oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus ja vertaaminen kuvailussa).		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
T2 Innostetaan oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien	Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	Innostetaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin.	L1 L2 L4

kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan.			
T3 Ohjataan oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat.	Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.	Opetuksessa huomioidaan positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma, kannustava palaute ja oppilaan vahvuuksien tunnistaminen.	L2
S2 Tekstien tulkitseminen			
T4 Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä.	Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Harjoitellaan mielipiteen erottamista teksteissä ja tiedon luotettavuuden arviointia.		L1 L4
T5 Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen.	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.		L2 L4
T6 Ohjataan oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjaannutaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä.	Harjoitellaan tekstin sanoman ymmärtämistä.	L1 L2 L4

S3 Tekstien tuottaminen			
T7 Innostetaan oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä.	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	Pyritään löytämään kirjoittamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien kautta.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T8 Autetaan oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstilajeja ja tarkastellaan niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta.	L1 L2 L4
T9 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.	Opetellaan arvioimaan omia tekstejä ja antamaan palautetta muille.	L1 L2 L4
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 Ohjataan oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.		L2 L4
T11 Innostetaan oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustetaan lukemaan	Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.	Käytetään erilaisia lukutapoja.	L2

lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistaan lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.			
T12 Ohjataan oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaistaan hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaariaan.	Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.		L2 L4
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Tuetaan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan suhteessa tavoitteisiin.	Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä.	L1 L2 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T14 Ohjataan oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa.	Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen kieli) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.		L4 L7
T15 Kannustetaan oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.		L1 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 Ohjataan oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
T2 Innostetaan oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan.	Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	Innostetaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin.	L1 L2 L4
T3 Ohjataan oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat.	Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.	Opetuksessa huomioidaan positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma, kannustava palaute ja oppilaan vahvuuksien tunnistaminen.	L2
S2 Tekstien tulkitseminen			
T4 Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä.	Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä, tiedon lähteen selvittämistä ja tiedon luotettavuuden arviointia.		L1 L4
T5 Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja		L2 L4

tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen.	tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.		
T6 Ohjataan oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan.	Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde ja lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjaannutaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä.	Harjoitellaan tekstin sanoman ymmärtämistä.	L1 L2 L4
S3 Tekstien tuottaminen			
T7 Innostetaan oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä.	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	Pyritään löytämään kirjoittamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien kautta.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T8 Autetaan oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja tarkastellaan niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.	L1 L2 L4
T9 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia	Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin	Opetellaan arvioimaan omia tekstejä ja antamaan palautetta muille.	L1 L2 L4

tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.	ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.		
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 Ohjataan oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.		L2 L4
T11 Innostetaan oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustetaan lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistaan lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.	Käytetään erilaisia lukutapoja.	L2
T12 Ohjataan oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaistaan hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaariaan.	Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.		L2 L4
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 Innostetaan oppilasta vahvistamaan	Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja	Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä	L1 L2

myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Tuetaan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan suhteessa tavoitteisiin.	itsestään suomen kielen käyttäjänä.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T14 Ohjataan oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa.	Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen kieli) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.	Harjoitellaan tunnistamaan eri oppiaineiden tekstilajeja (esim. diagrammi, tehtävänanto, luettelo, tiivistelmä ja historiallinen kuvaus) ja strategioita niiden lukemiseen.	L4 L7
T15 Kannustetaan oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.		L1 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 Ohjataan oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.	Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
T2 Innostetaan oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja	Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	Innostetaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin.	L1 L2 L4

kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan.			
T3 Ohjataan oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat.	Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.	Opetuksessa huomioidaan positiivisen kasvun ja oppimisen näkökulma, kannustava palaute ja oppilaan vahvuuksien tunnistaminen.	L2
S2 Tekstien tulkitseminen			
T4 Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä.	Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä, tiedon lähteen selvittämistä ja tiedon luotettavuuden arviointia.		L1 L4
T5 Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen.	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.		L2 L4
T6 Ohjataan oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde ja lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.	Harjoitellaan tekstin sanoman ymmärtämistä	L1 L2 L4

	Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjaannutaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä.		
S3 Tekstien tuottaminen			
T7 Innostetaan oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä.	Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	Pyritään löytämään kirjoittamisen ilo omien tarinoiden ja tekstien kautta.	L1 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T8 Autetaan oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja tarkastellaan niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.	Tuotetaan tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.	L1 L2 L4
T9 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.	Opetellaan arvioimaan omia tekstejä ja antamaan palautetta muille.	L1 L2 L4
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 Ohjataan oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja		L2 L4

	johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.		
T11 Innostetaan oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustetaan lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaistaan lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.	Käytetään erilaisia lukutapoja.	L2
T12 Ohjataan oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaistaan hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaariaan.	Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.		L2 L4
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 Innostetaan oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Tuetaan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan suhteessa tavoitteisiin.	Tuetaan ja kannustetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään suomen kielen käyttäjänä.	L1 L2 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T14 Ohjataan oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa.	Harjoitellaan eri oppiaineiden (tiedonalojen kieli) tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.	Harjoitellaan tunnistamaan eri oppiaineiden tekstilajeja (esim. diagrammi, tehtävänanto, luettelo, tiivistelmä ja historiallinen kuvaus) ja strategioita niiden lukemiseen.	L4 L7
T15 Kannustetaan oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.	Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa		L1 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

	ja oppimisessa. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.		

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas oppii vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu vuorovaikutustilanteisiin yleensä kuuntelemalla.	Oppilas ilmaisee mielipiteitään vastaamalla kysymyksiin.	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas ilmaisee omia ajatuksiaan ja mielipiteitään.	Oppilas osallistuu aloitteellisesti erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin, ilmaisee ajatuksiaan ja perustelee mielipiteitään.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Oppilas oppii vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan.	Vuorovaikutuksessa toimiminen ja kuultujen tekstien ymmärtäminen	Oppilas ei osallistu puhumalla vuorovaikutukseen, mutta ymmärtää selkeästi havainnollistettua puhetta.	Oppilas osallistuu puhumalla vuorovaikutukseen. Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muita puhuttuja tekstejä vaihtelevasti.	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilas ymmärtää pääosan opetuspuheesta ja muusta kuulemastaan.	Oppilas osallistuu puhumalla kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa rakentavasti. Oppilas erottaa olennaiset asiat opetuspuheesta ja muusta kuulemastaan.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia	S1	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään sanallisesti erilaisissa arkitilanteissa.	Oppilas osallistuu keskusteluun itselleen läheisistä aiheista.	Oppilas käyttää erilaisia sanallisia ilmaisun keinoja ja ottaa huomioon	Oppilas ilmaisee itseään tarkoituksenmukaisesti erilaisia sanallisia

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat		käyttäen, käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat.		Oppilas täydentää suullista ilmaisuaan kehollisesti.	Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.	puhekumppanin sa. Oppilas pitää valmistellun puhe-esityksen itselleen läheisestä aiheesta.	ilmaisukeinoja käyttäen. Oppilas pitää valmistellun ja sisällöltään monipuolisen puhe-esityksen.
Tekstien tulkitseminen							
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Oppilas oppii sujuvoittamaan lukemistaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä.	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas harjoittelee lukemisen sujuvoittamista. Oppilas tunnistaa keskeisimpiä tekstilajeja.	Oppilas lukee tekstejä pääosin sujuvasti. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin. Oppilas harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.	Oppilas lukee sujuvasti erilajisia tekstejä. Oppilas käyttää tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja luotettavuuden arvioinnissa.	Oppilas lukee monipuolisesti erilajisia tekstejä. Oppilas erittelee tekstejä niiden sisällön, rakenteen ja kielellisten piirteiden perusteella sekä arvioi tekstin luotettavuutta.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksen mukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Oppilas oppii kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen.	Tekstien tulkinta	Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas hyödyntää vain vähän luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas ymmärtää puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä pääosin ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas harjoittelee tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja	Oppilas osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Oppilas käyttää jossain määrin tekstin tulkintaa edistäviä luku- ja ymmärtämisstrategioita.	Oppilas tekee itsenäisesti havaintoja ja päätelmiä puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
					ymmärtämisstrategioita.		
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Oppilas oppii tekemään päättelevää tekstien tulkintaa sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan.	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hahmottaa tekstin irrallisesti toisiinsa liittymättöminä osina. Oppilaan sana- ja käsitevaranto on vähäinen.	Oppilas hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.	Oppilas hallitsee riittävän sana- ja käsitevarannon voidakseen tehdä päätelmiä lukemastaan.	Oppilaan sana- ja käsitevaranto mahdollistaa itsenäisen ja oivaltavan tekstien tulkinnan.
Tekstien tuottaminen							
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Oppilas oppii edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä.	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsin kirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas kirjoittaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään suppeita ja yksinkertaisia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taitojen vähäisyys voi hidastaa tekstien tuottamista.	Oppilas kirjoittaa tekstilajiltaan tunnistettavia kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot voivat hidastaa tekstien tuottamista.	Oppilas kirjoittaa yhtenäisiä kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilaan käsin tai näppäimistöllä kirjoittamisen taidot ovat riittävät tekstien tuottamiseen.	Oppilas kirjoittaa itsenäisesti yhtenäisiä kertovia, kuvaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilas kirjoittaa tekstejä käsin tai näppäimistöllä sujuvasti.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa	S3	Oppilas oppii syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja	Tekstien tuottaminen	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista.	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kieliopillisista puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien	Oppilas kirjoittaa kokonaisia tekstejä ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin. Kieliopillisissa rakenteissa voi olla horjuvuutta.	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kieliopilliset rakenteet ovat pääsääntöisesti oikein. Kirjoitetun kielen normien

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
sanastoa ja kieliopillisia rakenteita		kieliopillisia rakenteita.			noudattaminen on vaihtelevaa.	Oppilas noudattaa pääpiirteissään kirjoitetun kielen normeja.	noudattaminen on vakiintunutta.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään.	Oppilas tarkastelee ohjatusti tekstejään palautteen perusteella. Oppilas antaa vähäistä palautetta muille.	Oppilas arvioi tekstejään palautteen perusteella. Oppilas antaa palautetta muille.	Oppilas arvioi ja muokkaa tekstejään palautteen perusteella. Oppilas ottaa vastaan ja antaa rakentavaa palautetta muille.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	S4	Oppilas oppii vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä sekä puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia.	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa, että kirjoitettu ja puhuttu kieli ovat erilaisia.	Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa joitakin keskeisiä kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia.	Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia sekä tapoja luoda merkityksiä. Oppilas kuvailee kielen tilanteista vaihtelua.	Oppilas ymmärtää kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia sekä niiden käyttöä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen vuorovaikutuksessa.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan	S4	Oppilas oppii tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja oppii lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä tekstejä. Oppilas osallistuu luetun käsittelyyn kuuntelemalla.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas osallistuu luetun käsittelyyn keskustelemalla.	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas keskustelee ja kirjoittaa lukukokemuksestaan ja kokemuksistaa	Oppilas lukee monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjoja. Oppilas tarkastelee lukemaansa eri näkökulmista.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön		sekä rohkaistuu lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.				n lasten- ja nuortenkulttuurista.	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Oppilas oppii havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta, saa tukea monikielisen ja -kulttuurisen identiteettinsä kehittymiseen sekä oppii hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria.	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi ja oman monikielisen identiteetin ja kielirepertuaarin vahvistaminen	Oppilas nimeää joitakin piirteitä omasta monikielisyydestään ja kulttuurisesta moninaisuudesta.	Oppilas nimeää joitakin piirteitä lähiympäristönsä monikielisyydestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta.	Oppilas kuvailee omaa ja lähiympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.	Oppilas kuvailee monikielisyyden sekä kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas vertailee eri kielten ja kulttuuristen piirteiden yhtäläisyyksiä ja eroja.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppilas oppii vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimisestaan ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Oppilas oppii havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa.	Eri oppiaineiden kielen ymmärtäminen	Oppilas käsittelee eri oppiaineiden aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää pääasiat eri oppiaineiden teksteistä ja sen, millaisista osista tekstit rakentuvat.	Oppilas ymmärtää ikätasonsa mukaista oppiaineiden kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa.	Oppilas ymmärtää itsenäisesti lukemalla eri oppiaineiden tekstejä. Oppilas kuvailee, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Oppilas oppii kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn kuuntelemalla. Oppilas tietää, että kaikki tieto ei ole luotettavaa.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen. Oppilas osallistuu yhteiseen työskentelyyn. Oppilas tietää luotettavia lähteitä.	Oppilas käyttää lähdetietoa kopioimatta sitä suoraan. Oppilas edistää yhteistä työskentelyä. Oppilas tekee havaintoja lähteiden luotettavuudesta.	Oppilas tuottaa hankkimansa lähdetiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti. Oppilas valitsee ohjatusti tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä. Oppilas arvioi lähteiden luotettavuutta.

14.3.2 Toinen kotimainen kieli

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään

kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Toinen kotimainen kieli (ruotsi)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa

vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun

pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja –kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Ruotsin A-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ruotsin A-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin A-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Ruotsin kieli A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	Sipoon omat	Laaja-alainen osaaminen
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä.	Sipoon kaksikielisyyttä korostetaan ja hyödynnetään opetuksessa	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.	Sipoon kaksikielisyyttä korostetaan ja hyödynnetään opetuksessa	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa		L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
S2 Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Käytetään hyväksi tvt:n mahdollisuuksia opetuksessa	L1 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten		L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Luodaan mahdollisuuksien mukaan yhteyksiä alueen ruotsinkielisiin toimijoihin	L2 L4 L5 L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		L2 L4

S3 Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4.–6. luokkien aikana tulee olla käsiteltyinä seuraavat aiheet: 4. lk.: mm. perhe, ystävät, eläimet, harrastukset, koulu, numerot, kellonajat, ruoka ja juoma 5. lk.: mm. viikonpäivät, vuodenajat, koti, keho, vaatteet, värit, luonto, ravintolassa ruokailu 6. lk.: mm. media, asuinpaikan kuvailu, sää, kuukaudet, matkustaminen, Pohjoismaat	L4
S3 Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4.–6. luokkien aikana tulee olla käsiteltyinä seuraavat rakenteet: 4.lk: preesens, substantiivin taivutus yksikössä, päälauseen sanajärjestys sekä kysymys- ja kieltolause 5.lk: perusmuoto ja yleisimmät apuverbit, adjektiivin taivutus ja vertailu 6.lk: substantiivin taivutus monikossa, imperfekti, omistussanat	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 L5 L7

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden	S1	Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja Pohjoismaiden kielellistä ja	Suomen ja Pohjoismaiden kielellisen ja kulttuurisen ympäristön	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet ja hänen lähiympäristöss	Oppilas osaa kertoa Suomen kansalliskielistä ja hänen lähiympäristössään ja	Oppilas osaa kertoa taustatekijöistä, jotka vaikuttavat siihen, miksi	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta Suomessa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä		kulttuurista moninaisuutta sekä ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen kansalliskielinä. Hän oppii ruotsin kielen merkityksestä avainkielenä pohjoismaisiin kieliin ja kulttuureihin.	sekä suomen ja ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	ään käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa esimerkin suomenruotsalaiseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin kuuluvasta asiasta.	Pohjoismaissa käytetyistä kielistä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaiselle ja pohjoismaiselle kulttuurille tyypillisistä asioista.	Suomessa puhutaan ruotsia, sekä siitä, mitä muita pohjoismaisia kieliä on ja missä niitä puhutaan. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaiselle ja pohjoismaisille kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä maissa tulee ymmärretyksi ruotsin kielellä.	Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaiselle ja pohjoismaisille kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, mihin tarvitsee ruotsin kieltä tulevaisuudessa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Hän oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa nimetä jonkin yhtäläisyyden ja jonkin eron ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhtäläisyyksistä ja eroista ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa kertoa yhtäläisyyksistä ja eroista ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa vertailla yhtäläisyyksiä ja eroja ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
päättelykyvyn kehittymistä						Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.	Ruotsinkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin itselleen sopivasta ruotsinkielisestä aineistosta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä itseään kiinnostavista ruotsinkielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa ruotsinkielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan sekä tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustaen.	Ruotsin kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen ruotsin kielen opiskelulleen. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen opiskelun tavoitteistaan ja siitä, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Hän oppii eri tapoja oppia kieliä sekä hyödyntämää	Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä	Oppilas ottaa paljon vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten		n tieto- ja viestintäteknologiaa ruotsin kielen taitonsa kehittämisessä ja käyttämään ruotsin kielen taitoaan rohkeasti.		lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.	tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen ruotsin kieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita eri viestintätilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
						selvennystä tai toistoa hyvin usein.	
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään ruotsin kielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä,

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
							ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä, konkreettisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Ruotsin B1-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ruotsin B1-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin B1-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Ruotsin kieli B1– opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoite	Opetuksen tavoitteeseen liittyvä keskeinen sisältöalue	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Tavoite 1 ohjata oppilasta havaitsemaan, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ohjata oppilasta havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä ja tutustuttaa oppilas suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin ja suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kieliympäristöihin sekä Pohjoismaihin	Pohditaan kohdekielen asemaa ja merkitystä yhtenä maailman kielistä. Tutustutaan yhdessä siihen, missä kohdekieltä kuulee ja näkee. Havainnoidaan kohdekielen eri varianttien eroja ja yhtäläisyyksiä. Keskeisiä aiheita ovat kohdekieliset kieli- ja kulttuuriympäristöt sekä maat, joissa kohdekieltä puhutaan ja niiden kielet. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.	Tutustutaan Sipoon kaksikielisyyteen ja etsitään oppilaille kiinnostavia ja merkityksellisiä ruotsinkielisiä kieliympäristöjä. Tutustutaan Suomen ruotsinkielisiin alueisiin; rannikkoseutuun, Pohjanmaa, Ahvenanmaa. Tutustutaan Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kieliin ja kulttuureihin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito
Tavoite 2 tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä sekä rohkaista tekemään havaintoja kielistä ja ohjata oppilasta huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja ruotsin kielen sekä muiden kielten välillä	Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta oppia kohdekieltä. Herätellään oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Kohdekielen sanaston, ilmauksien, vakiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytketään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa. Rohkaistaan oppilasta hyödyntämään hänelle entuudestaan tuttuja kieliä kohdekielen oppimisessa. Tarkastellaan ja verrataan kohdekielen ja suomen kielen ja oppilaalle entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.	Sanaleikkejä ruotsin kielellä, jossa hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 L4

Kieltenopiskelutaidot			
Tavoite 3 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla	Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta kohdekielen opiskelusta. Käytetään tavoitteelliseen kielenopiskeluun ja monipuoliseen tiedonhankintaan ohjaavia työtapoja. Asetetaan tavoitteita myös yhdessä ja osallistetaan oppilaita eri tavoin oppimistilanteiden suunnittelussa. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia kohdekieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetellaan löytämään itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Tavoite 4 kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja ohjata oppilasta ruotsinkielisten toimintaympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen osana omaa oppimistaan	Pohditaan kohdekielen osaamisen merkitystä osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa. Selvitetään, missä kohdekielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää nyt ja tulevaisuudessa. Tutustutaan erilaisiin kohdekielisiin toimintaympäristöihin. Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä kohdekieltä käytetään ja hyödynnetään sekä miten kohdekieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.	Sipoon kaksikielisyyttä korostetaan ja hyödynnetään opetuksessa. Luodaan mahdollisuuksien mukaan yhteyksiä alueen ruotsinkielisiin toimijoihin.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
Tavoite 5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	Vuorovaikutusta harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti monenlaisissa, rutiininomaisissa oppilaan elinpiiriin liittyvissä tilanteissa kuten tervehtiminen, kuulumiset, omasta tai jonkun toisen elämästä kertominen ja erilaiset lyhyet asiointitilanteet. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.	Harjoitellaan ilmauksia ja sanastoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen.	L4

Tavoite 6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensaatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti		L4
Tavoite 7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	Harjoitellaan kohteliasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla.		L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
Tavoite 8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan oppilaiden elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Harjoitellaan hahmottamaan kohdekielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.	Harjoitellaan ilmauksia ja sanastoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
Tavoite 9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan erilaisissa luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.	6. luokan aikana tulee käsitellä seuraavat rakenteet: preesens, kysymys- ja kieltolauseen muodostus sekä substantiivin taivutus yksikössä ja monikossa.	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen						
T1, ohjata oppilasta havaitsemaan, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ohjata oppilasta havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä ja tutustuttaa oppilas suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin ja suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kieliympäristöihin sekä Pohjoismaihin.	Oppilas oppii, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi. Oppilas oppii tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä. Oppilas tutustuu suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin ja oppii tuntemaan niiden kieliympäristöjä. Oppilas oppii nimeämään ruotsiksi Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet.	Suomen ja ruotsin kielen merkityksen tunteminen Suomessa. Kielellisten ja kulttuuristen ominaispiirteiden tunteminen suomenruotsalaisissa ja ruotsalaisissa kieliympäristöissä. Pohjoismaiden ja pohjoismaisten kielten nimeäminen.	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet. Oppilas osaa antaa esimerkin siitä, missä ruotsin kieltä voi kuulla ja nähdä	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet sekä nimetä ruotsiksi Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, missä ruotsin kieltä voi kuulla ja nähdä. Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin suomenruotsalaisen tai ruotsalaisen kieliympäristön ja kulttuurin ominaispiirteistä.	Oppilas osaa nimetä Suomen kansalliskielet sekä nimetä ruotsiksi Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, missä ruotsin kieltä voi kuulla ja nähdä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisen tai ruotsalaisen kieliympäristön ja kulttuurin ominaispiirteistä.	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa on kaksi kansalliskieltä sekä nimetä ruotsiksi Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet. Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi kuulla ja nähdä. Oppilas osaa kertoa kielellisistä ja kulttuurisista ominaispiirteistä suomenruotsalaisissa tai ruotsalaisissa kieliympäristöissä.
T2, tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä sekä rohkaista tekemään havaintoja kielistä ja ohjata	Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään. Oppilas oppii havainnoimaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten välillä. Oppilas oppii päättelemään	*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.* *Arvioitava osaaminen sisältyy kehittyvän kielitaidon tavoitteiden*				

oppilasta huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja ruotsin kielen sekä muiden kielten välillä	sanojen ja ilmausten merkityksiä osaamiensa kielten avulla.	*osaamisen kuvauksiin.*				
Opetuksen tavoite	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Kielenopiskelutaidot						
T3 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla .	Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen. Oppilas oppii eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja harjoittelee löytämään itselleen sopivia tapoja. Oppilas oppii käyttämään ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla	Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta ja monipuolisten ruotsin kielen opiskelustrategioiden löytäminen.	Oppilas ottaa ohjattuna satunnaisesti vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa oppiakseen ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden kanssa.	Oppilas ottaa usein vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja oppiakseen ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden Kanssa.	Oppilas ottaa pääsääntöisesti vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita itselleen sopivia tapoja oppiakseen ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden kanssa.	Oppilas ottaa vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti itselleen sopivia tapoja oppiakseen ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden kanssa.
T4 kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman	Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon merkityksen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista.	Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana jatkuvaa oppimista ja kielivarantoa.	Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin siitä, missä hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, missä hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kertoa, missä hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan. Oppilas osaa kertoa, mitä hyötyä hänelle on ruotsin	Oppilas osaa pohtia, missä hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan. Oppilas osaa pohtia, mitä

kielivarannon karttumista ja ohjata oppilasta ruotsinkieliste n toimintaympär istöjen löytämiseen ja hyödyntämisee n osana omaa oppimistaan	Oppilas oppii huomaamaan, mitä hyötyä ruotsin kielen taidosta on myös tulevaisuudess a. Oppilas oppii löytämään ja hyödyntämään ruotsinkielisiä toimintaympäri stöjä osana omaa oppimistaan.			Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, mitä hyötyä hänelle on ruotsin kielen taidosta nyt ja tulevaisuudess a.	kielen taidosta nyt ja tulevaisuudessa.	hyötyä hänelle on ruotsin kielen taidosta nyt ja tulevaisuudes sa.
Opetuksen tavoite	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
			Taitotaso esi-A1.1	**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa						
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaa n erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilante ita	Oppilas oppii viestimään erilaisissa, erityisesti suullisissa viestintätilantei ssa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy ohjattuna ja viestintäkump panin tukemana jostakin kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaise sta viestintätilant eesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkump panin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaise sta viestintätilant eesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanii n.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisi sta viestintätilant eista tukeutuen joskus viestintäkump paniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrateg ioita eri viestintätilantei ssa ymmärtääkseen n ja saadakseen viestinsä perille.	Viestintästrate gioiden käyttö	Oppilas tarvitsee erittäin paljon apukeinoja (esimerkiksi eleet, piirtäminen, sanastot, internet) osallistuessaa n viestintään.	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin

toistoa ja hidastusta.				yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.		ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	Oppilas oppii erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää jotakin kielelle ja kulttuurille tyypillistä, rutiininomaista kohteliaisuuden ilmausta (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen).	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Opetuksen tavoite	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
			Taitotaso esi-A1.1	**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä						
T8 Rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää ohjattuna vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta

puheesta tai kirjoitetusta tekstistä					Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Opetuksen tavoite	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
			Taitotaso esi-A1.1	**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.1/A1.2**	**Taitotaso A1.2**
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä						
T9 Tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ohjattuna sanoa ja kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja lauseita, jotka liittyvät esimerkiksi omaan itseen, perheeseen ja vapaa-aikaan. Oppilas ääntää joitakin sanoja ymmärrettävästi.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä

						peruskieliopin aineksia.

Kielikylpykieli – ruotsi – opetus ja tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Opetus toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaisesti.

Kielikylpykielellä opetettavien oppiaineiden kielelliset tavoitteet vuosiluokilla 3–6:

- kehittää sekä rikastuttaa kielikylpykieltä laajaksi ja monipuoliseksi
- opettaa oppilaita havainnoimaan kielen rakennetta ja muotoa eri oppiaineissa
- laajentaa ja syventää ainekohtaista sanavarastoa
- äidinkielen keskeiset tavoitteet ovat peruskoulun opetussuunnitelman mukaiset.

Kielellinen sisältö - kohdekieli ja äidinkieli

Kielikylpykieli	**Äidinkieli ja kirjallisuus**
Centralt innehåll	**Oppisisällöt**
Språk och litteratur	**Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen**
åk 3–6 Eleven läser och gör bokrecensioner på svenskspråkig skönlitteratur. Eleven lär sig centrala begrepp inom litteraturen. Biblioteksbesök och bokprat. Multilitteracitet; läsa och förstå olika sorters texter. Teaterbesök. Inblick i den finlandssvenska kulturen.	**vl 3–6** Mediakulttuuri, oppilaan mediarooli ja mediakasvatus. Kansanperinnekulttuurin jatkajia nykykulttuurissa. Monilukutaito. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä hyödyntäen erilaisia mediavälineitä. Käsitellään koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Kirjallisuuden keskeiset käsitteet. Tarjotaan oppilaille monipuolisia kulttuurielämyksiä.
Skrivning och språkkännedom	**Tekstien tuottaminen sekä kielentuntemus**
åk 3 Öva sig att uttrycka sig sin åsikt hålla korta presentationer. Vokaler och konsonanter (dubbelkonsonant, -ck). Skiljetecken !,? och sj-ljudet och tj-ljudet. Motsatsord, synonymer, homonymer. Mer uppmärksamhet fästs vid rättskrivning. Skriftlig framställning av olika slag. Varierande övningar för muntlig framställning och kommunikativa färdigheter. Eleven förväntas använda enbart svenska i samtal med läraren.	**vl 3** Vokaalit ja konsonantit (lyhyet ja pitkät vokaalit sekä kaksoiskonsonantin kertaaminen). Ng –äänne. Diftongi, yhdyssanat, lausetyypit. Kirjoitustaidon varmentaminen. Omien tekstien luettavuuden arviointi. Sanaluokat (substantiivit, adjektiivit, verbit). Tutustuminen verbien taivuttamiseen persoona- ja aikamuodoissa. Oikeinkirjoituksen perusasiat; kappalejako, otsikointi, johdonmukaisuus, rakenteet omissa teksteissä. Vuorovaikutustaidot. Rakentavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen.
åk 4 Öva sig att uttrycka sina tankar och åsikter och delta i diskussioner. Hålla presentationer; både eget material, skönlitterärt och fakta. Läsa flytande, använder lässtrategier, börjar utvärdera egen läsfärdighet. Öva styckeindelning, rubriksättning. Vokaler och konsonanter (repetition av lång och kort	**vl 4** Lausetyyppien vahvistaminen. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause. Sanaluokkien kertausta; uusina pronominit, numeraalit, partikkelit. Suora lainaus kirjoitelmissa (lainausmerkkien käyttö).

vokal, dubbelkonsonant) skiljetecken !,?. Sammansatta ord. Avstavning. Satsbyggnad. Börja träna substantivets böjning. Ng-ljudet (repetition), j-ljudet (repetition), sj-ljudet**,** tj-ljudet. Inledning, styckesindelning, avslutning. Skriftlig framställning av olika slag. Varierande övningar för muntlig framställning och kommunikativa färdigheter.	Oikeinkirjoituksen perusasiat omissa teksteissä. Syvennetään taitoja toimia erilaisissa keskustelutilanteissa.
åk 5 Uttrycka åsikter, tankar, hålla presentationer. Textanalys: beskrivande, berättande, argumenterande, instruerande. Drama. Ä-ljudet, sj-ljudet (repetition), tj-ljudet (repetition). Substantivets böjning (repetition). Verbböjning; tidsform. Släktord. Kommatecknets användning, konjuktioner, samt repetition av skiljetecken !,?. Repetition av inledning, styckesindelning och avslutning. Skriftlig framställning av olika slag. Varierande övningar för muntlig framställning och kommunikativa färdigheter.	**vl 5** Sanaluokkien kertaus. Verbin taipuminen (persoonamuoto, aikamuodot). Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit. Lauseenjäsenet; subjekti, predikaatti, objekti. Rakentavan palautteen antaminen, toisten kuunteleminen, harjoitellaan erilaisia tapoja olla kohtelias, omien mielipiteiden esittäminen. Erilaiset kielenkäytön tilanteet (myös some).
åk 6 Öva sig att ta emot och ge respons på egen och andras kommunikation. Förankra rättskrivningen, kan använda den vid egen textproduktion. Angivning av källor och upphovsrätt. Bearbetning av texter, processkrivning. Läsa och delge läsupplevelser.	**vl 6** Vuosiluokkien 1-6vkielentuntemuksen kertaus. Sijamuodot. Tapaluokat. Kirjallinen tuottaminen omalla siistillä käsialalla sekä erilaisilla tekstinkäsittelyohjelmilla. Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasiat; kappalejako, otsikointi, johdonmukaisuus, rakenteet omissa teksteissä. Erilaisten viestintätilanteiden ja puhe-esitysten harjoittelua.

Puheen ja kuullun ymmärtämisen sisällöt

Vuosiluokat 3–4

Vuosiluokilla 3–4 kielikylpykielen opetuksen painopisteenä ovat opitun luku- ja kirjoitustaidon varmistaminen sekä lukutaidon laajentaminen teknisestä lukutaidosta ymmärtävään lukutaitoon. Kielikylpykielen puhumisessa edetään rutiininomaisista keskusteluista yhä enemmän vapaaseen itsensä ilmaisemiseen. Keskeistä opetuksessa on kielikylpykielellä opetettavien oppiaineiden tyypillisen sanaston ymmärtämisen harjoittaminen ja vahvistaminen.

Puhuminen ja kuunteleminen

- erilaisiin tilanteisiin liittyvien vuoropuhelujen harjoittelua
- kerronnan harjoittelua tuttujen asioiden avulla
- kielikylpykielelle ominaisen ääntämisen harjoittelua
- kieliopillisesti oikean ilmaisun harjoittelua vapaissa puhetilanteissa

Kielikylpykielen ymmärtäminen

- eri oppiaineiden sisältöjen ymmärtämisessä tarvittavan kielen omaksumisen harjoittelua
- oppiaineelle tyypillisen sanaston soveltamista samantyyppisissä harjoituksissa ja tilanteissa
- tietotekstien avaamisessa tarvittavaa luetun ja kuulun ymmärtämisen harjoittelua
- opetuksessa toistuvien ilmaisujen ja ohjeiden ymmärtämisen vahvistamista

- itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien ymmärtämistä tukevia harjoitteita

Vuosiluokat 5–6

Vuosiluokilla 5–6 kielikylpykielen opetuksen painopisteenä on luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Keskeistä opetuksessa on kielikylpykielen käyttäminen opiskelun välineenä. Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, sanavaraston, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilaat kehittyvät puhumaan itselleen tärkeistä ja opetukseen liittyvistä asioista myös hieman vaativammissa tilanteissa.

Puhuminen ja kuunteleminen

- harjoitellaan edelleen kielelle ominaista ääntämistä
- pidetään suullisia esityksiä ja pienimuotoisia esitelmiä
- opitaan käyttäytymistä erilaisissa puhe- ja kokoustilanteissa (huomioidaan kielen kulttuuritaidot)
- kuuntelemisen ja kohteliaisuuden harjoitteleminen
- kieliopillisesti oikean ilmaisun harjoittelua vapaissa puhetilanteissa

Kielikylpykielen ymmärtäminen

- eri oppiaineiden sisältöjen ymmärtämisessä tarvittavan kielen omaksumisen vahvistamista
- oleellisen ymmärtäminen sujuvasta puheesta esim. radiouutiset, elokuvat
- tietotekstien avaamisessa tarvittavaa luetun ja kuulun ymmärtämisen vahvistamista
- pääajatuksen, avainsanojen ja tärkeiden yksityiskohtien löytäminen ikäkaudelle sopivista teksteistä

Arviointi

Kielitaidon tasojenarvioinnissa käytetään Euroopan neuvoston viitekehystä.
http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1478/1478070_skala-f--r-sj--lvbed--mning-av-spr--kkunskaper.pdf

Kielikylpykielen **hyvän osaamisen taso** vuosiluokan 6 päättyessä:

Kuullun ymmärtäminen (B1.1)	**Puhuminen (B2.3)**	**Luetun ymmärtäminen (B1.1)**	**Kirjoittaminen (A2.2)**
Ymmärtää pääajatukset ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radio-uutisten, tv-ohjelmien, elokuvien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen	Osaa esittää luettelomaisen lyhyen kuvauksen lähipiiristään ja sen arkisista asioista/puolista. Puhe ajoittain sujuvaa, katkokset ovat vielä ilmeisiä. Osaa kohtalaisen hyvin jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja joitakin vaativampia rakenteita. Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy	Lukee monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, ohjeet kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien	Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa. Osaa kirjoittaa lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai arkipäiväisistä asioista. Hallitsee arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. Kirjoittaa yksinkertaiset

määrän idiomeja. Pidemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.	paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodot), mikä voi joskus haitata ymmärrettävyyttä.	ymmärtämien voi olla puutteellista.	sanat ja rakenteet oikein, virheitä esiintyy harvinaisemmissa rakenteissa, muodoissa tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

14.3.3 Vieraat kielet

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englanti, A-oppimäärä vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja –kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Englannin A-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut englannin A-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin A-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Oppilaat huomioivat englanninkielisiä tekstejä lähiympäristöstään ja pohtivat, missä tilanteissa englannin kieltä tarvitaan. Oppilaat kuuntelevat erilaista englantia; satuja, pelejä, dokumentteja jne. Oppilaat	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

	Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	harjoittelevat ääntämistä ja pieniä keskustelua. Oppilaat oppivat kohteliaita tapoja puhua. Pohditan omia kokemuksia englannin kielestä. Oppilaiden kiinnostuksen mukaisesti kirjoitetaan lauseita ja opetellaan tyypillisiä englanninkielisiä sanontoja.	
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.		L1 L2
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Oppilaat pohtivat, mitkä tavat ovat heille sopiva oppia, suunnittelevat tehtävien tekemistä ja kokeilevat eri tapoja oppia yhdessä. Oppilaat jakavat kokemuksiaan. Opitaan tapoja kartuttaa sanavarastoa. Käsitellään eri teemoja, joilla sanavarastoa kasvatetaan.	L1 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä.	Oppilaat tuottavat pieniä tekstejä; ohjeita, runoja ja opettelevat kouluympäristössä ja arjessa käytettäviä sanoja. Käydään läpi joitakin ääntämiseen liittyviä asioita ja eroja. Oppilaat kuuntelevat erilaisia englanninkielisiä tekstejä: lauluja, runoja, satuja jne. Numerot, päivät, kuukaudet, värejä jne. Sanaston opiskelussa ja sisältöjä valittaessa huomioidaan oppilaiden 1. ja 2. vuosiluokan aikana hankkima kielitaito.	L3 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Oppilaat tutustuvat englantilaisiin kirjailijoihin. Pohditaan, mitä sanoja on lainattu englannista muihin kieliin. Miten englannin vaikutus näkyy esim. elokuvat, pelit, musiikki, harrastukset, slangikieli jne.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle	Mitä hyötyä on englannin kielen osaamisesta? Myönteisen kieliasenteen rakentamista.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	Oppilaat käyvät pieniä keskusteluja valitsemistaan teemoista. Oppilaita rohkaistaan puhumaan. Pieniä filmejä - haastatteluja	L1 L2
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Oppilaat rakentavat strategioita englanninkielen sanojen kirjoittamiselle. Erot puhutun ja kirjoitetun kielen välillä.	L1 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Oppilaat arvioivat omaa ja toisten oppimista ja etsivät yhteisiä keinoja oppimisen tukemiseksi. Tutustutaan internetistä löytyviin materiaaleihin.	L1 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen.	Harjoitellaan puhumista, ääntämistä ja kirjoittamista eri tavoilla.	L2 L4 L5 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	Kuukaudet, vuodenajat, harrastukset. Käydään läpi kielioppia.	L3 L4 L5 L7

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä	Oppilas osaa esitellä itsensä ja kertoa vähän	L2 Kulttuurinen osaaminen,

lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	itsestään. Tutustutaan englanninkieliseen kulttuuriin ja kulttuurihenkilöihin oppilaiden omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.	vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	Etsitään materiaalia internetistä ja kirjastosta.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Tutustaan kielten välisiin eroihin ja samankaltaisuuksiin. Miten sanoja on lainattu eri kielistä ja kieliin? Englannin kielen merkitys yhteiskunnassa: uutiset, markkinointi, työelämä jne.	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Oppilaat tekevät teematöitä ja oppivat toisiltaan. Oppilaat arvioivat omaa osaamistaan ja miettivät hyviä tapoja oppia kieliä.	L1 L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilaat pitävät pieniä esitelmiä valitsemastaan aiheesta pareittain. Sanaleikkejä ja digitaalisia materiaaleja.	L2 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilaat tekevät erilaisia kylttejä ja opasteita englanniksi koulun tiloihin. Harjoitellaan erilaisia ruokailuun jne. liittyviä tilanteita ja sanastoa. Miten tavat eroavat eri kulttuureissa?	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.	Oppilaat etsivät materiaalia internetistä ja kirjastosta ja esittelevät valitsemiaan teemoja muille. Pohditaan, miten avainsanat auttavat ymmärtämisessä ja johtopäätösten tekemisessä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä	Kellonajat ja päivämäärämerkinnät. Käydään läpi kielioppia. Oppilaat kuuntelevat ja lukevat eri tasoisia tekstejä. Pohditaan, mikä auttaa ymmärtämisessä?	L3 L4 L5 L7

Englanti A1 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Tutustutaan englantilaiseen kulttuuriin ja keskustellaan omista kokemuksista. Oppilaat jakavat kokemuksiaan. Mitä tiedetään Lontoosta, New Yorkista, Sydneysta.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.	Pohditaan tapoja oppia kieliä ja kielten osaamisen merkitystä tulevaisuudessa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	Oppilaat tutustuvat yhdessä englanninkielisiin sanontoihin ja pohtivat niiden merkitystä.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä.	Oppilaat kertovat omia kokemuksiaan englanninkielestä ja pohtivat, miksi jotkut asiat ovat helpompi oppia kuin toiset? Etsitään omaa oppimista tukevaa materiaalia internetistä.	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Pohditaan strategioita kirjoittamiselle, ääntämiselle ja oppimiselle. Oppilaat pohtivat eroja, miksi jotkut sanat tuntuvat vaikeilta kirjoittaa ja ääntää ja toiset eivät?	L1 L3

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä.	Oppilaat arvioivat omaa oppimistaan ja mitkä tavat edesauttavat oppimista. Oppilaat tekevät itsearviointia ja antavat kannustavaa palautetta. Pohditaan, mitkä asiat edesauttavat sanojen muistamista?	L1 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilaat tutustuvat erilaisiin englanninkielisiin teksteihin.	L2 L4 L5 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilaat käyvät pieniä keskusteluja eri aiheista. Opetellaan kohteliasta kieltä.	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilaat käyvät pieniä keskusteluja eri aiheista. Opetellaan kohteliasta kieltä. Oppilaat pohtivat sanojen merkityksiä eri tilanteissa.	L2 L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä	Oppilaat harjoittelevat kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista erilaisilla teksteillä.	L4

ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.	Oppilaat keräävät suosikkisanontoja.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	Oppilaat käyvät pieniä keskusteluja eri aiheista. Opetellaan kohteliasta kieltä.	L3 L4 L5 L7

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä tuntemaan englannin kielen asemaa globaalin viestinnän kielenä.	Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä englannin kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa antaa esimerkin tilanteesta, jossa englantia käytetään globaalin viestinnän kielenä.	Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa englantia käytetään globaalin viestinnän kielenä.	Oppilas osaa kertoa monipuolisesti lähiympäristönsä ja maailman kielellistä runsautta. Oppilas osaa vertailla eri englanninkielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa sekä miksi englantia käytetään globaalin viestinnän kielenä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Hän oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyään.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa nimetä jonkin yhtäläisyyden ja eron englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhtäläisyyksistä ja eroista englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa kertoa yhtäläisyyksistä ja eroista englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	Oppilas osaa vertailla yhtäläisyyksiä ja eroja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa, ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa englanninkielistä aineistoa.	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin itselleen sopivasta englanninkielisestä aineistosta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä itseään kiinnostavista englanninkielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa englanninkielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kielenopiskelutaidot							
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan englannin kielen opiskelun tavoitteistaan sekä tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustaen.	Englannin kielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen englannin kielen opiskelulleen. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa englannin kielen opiskelun tavoitteistaan ja kertoa, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekn ologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Hän oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa englannin kielen taitonsa kehittämisessä sekä käyttämään englannin kielen taitoaan rohkeasti.	Vastuun ottaminen englannin kielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa paljon vastuuta englannin kielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa oppiakseen englannin kieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**	**Taitotaso A2.2**
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta,	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilantei	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta				kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	sta tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä käsitettä (koira/eläin tai talo/mökki).
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Oppilas oppii käyttämään englannin kielelle ja kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisi	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
				mmissa sosiaalisissa kontakteissa.		esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**	**Taitotaso A2.2**
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita		Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**	**Taitotaso A2.2**
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin		kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.		suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Saksa A-oppimäärä vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä

noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Saksan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja
intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Saksan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja –kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saksan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Vieraan kielen A-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Saksa A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6

Taulukkoon on eritelty eri vuosiluokkien tavoitteita niiltä osin, kun ne poikkeavat vuosiluokkien välillä.

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	Tutustutaan saksankieliseen kieli- ja kulttuurialueeseen (Saksa, Itävalta, Sveitsi).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä	Tutustutaan saksankielisten alueiden teitittelykulttuuriin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia		L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	ks. T1	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
S2 Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Tvt-välineitä käytetään opetuksessa aktiivisesti.	L1 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Opetellaan sanastoa monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.	L2 L4 L5 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Vuosiluokkien aihepiirit: 4. lk.: mm. perhe, ystävät, lemmikit, harrastukset, koti, värit, numerot, ruoka ja juoma 5. lk.: mm. viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, koulu, keho, kello, vaatteet, tien kysyminen/neuvominen, ravintolassa ruokailu 6. lk.: mm. some, media, asuinpaikan kuvailu, Suomesta kertominen, ympäristö, matkustaminen, maita ja kieliä	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		
S3 Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		L4
S3 Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4.–6.lk:n aikana opetellaan ainakin seuraavat rakenteet: säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien preesenstaivutus, artikkelien käyttö, lukusanat, kysymyssanat sekä päälauseen sanajärjestys 4. lk.: lukusanat, preesenstaivutus, persoonapronominit, omistuspronominit yksikössä 5. lk.: modaaliverbit, sanajärjestys, kysymyslause/sanat, omistuspronominit, kello 6. lk.: pronominit, tutustutaan perfektiin, datiivi- ja akkusatiiviprepositioihin	L3 L4 L5 L7

Saksan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä tuntemaan kohdekielen asemaa lähiympäristössä ja maailmassa.	Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa antaa esimerkin tilanteesta, jossa	Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa kohdekieltä käytetään	Oppilas osaa kuvailla lähiympäristönsä ja maailman kielellistä runsautta. Oppilas osaa vertailla eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa sekä miksi kohdekieltä käytetään

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
					kohdekieltä käytetään globaalin viestinnän kielenä.	globaalin viestinnän kielenä.	globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Hän oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyään.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa nimetä jonkin yhtäläisyyden ja eron kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhtäläisyyksistä ja eroista kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa kertoa yhtäläisyyksistä ja eroista kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	Oppilas osaa vertailla yhtäläisyyksiä ja eroja kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa.	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin itselleen sopivasta kohdekielisestä aineistosta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä kiinnostavista kohdekielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa kohdekielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan kohdekielen opiskelun tavoitteistaan sekä tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustaen.	Kohdekielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen kohdekielen opiskelulleen. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteistaan ja siitä, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta kohdekielen opiskelustaan asettamalla tavoitteita opiskelulleen. Hän oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa kohdekielen taitonsa kehittämisessä sekä käyttämään kohdekielen taitoaan rohkeasti.	Vastuun ottaminen kohdekielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas osaa ottaa paljon vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta				yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	joskus viestintäkumppaniin.	toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
							anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.1/A1.2**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja sanoja, harjoiteltuja sanoja ja tavallisimpia opeteltuja	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin				vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin tuttuja erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Ranska A-oppimäärä vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Ranskan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja
intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Ranskan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja –kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ranskan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Vieraan kielen A-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Ranska A2 – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6

Taulukkoon on eritelty eri vuosiluokkien tavoitteita niiltä osin, kun ne poikkeavat vuosiluokkien välillä.

Opetuksen tavoitteet	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	Tutustutaan ranskankieliseen kieli- ja kulttuurialueeseen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	Tutkitaan Ranskan ja Suomen kulttuurisia eroja ja miten ne näkyvät kielessä (esim. kohteliaisuusmuodot)	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	ks. T1	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
S2 Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		L1 L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Tvt-välineitä käytetään opetuksessa aktiivisesti. Harjoitellaan erilaisia kielenoppimistekniikoita.	L1 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Opetellaan sanastoa monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.	L2 L4 L5 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	4. lk.: mm. esittelyt ja tervehdykset, numerot 1-20, perhe, eläimet, koulusanastoa 5. lk: mm. värit, vapaa-aika, juhlapyhät, ruokasanoja, kello, luvut 20–60, harrastuksia, viikonpäivät 6. lk: mm. kouluaineita, vaatteita, kuukaudet ja vuodenajat, liikennevälineitä, luontosanoja, maita ja kieliä, asuinpaikan kuvailua	L2 L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		L2 L4
S3 Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		L4

S4 Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4.–6. luokkien aikana opetellaan ainakin seuraavat rakenteet: verbiopin perusteet (säännölliset -ER-verbit ja keskeisiä epäsäännöllisiä verbejä), artikkelin käyttö, omistuspronominit, lukusanoja, kellonajat, kysymyssanoja, intonaatio- ja est-ce que -kysymyksiä 4. lk: artikkelit, persoonapronomineja, être- ja avoir-verbit, monikko. 5. lk: omistuspronominit, -ER-verbit, kieltolause, persoonapronomineja, est-ce que-kysymyksiä ja faire-verbi. 6. lk: préférer-, vouloir- prendre-, ja lire-verbit, -IR- ja RE-verbit, omistuspronomineja ja prepositioita.	L3 L4 L5 L7

Ranskan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan lähiympäristönsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä tuntemaan kohdekielen asemaa lähiympäristössä ja maailmassa.	Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin hänen lähiympäristössään tai maailmassa käytettyjä kieliä. Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista.	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä hänen lähiympäristössään ja maailmassa käytetään. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa antaa esimerkin tilanteesta, jossa kohdekieltä käytetään	Oppilas osaa kertoa lähiympäristönsä ja maailman kielellisestä runsaudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisistä asioista. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa kohdekieltä käytetään globaalin	Oppilas osaa kuvailla lähiympäristönsä ja maailman kielellistä runsautta. Oppilas osaa vertailla eri kohdekielisten maiden kulttuureille tyypillisiä asioita. Oppilas osaa kertoa, missä ja millaisissa tilanteissa sekä miksi kohdekieltä käytetään globaalin

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
					globaalin viestinnän kielenä.	viestinnän kielenä.	viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	Oppilas oppii arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Hän oppii kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyään.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa nimetä jonkin yhtäläisyyden ja eron kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhtäläisyyksistä ja eroista kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä.	Oppilas osaa kertoa yhtäläisyyksistä ja eroista kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa nimetä joitakin kielellistä päättelyä tukevia strategioita.	Oppilas osaa vertailla yhtäläisyyksiä ja eroja kohdekielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen välillä. Oppilas osaa käyttää sopivia kielellistä päättelyä tukevia strategioita.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Oppilas oppii löytämään ja valitsemaan itselle sopivaa ja kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa.	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin itselleen sopivasta kohdekielisestä aineistosta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä häntä kiinnostavista kohdekielisistä aineistoista.	Oppilas osaa kertoa kohdekielisistä aineistoista, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja, jotka ovat hänelle itselleen sopivia ja jotka kiinnostavat häntä.
Kielenopiskelutaidot							

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Oppilas oppii kertomaan kohdekielen opiskelun tavoitteistaan sekä tekemään yhteistyötä ja toimimaan ryhmässä muita kannustaen.	Kohdekielen opiskelun tavoitteista kertominen ja ryhmässä toimiminen	Oppilas osaa nimetä jonkin tavoitteen kohdekielen opiskelulleen. Oppilas osallistuu toisinaan ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteistaan. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä kannustavasti.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen opiskelun tavoitteistaan ja siitä, kuinka hän työskentelee saavuttaakseen tavoitteensa. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan ja tekee yhteistyötä monipuolisesti ja kannustavasti.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Oppilas oppii ottamaan vastuuta kohdekielen opiskelustaan asettamalla tavoitteita opiskelulleen. Hän oppii eri tapoja oppia kieliä ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa kohdekielen taitonsa kehittämisessä sekä käyttämään kohdekielen taitoaan rohkeasti.	Vastuun ottaminen kohdekielen opiskelusta ja sopivien kielen oppimistapojen löytäminen	Oppilas ottaa ohjattuna jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää jotakin tapaa, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa jonkin verran vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää joitakin tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas ottaa melko paljon vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää useita oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.	Oppilas osaa ottaa paljon vastuuta kohdekielen opiskelustaan. Oppilas osaa käyttää monipuolisesti oppimistaan edistäviä tapoja, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa, oppiakseen kohdekieltä ja muita kieliä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja	S3	Oppilas oppii viestimään suullisesti ja kirjallisesti eri viestintätilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta				yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	joskus viestintäkumppaniin.	toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuureille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
							anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**	**Taitotaso A2.1**
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä hyödyntäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				**Taitotaso A1.1**	**Taitotaso A1.1/A1.2**	**Taitotaso A1.2**	**Taitotaso A1.3**
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja sanoja, harjoiteltuja sanoja ja tavallisimpia opeteltuja	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin				vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin tuttuja erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

14.3.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa

varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Matematiikan oppimisen arvioimisessa keskeistä on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista, ja palaute on ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita

ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esiintuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskennellessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tulosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää matematiikan valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut matematiikan tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista osaamisen näyttötilanteissa.

Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Sipoossa vuosiluokilla 3 ja 4 ei käsitellä osiota T14, vaan se tulee käsittelyyn 5. ja 6. luokilla.

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

	S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys		L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.	L1 L4 Monilukutaito
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta			L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä		Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen.	L1 L4 L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.	L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin		Käsitystä lukujen rakenteesta ja yhteyksistä monipuolistetaan. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito	S2	Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä	L1 L3

päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia		varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6–9.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	L4 L5

Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Sipoossa vuosiluokalla 4 ei käsitellä osiota T13, vaan se tulee käsittelyyn 5. ja 6. luokilla.
Sipoossa vuosiluokilla 3 ja 4 ei käsitellä osiota T14, vaan se tulee käsittelyyn 5. ja 6. luokilla.

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Työskentelyn taidot			

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 L4 Monilukutaito
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5		L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5		L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.	L1 L4 L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5		L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin		Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.	
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6–9. Varmistetaan kertotaulujen 1–10 osaaminen. Harjoitellaan kertolasku-algoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.	L1 L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

		Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.	L4 L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4		L1 L3 L6

Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

T13 tulee Sipoossa käsittelyyn vuosiluokilla 5 ja 6, koska sitä ei käsitelty 4. luokalla.
T14 tulee Sipoossa käsittelyyn vuosiluokilla 5 ja 6, koska sitä ei käsitelty 3. ja 4. luokilla.

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 L4 Monilukutaito

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5		L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5		L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5		L1 L4 L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä			L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslasku-toimituksia desimaaliluvuilla.	L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.	L1 L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä	S4	Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.	L4 L5

tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin		Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.	
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1 L4 L5 L6

Matematiikka – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

T13 tulee Sipoossa käsittelyyn vuosiluokilla 5 ja 6, koska sitä ei käsitelty 4. luokalla.
T14 tulee Sipoossa käsittelyyn vuosiluokilla 5 ja 6, koska sitä ei käsitelty 3. ja 4. luokilla.

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1 Ajattelun taidot S2 Luvut ja laskutoimitukset S3 Algebra S4 Geometria ja mittaaminen S5 Tietojen-käsittely, tilastot ja todennäköisyys		L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
Työskentelyn taidot			

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 L4 Monilukutaito
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta			L1 L3 L4 L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen			L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä			L1 L4 L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä			L1 L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5		L1 L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2		L1 L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.	L1 L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2		L1 L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja	S4		L4 L5

kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin			
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mitataan ja lasketaan suorakulmaisten särmiöiden pinta-aloja sekä tilavuuksia.	L1 L3 L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.	L4 L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1 L4 L5 L6

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Merkitys, arvot, asenteet							
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1–S5	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Hän pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.		*Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
Työskentelyn taidot							

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1–S5	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla ja selittää havaintojaan.	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä ja antaa ohjattuna esimerkkejä.	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä.	Oppilas osaa kuvailla ja selittää, mistä hänen oppimiensa asioiden väliset yhteydet johtuvat.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1–S5	Oppilas esittää kysymyksiä ja osaa tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas havaitsee, mihin tarvitsee apua. Oppilas osaa ohjattuna tehdä havaintoja ja koota tietoa tehdäkseen päätelmiä.	Oppilas harjoittelee matemaattisten kysymysten esittämistä. Oppilas osaa ohjattuna esittää perusteluja päätelmilleen.	Oppilas osaa esittää opiskeltavaan aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Oppilas antaa perusteluja päätelmilleen.	Oppilas esittää opiskeltavaa aihetta tukevia kysymyksiä. Oppilas osaa esittää selkeitä perusteluja päätelmille.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1–S5	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas pystyy kertomaan päättelystään ja esittää ratkaisujaan ohjattuna jollakin ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan jollakin ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan tarvittaessa toisella ilmaisukeinolla.	Oppilas esittää päättelyään ja ratkaisujaan tilanteeseen sopivalla ilmaisukeinolla.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1–S5	Oppilas käyttää eri strategioita ongelmanratkaisussa.	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas osaa ohjattuna käyttää jotakin tapaa ongelman ratkaisemiseksi.	Oppilas kokeilee oikeaa lopputuloksen johtavaa tapaa ongelman ratkaisemiseksi.	Oppilas osaa valita ja käyttää toimivaa ratkaisutapaa ongelman ratkaisemiseksi.	Oppilas osaa arvioida ratkaisutapansa toimivuutta ja tehokuutta.
T6 ohjata oppilasta kehittämään	S1–S5	Oppilas arvioi ratkaisun järkevyyttä ja	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa ohjattuna hahmottaa	Oppilas pohtii tuloksen mielekkyyttä ja	Oppilas tarkastelee kriittisesti	Oppilas arvioi ja perustelee ratkaisua sekä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä		tuloksen mielekkyyttä.		saadun tuloksen järkevyyttä.	arvioi ohjattuna ratkaisuaan.	ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.	tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet							
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1–S5	Oppilas käyttää ja ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas tunnistaa ohjattuna matemaattisia käsitteitä ja harjoittelee merkintöjä.	Oppilas tuntee matematiikan käsitteitä ja käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä.	Oppilas käyttää matemaattisia käsitteitä ja oikeita merkintöjä.	Oppilas ymmärtää ja käyttää oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen.	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas erottaa toisistaan kokonaislukujen suuruusluokkia ja tunnistaa ohjattuna desimaaliluvun lukuyksiköt.	Oppilas osaa nimetä desimaaliluvusta lukuyksiköt ja käyttää kymmenjärjestelmää luonnollisten lukujen laskutoimituksissa.	Oppilas hyödyntää kymmenjärjestelmää paikkajärjestelmänä laskutoimituksissa.	Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän olevan yksi paikkajärjestelmistä.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Oppilas ymmärtää positiivisen rationaaliluvun ja negatiivisen kokonaisluvun käsitteet ja prosenttiluvun yhteyden murtolukuun.	Lukukäsite	Oppilas osaa asettaa negatiiviset luvut suuruusjärjestykseen ja ohjattuna vertailee murtolukujen suuruuksia.	Oppilas osaa asettaa murtolukuja suuruusjärjestykseen ja osaa antaa esimerkkejä negatiivisten lukujen käytöstä.	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja laskutoimituksissa.	Oppilas käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja osana ongelmanratkaisua.
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitus	S2	Oppilas laskee sujuvasti päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia.	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia kahdella luonnollisella luvulla.	Oppilas laskee useamman kuin yhden laskutoimituksen sisältäviä laskutoimituksia luonnollisilla luvuilla ja osaa ohjattuna	Oppilas laskee sujuvasti useita laskulausekkeita sisältäviä laskuja ja osaa hajottaa luvut laskun kannalta helpompaan muotoon.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia laskutapoja.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
ten ominaisuuksia					hajottaa luvut laskun kannalta helpompaan muotoon.		
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Oppilas havainnoi ja kuvailee kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia ja tuntee geometrian peruskäsitteet sekä tuntee suoran ja pisteen suhteen symmetriat.	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas tunnistaa ja nimeää yleisimmät geometriset kuviot ja kappaleet sekä niiden osat. Oppilas osaa piirtää yleisimmät geometriset kuviot.	Oppilas havainnoi ja kuvailee pisteen, janan, suoran ja kulman välisiä yhteyksiä. Oppilas tunnistaa suoran suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas osaa ohjattuna suurentaa tai pienentää kuviota. Oppilas osaa merkitä annetun pisteen koordinaatistoon.	Oppilas havainnoi ja kuvailee kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia. Oppilas piirtää pisteen tai suoran suhteen symmetrisiä kuvioita koordinaatistoa hyödyntäen. Oppilas osaa käyttää annettua mittakaavaa.	Oppilas osaa hyödyntää kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia ongelmanratkaisussa. Oppilas osaa piirtää pienennöksiä ja suurennoksia kuvioista ja määrittää mittakaavan annettujen mittojen pohjalta.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Oppilas arvioi mittauskohteen suuruuden ja valitsee mittaamiseen sopivan välineen ja tuloksen ilmoittamiseen sopivan mittayksikön. Hän arvioi mittaustuloksen järkevyyttä.	Mittaaminen	Oppilas suorittaa mittauksen annetulla mittavälineellä ja ilmoittaa, kuinka monta mittavälineen yksikköä hän sai tulokseksi. Oppilas osaa ohjattuna muuttaa pituusyksikön toiseksi pituusyksiköksi.	Oppilas suorittaa mittauksen valitsemallaan mittavälineellä ja osaa ilmoittaa mittaustuloksen pyydetyssä yksikössä. Oppilas osaa muuttaa vetomittojen (l, dl, jne.) yksiköitä.	Oppilas osaa havainnoida mittauskohteen suuruutta ja valitsee mittaamiseen sopivan välineen. Oppilas hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset ja pohtii mittaustuloksen järkevyyttä.	Oppilas osaa selittää mittaustuloksen tarkkuuteen vaikuttavia tekijöitä ja valita oikean mittayksikön. Oppilas osaa muuttaa pinta-alojen mittayksiköitä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Oppilas laatii ja tulkitsee taulukoita ja diagrammeja sekä käyttää tilastollisia tunnuslukuja. Hän määrittää onko tapahtuma varma, mahdollinen vai mahdoton.	Havaintoihin perustuvan jakauman kuvailu ja klassinen todennäköisyys	Oppilas osaa taulukoida havainnot ja lukea pylväsdiagrammia. Oppilas osaa poimia taulukosta tai diagrammista yleisimmän havainnon ja ohjattuna laskea lukujen keskiarvon. Oppilas tunnistaa varman tapahtuman.	Oppilas osaa tulkita erilaisia diagrammeja. Oppilas osaa määrittää tyyppiarvon ja laskea keskiarvon. Oppilas osaa laskea kysyttyjen vaihtoehtojen lukumäärän ja kaikkien vaihtoehtojen lukumäärän.	Oppilas osaa laatia käyttökelpoisen kuvailun joko taulukolla tai diagrammilla. Oppilas osaa päätellä, mikä vaihtoehdoista on todennäköisin.	Oppilas hyödyntää taulukoita, diagrammeja sekä tyyppiarvoa ja keskiarvoa. Oppilas osaa määrittää tapahtuman avulla vastatapahtuman.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Oppilas laatii toimintaohjeen (ohjelman) graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas testaa valmista ohjelmaa ja tunnistaa, mitä eri komennot saavat aikaan.	Oppilas osaa lisätä valmiiseen ohjelmaan ehto- tai toistorakenteen sekä etsiä ohjelmointivirhettä ja korjata ohjelmaa.	Oppilas osaa ohjelmoida graafisessa ohjelmointiympäristössä toimivan ohjelman, jossa käytetään ehto- ja toistorakenteita.	Oppilas hyödyntää graafista ohjelmointia ongelmanratkaisussa. Oppilas osaa arvioida ohjelmaa ja muokata sitä tiettyyn tarkoitukseen käyttökelpoiseksi.

14.3.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3–6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja

tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin osaamisen arvioimisessa keskeistä on tutkimisen ja työskentelyn arviointi ympäristöopin eri tiedonalojen tiedollisen osaamisen arvioinnin ohella. Ympäristöopin eri tiedonaloja yhdistetään kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperustansa. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ympäristöopin tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ympäristöopin tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ympäristöopin lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkokäsityksiä, vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä rohkaistaan kannustamaan toisia oppimisessa. Oppimista ohjataan kysymysten, rakentavan palautteen ja konkreettisten

kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti työskentelytaitojen ja motivaation kehittymistä.

Ympäristöopin opetus Sipoossa vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

<table>
<tr><th>Opetuksen tavoitteet</th><th>Keskeiset sisällöt</th><th>Sipoon näkökulma</th><th>Laaja-alainen osaaminen</th></tr>
<tr><td colspan="4">Merkitys, arvot ja asenteet</td></tr>
<tr><td>T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen</td><td rowspan="3">S1 Minä ihmisenä
S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan
S4 Ympäristön tutkiminen
S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan</td><td></td><td>L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</td></tr>
<tr><td>T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</td><td>- oman kulttuuriperinnön vaaliminen (oma kotiseutu ja Suomi)
- kestävän kehityksen periaatteeseen tutustuminen
- kierrätys ja lajittelu</td><td>L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L7</td></tr>
<tr><td colspan="4">Tutkimisen ja toimimisen taidot</td></tr>
<tr><td>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</td><td>S1-S6</td><td>Elinympäristöön liittyvät tutkimustehtävät: elollinen ja eloton luonto</td><td>L1
L7</td></tr>
</table>

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimuksen tekemisen eri vaiheisiin tutustuminen erilaisten tehtävien avulla	L1 L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Harjoitellaan ympäristöopin teemoihin liittyvien syy- ja seuraussuhteiden tunnistamista ja niiden raportointia.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toiminta-periaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	- kodin sähkölaitteiden toimintaperiaatteiden tutkiminen - ympäristöopin aihepiireihin liittyviin teknologisiin sovelluksiin tutustuminen	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	- sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin perehtyminen - harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja: palo- , sähkö- ja liikenneturvallisuus	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Harjoitellaan huomaamaan erilaisia rakennettuja ja sosiaalisia ympäristöjä sekä ympäristön ilmiöitä ja materiaaleja.	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutus-tilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista ja pohditaan yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Projektityön suunnitteleminen ja toteuttaminen tieto-ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	L4 Monilukutaito L5

Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakko-käsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Tutustutaan oman kotiseudun erilaisiin ympäristöihin myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Harjoitellaan tunnistamaan ympäristöopin käsitteitä ja käyttämään niitä.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Suomen karttaan tutustuminen	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Harjoitellaan arvioimaan tietoa kriittisesti.	L2 L4 L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1 S3-S6	Tutustutaan koulun lähiympäristön kasveihin ja eläimiin. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja eläinten hyvinvointiin. Tunnistetaan kasvien eri osat ja niiden tehtävät.	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	- Suomen luonnonympäristön ja ihmisen toiminnan hahmottaminen monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla - Suomi kartalla - ilmansuuntien opetteleminen - geomedian käyttö opetuksessa	L1 L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	lämpötilan mittaaminen ja lämpöenergiaan perehtyminen	L1

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle		veden olomuotoihin tutustuminen erilaisten tutkimusten avulla	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3 S6	- seksuaalisen kehityksen ja ihmisen lisääntymisen käsitteleminen ikäkauden mukaisesti - terveyden osa-alueisiin ja arjen terveystottumuksiin perehtyminen	L1 L3

Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan			L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin (lähiruoka). Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri	S1-S6	- veden kiertokulku - Sipoo rannikkokuntana:	L1 L7

aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana		esim. meressä ja rannoilla elävät kasvit ja eläimet - Itämeren tilanne kestävän kehityksen näkökulmasta	
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	olomuotojen tutkiminen erilaisten materiaalien ja aineiden avulla	L1 L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	energian tuotanto ja uusiutuvat energialähteet	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toiminta-periaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Harjoitellaan selittämään arjen teknologiaa käyttämällä oikeita käsitteitä.	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	- kiusaamisen ehkäiseminen - fyysinen ja henkinen koskemattomuus	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	retkeily lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Harjoitellaan toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pohditaan yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä	S1-S6	tieto-ja viestintäteknologian hyödyntäminen opiskelussa (esitykset, karttaohjelmat)	L4 Monilukutaito L5

vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti			
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakko-käsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Kiinnitetään huomiota ympäristöopin oikeiden käsitteiden käyttämiseen.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Pohjoismaiden ja Baltian karttoihin tutustuminen	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Harjoitellaan mediasta saadun tiedon kriittistä arviointia.	L2 L4 L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1 S3-S6	Maa- ja kallioperän tutkiminen	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	- Pohjoismaiden ja Baltian luontoon ja kulttuuriin tutustuminen monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla - karttojen ja geomedian käyttö opetuksessa	L1 L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	- sään tutkiminen ja lämpötilan mittaaminen - ilma ja ilmanpaine	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä		aineen olomuodot ja ominaisuudet	L1

rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle			
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3 S6	Opitaan huomaamaan oman toiminnan vaikutuksia itselle ja toisille.	L1 L3

Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan			L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		- ilmastonmuutos - kestävä kehitys	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun ja maapallon rakenteeseen.	L1 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia	S1-S6	Tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua.	L1

monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen			L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Harjoitellaan perustelemaan omien tutkimusten tuloksia.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toiminta-periaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	laitteiden toimintaperiaatteet ja mekaniikka	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja seuraavilla osa-alueilla: - päihteet - myrkytykset - kiusaamisen ehkäisy - fyysinen ja henkinen koskemattomuus Ympäristön havainnoiminen ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	retkeily lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioista.	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen opiskelussa (esitykset, karttaohjelmat)	L4 Monilukutaito L5
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään	S1-S6	Harjoitellaan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden täsmällistä käyttöä.	L1

käsiterakenteitaan ennakko-käsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä			
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	- Euroopan karttaan tutustuminen - Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	medialukutaidon kehittäminen esimerkiksi seuraamalla uutisointia ympäristöopin aihepiireistä	L2 L4 L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1 S3-S6	- kasvion laatiminen ohjatusti esim. valokuvaten tai keräten - ihmisen rakenne	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	- Euroopan maihin ja kulttuureihin tutustuminen monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla - erilaisten karttojen ja geomedian käyttö	L1 L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	- kappaleiden liikkeiden muutoksen tutkiminen ja voiman käsite - ääni -ja valoilmiöiden tutkiminen	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	elämän edellytykset: auringon vaikutus ja merkitys	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3 S6	- seksuaalisen kehityksen ja ihmisen lisääntymisen käsitteleminen ikäkauden mukaisesti - murrosikä - terveyden osa-alueisiin ja arjen terveystottumuksiin perehtyminen	L1 L3

Ympäristöoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1 Minä ihmisenä S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan S4 Ympäristön tutkiminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan			L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		- ympäristössä toimimisen oikeudet ja velvollisuudet - luonnonvarojen kestävä käyttö	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	- metsien suojelu- ja hyötykäyttö - metsälajit ja niiden tyypilliset kasvilajit - Sipoon ominaispiirteet (esim. Sipoonkorpi)	L1 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	erilaisten tutkimustöiden suunnitteleminen, toteuttaminen ja esittäminen	L1 L5 Tieto-ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Perustellaan omien tutkimusten tuloksia ja esitellään niiden johtopäätöksiä.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja	S2-S6	Kiinnitetään huomiota teknologian vastuulliseen käyttöön.	L2 L3 L5

toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien			
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	- luonnon monimuotoisuuden ymmärtäminen ja vaaliminen - ilmastonmuutos ja sen hillitseminen (omat valinnat)	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	retkeily lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	monikulttuurisessa maailmassa eläminen ja sen huomioiminen arjessa	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti		Kiinnitetään huomioita tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen ja ergonomiseen käyttöön.	L4 Monilukutaito L5
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakko-käsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Harjoitellaan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden täsmällistä käyttöä.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	- maailman karttaan tutustuminen - maanosiin tutustuminen kartalla	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Toteutetaan luokan tai koulun yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.	L2 L4 L5

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1 S3-S6	- eläinten luokittelu - tutkitaan eliöiden ja elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutusta - ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	- Aasian, Afrikan, Amerikan ja Oseanian luonnonympäristöihin, erityispiirteisiin ja kulttuureihin tutustuminen monipuolisten alueellisten esimerkkien ja uutisten avulla - erilaisten karttojen ja geomedian käyttö	L1 L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	- energian säilymisen periaate - sähkö ja sen säästäminen	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4-S6	Tutustutaan palamiseen ja yhteyttämiseen erilaisten tutkimusten ja esimerkkien avulla.	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3 S6	- tunteiden ilmaiseminen ja hallitseminen - terveelliset valinnat - riippuvuudet, päihteet	L1 L3

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältö alueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohde**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Merkitys, arvot, asenteet							

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1–S6	Oppilas ylläpitää kiinnostusta an ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä kokee kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ympäristöopin opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.*			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1–S6	Oppilas asettaa omia opiskelutavoitteita ja työskentelee pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistaa ympäristöopin osaamistaan.	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas asettaa yksittäisen tavoitteen ohjatusti ja osallistuu yhteiseen työskentelyyn.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ohjatusti ja työskentelee ohjatusti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas asettaa omia tavoitteitaan pienille kokonaisuuksille ja arvioi niiden saavuttamista sekä työskentelee oma-aloitteisesti yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympärist	S1–S6	Oppilas kehittää ympäristötietoisuuttaan sekä toimii ja vaikuttaa ympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämisek	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas antaa esimerkin ihmisen aiheuttamasta muutoksesta ympäristössä. Oppilas nimeää myönteisiä asioita, joita hän voi tehdä ympäristön ja	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla ympäristön tilaa ja mainitsee joitakin kestävää tulevaisuutta uhkaavia tekijöitä.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas kuvailee ja	Oppilas antaa perusteltuja esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevista ja uhkaavista tekijöistä. Oppilas kuvailee

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
össään ja -yhteisöissä än kestävän kehityksen edistämisek si ja arvostamaa n kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		si. Hän ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen itselle ja maailmalle.		yhteisön hyväksi.	Oppilas kuvailee keinoja ympäristön ja yhteisön vaalimiseksi ja kehittämiseksi sekä osallistuu ohjatusti yhteiseen vaikuttamiseen.	tunnistaa erilaisia keinoja ympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu yhteiseen vaikuttamiseen.	perustellen erilaisia keinoja ympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen ja kehittämiseen sekä osallistuu aktiivisesti yhteiseen vaikuttamiseen.
Tutkimisen ja toimimisen taidot							
T4 rohkaista oppilasta muodostam aan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtan a	S1–S6	Oppilas muodostaa kysymyksiä eri aihepiireistä ja käyttää niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtan a.	Kysymysten muodostami nen	Oppilas osallistuu aiheeseen liittyvien kysymyksien muodostamisee n yhdessä toisten kanssa tai hän tunnistaa aiheita, joihin voidaan kehittää kysymyksiä.	Oppilas muodostaa ohjatusti kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	Oppilas muodostaa kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä ja kehittää niitä tutkimuksen ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittele maan ja toteuttamaa n pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisis sa oppimisymp äristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausväli neitä käyttäen	S1–S6	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia sekä tekee havaintoja ja mittauksia monipuolisis sa oppimisymp äristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausväli neitä käyttäen.	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osallistuu havainnointiin, mittaamiseen ja tulosten dokumentoimis een ja kertoo näistä ohjatusti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa ohjatusti pieniä tutkimuksia. Oppilas tekee ohjatusti havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia ohjatusti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti tai yhdessä muiden kanssa. Oppilas tekee havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pieniä tutkimuksia itsenäisesti ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa. Oppilas tekee havaintoja ja mittauksia sekä dokumentoi tuloksia eri oppimisympäris töissä tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen.

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seurassuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1–S6	Oppilas tunnistaa syy-seurassuhteita, tekee johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittää tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas kuvailee ohjatusti tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia käyttäen tutkimuksessa kerättyä tietoa tai tehtyjä havaintoja.	Oppilas tekee ohjatusti yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas esittää tuloksiaan ohjeiden mukaisesti.	Oppilas tunnistaa syy-seuraussuhteita ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan selkeästi.	Oppilas kuvailee syy-seuraussuhteita ja esittää johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas esittää tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2–S6	Oppilas ymmärtää arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä kokeilee, keksii ja luo uutta yhdessä toimien.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas kuvailee jonkin arjen teknologisen sovelluksen käyttötarkoitusta. Oppilas osallistuu ohjatusti kokeiluun ja keksimiseen ryhmässä.	Oppilas antaa joitakin esimerkkejä arjen teknologisten sovellusten käyttötarkoituksista ja toimintaperiaatteista. Oppilas työskentelee ohjatusti kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas kuvailee joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas toimii kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas kuvailee ja selittää useiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden käyttökohteista. Oppilas toimii aloitteellisesti kokeiluissa ja keksimisessä. Oppilas auttaa tarvittaessa muita kokeiluissa ja keksimisessä.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympärist	S1–S6	Oppilas edistää hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja ympäristössään sekä toimii	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas nimeää jonkin hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvän tekijän. Oppilas nimeää jonkin toimintatavan turvallisuuden edistämiseksi ja	Oppilas nimeää useita hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas nimeää toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja	Oppilas kuvailee keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas kuvailee	Oppilas perustelee, miten keskeiset tekijät vaikuttavat hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Oppilas kuvailee ja perustelee

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
össään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksen mukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen		turvallisesti, tarkoituksen mukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.		turvataitoihin liittyen.	turvataitoihin liittyen ja huomioi niitä ohjatusti oppimistilanteissa.	toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja osaa käyttää niitä pääosin asianmukaisesti oppimistilanteissa.	toimintatapoja turvallisuuden edistämiseksi ja turvataitoihin liittyen ja käyttää niitä asianmukaisesti oppimistilanteissa.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2–S6	Oppilas tutkii ja toimii sekä liikkuu ja retkeilee luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osallistuu ulkona oppimiseen luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja ohjatusti luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Oppilas osallistuu ohjatusti tutkimuksen tekemiseen joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee havaintoja luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu, retkeilee ja tekee oma-aloitteisesti havaintoja luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Oppilas tekee tutkimuksia ympäristössä joko itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä auttaen tarvittaessa muita ryhmän jäseniä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan	S1–S6	Oppilas toimii ryhmässä erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, ilmaisee itseään ja kuuntelee muita. Hän tunnistaa, ilmaisee ja säätelee tunteitaan.	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas työskentelee erilaisissa ryhmissä ohjatusti. Oppilas nimeää ohjatusti tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee ryhmän antaman tehtävän mukaisesti ja antaa pyydettäessä toiminnasta palautetta. Oppilas nimeää tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi antaen ja vastaanottaen palautetta. Oppilas kuvailee tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja oma-aloitteisesti erilaisissa rooleissa antaen, vastaanottaen ja hyödyntäen palautetta. Oppilas kuvailee perustellen tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä keinoja ja soveltaa niitä

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan							eri tilanteissa ja rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintätekнologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1–S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintätekнologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.	Tieto- ja viestintätekнologian käyttäminen	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa. Oppilas osallistuu digitaalisen tuotoksen tekemiseen ja esittämiseen. Oppilas nimeää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyvän tekijän.	Oppilas käyttää itsenäisesti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa. Oppilas toimii aktiivisesti digitaalisen tuotoksen tekemisessä ja esittämisessä. Oppilas nimeää tieto- ja viestintäteknologian vastuulliseen, turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön liittyviä tekijöitä.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas kuvailee tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.	Oppilas valitsee perustellen ja käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eri oppimistilanteissa ja vuorovaikutuksen välineenä sekä tukee muita ryhmän jäseniä. Oppilas kuvailee perustellen tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys							
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan	S1–S6	Oppilas hahmottaa ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla. Hän kehittää käsiterakenteita ennakkokäsityksistä	Käsitteiden käyttö	Oppilas tunnistaa joitakin ympäristöopin tiedonalojen käsitteitä ja osaa yhdistää niitä ympäristöön, ihmisen toimintaan ja niihin liittyviin ilmiöihin.	Oppilas kuvailee ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä joillakin ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas yhdistää toisiinsa liittyviä käsitteitä.	Oppilas kuvailee ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.	Oppilas selittää ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä. Oppilas käyttää ja yhdistää käsitteitä toisiinsa niin, että ne muodostavat

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä		kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä.					loogisia kokonaisuuksia.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1–S6	Oppilas ymmärtää, käyttää ja tekee erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.	Mallien käyttäminen	Oppilas tietää, että malli on todellisuuden yksinkertaistus. Oppilas nimeää ohjatusti jonkin annetun mallin keskeiset osat.	Oppilas käyttää ja tekee ohjatusti malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.	Oppilas käyttää ja tekee malleja ihmisen, ympäristön ja niihin liittyvien ilmiöiden selittämiseen.	Oppilas käyttää ja tekee tarkoituksenmukaisia malleja sekä selittää perustellen niiden avulla ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1–S6	Oppilas hankkii luotettavaa tietoa, ilmaisee perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsee ja arvioi kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas hakee ohjatusti tietoa annetuista tietolähteistä. Oppilas nimeää jonkin tietolähteen luotettavuuteen liittyvän tekijän.	Oppilas hakee tietoa ohjatusti erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi ohjatusti tietolähteen luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee ohjatusti erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja nimeää näkökulmien välisiä eroja.	Oppilas hakee monipuolisesti tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas arvioi monipuolisesti tietolähteiden luotettavuuteen liittyviä tekijöitä. Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä ja vertailee eri näkökulmia.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja	S1, S3–S6	Oppilas tutkii luontoa, tunnistaa eliöitä ja	Biologian tiedonala: luonnon tutkiminen, eliöiden ja	Oppilas tunnistaa ohjatusti joitakin eliöitä, elinympäristöjä	Oppilas tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä.	Oppilas nimeää eliöitä ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.	Oppilas nimeää monipuolisesti eliöitä ja elinympäristöjä.

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen		elinympäristöä sekä osaa ajatella ekologisesti. Hän ymmärtää ihmisen rakennetta, elintoimintoja ja kehitystä.	elinympäristöjen tunnistaminen; ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	ja elottoman luonnon tekijöitä. Oppilas tunnistaa joitakin ihmisen rakenteita ja elintoimintoja sekä ihmisen kehittymisen vaiheita.	Oppilas nimeää elottoman ja elollisen luonnon tekijöitä, joita eliöt tarvitsevat ympäristöstään. Oppilas nimeää joitakin ihmisen rakenteita ja antaa esimerkkejä ihmisen elintoiminnoista ja kehityksen vaiheista.	Oppilas antaa esimerkkejä elottoman ja elollisen luonnon vuorovaikutuksesta. Oppilas nimeää ihmisen rakenteita ja kuvailee ihmisen elintoimintoja ja kehitystä.	Oppilas kuvailee eliöiden ja elottoman luonnon välisiä vuorovaikutussuhteita. Oppilas nimeää monipuolisesti ihmisen rakenteita ja kuvailee ihmisen rakenteiden ja elintoimintojen välisiä yhteyksiä.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3–S6	Oppilas hahmottaa omaa lähiympäristöä ja koko maailmaa maantieteellisten käsitteiden ja paikannimien avulla. Hän osaa käyttää karttaa ja muita geomedialähteitä.	Maantiedon tiedonala: maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas nimeää joitakin maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita. Oppilas käyttää joitakin maantieteellisiä käsitteitä ja nimeää pääilmansuunnat. Oppilas käyttää ohjatusti karttoja.	Oppilas nimeää maanosia, valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas antaa esimerkkejä alueiden piirteistä maantieteellisiä käsitteitä käyttäen ja nimeää ilmansuunnat. Oppilas käyttää ohjatusti karttoja tai muita geomedialähteitä.	Oppilas nimeää maanosat sekä valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas kuvailee alueita ja niiden sijaintia osoittaen maantieteellisten käsitteiden ja alueiden piirteiden tuntemusta. Oppilas käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä.	Oppilas nimeää ja tunnistaa maanosat sekä monipuolisesti valtioita, kaupunkeja ja luonnonmaantieteellisiä kohteita ja antaa niistä esimerkkejä kartalta. Oppilas vertailee alueiden piirteitä ja sijaintia käyttäen maantieteellistä käsitteistöä. Oppilas tulkitsee käyttämiään karttoja ja muita geomedialähteitä sekä arvioi niitä kriittisesti.

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4–S6	Oppilas tutkii, kuvaa ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä ymmärtää energian säilymisen periaatteen.	Fysiikan tiedonala: fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas tekee havaintoja jostakin fysikaalisesta ilmiöstä ja kuvailee sitä käyttäen ohjatusti fysiikan käsitteitä. Oppilas nimeää joitakin energialähteitä ja -lajeja tutuissa tilanteissa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä sekä selittää ohjatusti joitakin yksinkertaisia ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä yksinkertaisissa ja tutuissa tilanteissa. Oppilas nimeää eri energialähteitä ja -lajeja ja osaa antaa yksittäisiä esimerkkejä energian muuntumisesta eri lajeihin.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä sekä selittää joitakin näistä ilmiöistä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.	Oppilas havainnoi, tutkii ja selittää fysikaalisia ilmiöitä käyttäen fysiikan käsitteitä. Oppilas käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä erilaisissa tilanteissa. Oppilas selittää, miten energian säilymisen periaate ilmenee erilaisissa annetuissa tilanteissa.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen	S2, S4–S6	Oppilas tutkii, kuvaa ja selittää kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä ymmärtää aineen säilymisen periaatteen.	Kemian tiedonala: kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas nimeää aineen kolme olomuotoa ja tunnistaa esimerkiksi veden olomuotoja eri tilanteissa. Oppilas luokittelee tai kuvailee aineita jonkin ominaisuuden perusteella.	Oppilas havainnoi ja tutkii ohjatusti olomuotoja ja joidenkin tuttujen aineiden ominaisuuksia. Oppilas kuvailee esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätyksen ideaa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä. Oppilas kertoo, mitä tapahtuu kemiallisessa reaktiossa.	Oppilas havainnoi, tutkii ja kuvailee olomuotojen ja aineiden ominaisuuksia käyttäen kemian käsitteitä täsmällisesti. Oppilas kertoo, mitä tapahtuu kemiallisissa reaktioissa.

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
periaatteen ymmärtämiselle				Oppilas antaa esimerkkejä aineiden kierrätyksestä.		Oppilas selittää esimerkiksi veden olomuodon muutokset veden kiertokulussa sekä kierrättämistä.	Oppilas selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua ja aineiden kierrättämisen merkitystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1–S3, S6	Oppilas ymmärtää terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Hän saa valmiudet soveltaa terveysosaamista erilaisissa tilanteissa.	Terveystiedon tiedonala: terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen sekä ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas nimeää jonkin terveyden osa-alueen ja terveyttä edistävän elintavan. Oppilas nimeää jonkin lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyvän tunnuspiirteen.	Oppilas nimeää terveyden osa-alueita ja kuvailee yksittäistä terveyttä edistävää elintapaa. Oppilas nimeää lapsuuden ja nuoruuden kasvuun ja kehitykseen liittyviä tunnuspiirteitä.	Oppilas kuvailee terveyden osa-alueita ja keskeisiä terveyttä edistäviä elintapoja. Oppilas kuvailee lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	Oppilas kuvailee terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä niiden välisestä yhteydestä. Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten elintavat vaikuttavat terveyteen. Oppilas selittää perustellen lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niihin liittyvää yksilöllistä vaihtelua.

14.3.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää

uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut uskonnon tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3–6

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Evankelisluterilainen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen

sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Sipoon kunnassa vuosiluokkien 3–6 uskonnon opetuksessa tavoitteena on oppilaiden ajattelun taitojen kehittäminen, oikeudenmukaisuuden toteuttaminen omassa toiminnassa ja uskontoihin liittyvän tiedon syventäminen. Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta itsestään, toisistaan ja ympäröivästä luonnosta. Oppilaat perehtyvät keskeisimpiin ihmisoikeuksiin ja opettelevat arvioimaan sekä pohtimaan niiden sisältöjä. Opetuksessa perehdytään eri kulttuureihin ja uskontoihin sekä opetellaan tunnistamaan ja ymmärtämään yhteiskunnan moninaisuutta. Vastuullinen vaikuttaminen ja vuorovaikutustaidot kuuluvat keskeisiin opetuksen läpäiseviin tavoitteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään ympäristön digitalisoitumiseen osana opetusta ja hyödynnetään sen tuomia mahdollisuuksia. Paikallisen seurakunnan ja muiden tahojen kanssa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä.

Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana (Vanhaa testamenttia painottaen) ja sen erilaisia tyylilajeja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		Perehdytään luterilaisuuden rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista ja kirkosta uskonnollisena rakennuksena. Huomioidaan virret ja muu hengellinen musiikki.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma		L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		Käsitellään kristinuskon moninaisuutta. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3 Hyvä elämä	Tutustutaan Suomen uskonnolliseen ja katsomukselliseen nykytilanteeseen. Käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta Testamentista valittujen kertomusten avulla.	L2

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	Tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä.	L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta sekä ihmisarvoa, elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista yksilön näkökulmasta.	L2
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	Annetaan oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen.	L1 L4 L6 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Harjoitellaan toimeentulemista itsen ja muiden kanssa (elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi).	L1

Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	Tarkastellaan Raamattua kirjana (Uutta testamenttia painottaen) ja sen erilaisia tyylilajeja.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		Tutustutaan erilaisiin virsiin ja muuhun hengelliseen musiikkiin.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma		L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Käsitellään kristinuskon moninaisuutta. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt.	L1 L2

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3 Hyvä elämä	Tutustutaan Jeesuksen asemaan juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa. Käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	Tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä.	L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta sekä ihmisarvoa, elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista paikallisia näkökulmia painottaen.	L2
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	Annetaan oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen.	L1 L4 L6 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Harjoitellaan toimeentulemista itsen ja muiden kanssa (elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi).	L1

Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	Perehdytään luterilaisuuden oppiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		Perehdytään luterilaisuuden symboleihin ja sakramentteihin. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2 Uskontojen maailma	Tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta.	L1 L2

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3 Hyvä elämä	Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	Tarkastellaan Kultaista sääntöä erityisesti itselle ja muille pyhän kunnioittamisen näkökulmasta.	L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perinteessä.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta sekä ihmisarvoa, elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista suomalaisia ja pohjoismaisia näkökulmia painottaen.	L2
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	Annetaan oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen.	L1 L4 Monilukutaito L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Harjoitellaan toimeentulemista itsen ja muiden kanssa (elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi).	L1

Evankelisluterilainen uskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	Tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		Tutustutaan eri kirkkokuntiin (erityisesti protestanttisiin kirkkoihin) ja niiden rituaaleihin, tapoihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen	S1	Tarkastellaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S2 Uskontojen maailma	Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin liittyviin käsitteisiin.	L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3 Hyvä elämä	Perehdytään Raamattuun ja muihin kristinuskon lähteisiin. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Käytetään ja arvioidaan eettistä keskustelua herättäviä aineistoja sekä tutustutaan uskonnoista käytävään keskusteluun.	L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1-S2	Tarkastellaan kristinuskon tilannetta Suomessa ja Euroopassa sekä kristinuskon näkymistä esimerkiksi populaarikulttuurissa. Tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2-S3	Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla esimerkeillä. Tarkastellaan kristinuskon tärkeimpien eettisten ohjeiden vaikutuksia Eurooppaan.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	Syvennetään tietoja elämänkaaren kristillisistä rituaaleista ja kristinuskon moninaisesta tapakulttuurista. Tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tarkastellaan rakkauden kaksoiskäskyä oman ja toisen pyhän kunnioittamisen näkökulmasta.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1-S3	Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	Käsitellään ihmisoikeusetiikkaa ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta sekä ihmisarvoa, elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista globaaleja näkökulmia painottaen.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella	S1-S3	Annetaan oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.	L1 L4 L6 L7

perustelemaan omia näkemyksiään			
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Harjoitellaan toimeentulemista itsen ja muiden kanssa (elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi).	L1

Ortodoksinen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteeriot ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämänkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Ortodoksiuskonnon opetuksen opetusryhmät ovat luokka-asterajat ylittäviä. Opettajan tulee huomioida tämä opetuksessaan, jotta kaikki keskeiset sisällöt ja tavoitteet tulee huomioitua opetuksessa vähintään kerran vuosiluokkakokonaisuuden aikana.

Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	- Raamattu pyhänä kirjana - Raamatun kaksi osaa: Vanha Testamentti ja Uusi Testamentti - Jumalan liitto ihmisen kanssa, VT: patriarkat, UT: Kristus - Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja - pääsiäinen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin		- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus - alkurukoukset ja paastorukous - liturgia - ehtoollisen mysteerio - kirkkorakennus - kodinpyhitys, kiitosrukoushetket, panihida - ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma	- VT: profetioita ja vertauksia Kristuksesta ja Neitsyt Mariasta - UT: vertaukset Jeesuksen opetuksessa - tapojen merkitys: esim. ristinmerkki, kumarrukset, kaularisti	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3 Hyvä elämä	- Raamatun käytön perusteet - ikonien tulkitseminen - tiedon etsiminen yhdessä opettajan ja toisten oppilaiden kanssa - ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1-S2	- Suomen kansankirkot: luterilainen ja ortodoksinen kirkko - miksi Suomessa on ortodokseja? - juutalaisuuden ja islamin historiaa Suomessa - muita suomalaisia uskontoja - oman koulun uskontoja ja katsomuksia sekä uskonnottomuus	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	patriarkkakertomukset Vanhassa Testamentissa	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti	S1-S3	- käyttäytyminen ja toiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa - käyttäytyminen ja toiminen luterilaisissa koululaispalveluksissa	L2 L5 L6

erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		- pyhyyden ja sen kunnioittamisen pohdintaa	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1-S3	- 10 käskyä - psalmien ja viisauskirjallisuuden opetus - laupias samarialainen – toisen auttaminen - viisas rakentaja – kestävät elämänarvot - fariseus ja publikaani – nöyryys - tuhlaajapoika – anteeksiantaminen - elämä lahjana - tasa-arvo: ulkonäkö, erilaiset kodit - itsestä huolehtiminen	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		- omien tekojen seuraukset - omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - paasto	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta - omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen - mielipiteiden perusteleminen ja toisten mielipiteiden kunnioittaminen - toisen asemaan asettuminen - empatiataitojen harjoitteleminen	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	- ihminen Jumalan kuvana - luomiskertomus - suojelusenkeli ja kaitselmus	L1

Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	- Kristuksen elämä ja opetus evankeliumeissa - Kristus: ihminen ja Jumala - joulu, teofania, pääsiäinen ja pääsiäisen jumalanpalvelukset - oppilaan suojeluspyhä ja hänen elämäkertansa - oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus - erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia - kirkollinen esineistö - reliikki - kirkkovierailu - mysteeriot pääpiirteissään - katumus, rippi-isä ja hengellinen ohjaus - paasto - ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu - kirkkovuosi	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma	- kirkkorakennus: eteinen, kirkkosali, alttari ja niiden symboliikkaa - ikonostaasi - jumalanpalvelusten symboliikkaa: esim. suitsutus, saattokynttilä, saatot	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3 Hyvä elämä	- Raamatun käytön perusteet - tiedon etsiminen yhdessä toisten oppilaiden kanssa - ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1-S2	- lähialueen uskontoja sekä uskonnollisia yhteisöjä - juutalaisuus, kristinusko ja islam nyky-Suomessa	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	- Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paastot, pyhät ihmiset, näkymätön maailma - pyhä ja arki kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa - suuret juhlat kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa - arjen uskonnollisuus kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	- käyttäytyminen ja toiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa - tutustutaan erilaisiin uskonnollisiin tilaisuuksiin esim. internetin avulla - pyhyys mysteerioissa - pyhyys muissa uskonnoissa	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		- rakkauden kaksoiskäsky - Herran rukous - kertomus viimeisestä tuomiosta (Matt. 25) – epäitsekkyys - tasa-arvo: eri-ikäiset ihmiset, terveys	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	- YK:n Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä - oppilas vähemmistön jäsenenä - koulun vähemmistöryhmiä	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		- toisten ihmisten vaikutus arvoihini ja mielipiteisiini - vastuu omista teoista - omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - paasto	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta - omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen - mielipiteiden perusteleminen ja toisten mielipiteiden kunnioittaminen - empatiataitojen harjoitteleminen, toisen ihmisen huomioiminen vuorovaikutustilanteessa	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	- ihminen Jumalan kuvana - luomiskertomus - suojelusenkeli ja kaitselmus	L1

Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	- apostolit, apostolien teot ja lähetyskirjeet, apostoli Paavali - kirkon synty ja alkukirkon elämää - marttyyri - pyhät ihmiset - pääsiäinen, helatorstai ja helluntai - seurakunta ja kirkko - kristillisyys	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Suhde omaan uskontoon	- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus - uskontunnustus liturgian osana - kirkkomusiikki ja ikonitaide ortodoksisen uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä - ehtooveisuu - ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi - juhlien jako suuriin juhliin: Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

		- kirkon pyhiä ja pyhittäjiä ja heidän muistopäivänsä, etenkin lähialueen pyhät ja heidän muistonsa	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma	- suurten juhlien ikonien lukeminen ja tulkitseminen - yleisimpien pyhien ikonien tarkasteleminen esim. profeettojen, marttyyrien, pyhittäjien, apostolien ikonit - suurten juhlien juhlatroparien tekstien avaaminen - keskeisten rukousten avaaminen	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3 Hyvä elämä	- Raamatun käyttö esim. lähteenä - tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia, lähdemerkinnät - tiedon etsimistä ikoneista ja kirkkoveisuista - ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa	L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1-S2	- katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa - ekumenia, ekumeeninen rukousviikko - ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus - uskonnot Euroopassa, Euroopan uskonnollinen kartta	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	- käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa - vierailu mahdollisuuksien mukaan lähialueiden pyhäköissä - pyhyyden merkitys itselle ja muille	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		- omasta luopuminen, epäitsekkyys - toisen ihmisen huomioiminen - lähimmäisenrakkaus - kultainen sääntö - kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys - tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo - viihderiippuvuus, some-etiikka	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	- YK:n Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä - suomalaisia vähemmistöjä	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		- toisten ihmisten vaikutus arvoihini ja mielipiteisiini, miten itse vaikutan toisiin - vastuu omista teoista	L1 L3 L6

		- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - kirkon opetus luomakunnasta - paasto - kilvoittelu - ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa	
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta - omien ajatusten ja tunteiden sanoittaminen, mielipiteiden perusteleminen ja toisten mielipiteiden kunnioittaminen - empatiataitojen harjoitteleminen - yhteisön jäsenenä toimiminen - toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	- ihminen Jumalan kuvana - luomiskertomus - ihmisenä kasvaminen - armo	L1

Ortodoksiuskonto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon	- Raamatun käyttäminen jumalanpalveluksissa pääpiirteissään - kirkkoisät ja kristillinen oppi - uskontunnustus - Raamattu: kirkon kirja, uskon lähde - pyhä kolminaisuus Raamatussa - jumalanäiti - enkelit - pääsiäinen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Suhde omaan uskontoon	- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus - mysteeriot oppilaan omassa elämässä - seurakunnan toimijat ja toiminta - kirkko: eukaristinen yhteisö - Suomen ortodoksinen kirkko - Konstantinopolin patriarkaatti - luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä - Karjalan valistajat - lähetystyö ja diakoniatyö - ajan pyhittäminen: kirkkovuosi paastoineen	L1 L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

		- pääsiäiseen valmistautuminen ja juhlan viettäminen - paastoliturgia - Jeesuksen rukous, rukous ennen ehtoollista	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2 Uskontojen maailma	- vuorokauden jumalanpalveluskierto ja sen sisältö Jumalan luomistyön ilmentäjänä - ortodoksinen rukousperinne ja läntisen kirkon perinne - ortodoksinen rukousperinne verrattuna juutalaiseen ja islamin perinteeseen - pyhien kuvaaminen ortodoksisessa ja katolisessa perinteessä sekä islamin suhde pyhien kuvaamiseen - ortodoksinen kirkko, katolinen kirkko, luterilainen kirkko, synagoga ja moskeija pyhäkköinä	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3 Hyvä elämä	- tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia, lähdemerkinnät - ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa ja niiden luotettavuuden ja objektiivisuuden pohtimista	L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1-S2	- vanhat ja uudet patriarkaatit - katolinen ja apostolinen ortodoksinen kirkko - kristinuskon juuret Euroopassa - kristilliset symbolit taiteessa ja ympäröivässä yhteiskunnassa - marttyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa - uskonnollisia symboleja ympärillämme - uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen, luonnonuskonnot - uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa - uskontodialogi	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3 Hyvä elämä	- Euroopan uskonnollinen kartta - kristinusko, juutalaisuus ja islam nyky-Euroopassa ja uskontojen ilmeneminen ihmisten arjessa - holokausti	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3	- käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa, liturgiassa ja myös muissa palveluksissa	L2 L5 L6

		- erilaisista kulttuureista ja uskonnollisista perinteistä tulevien ihmisten kunnioittava kohtaaminen - erilaisia uskonnollisuuden merkkejä ja symboleja - pyhyyden kunnioittaminen	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		- paasto ja paastorukouksen sisältö - hyvän tekeminen - vuorisaarna - kultainen sääntö, myös muissa uskonnoissa - toisen ihmisen huomioiminen ja auttaminen - ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat, ihmisoikeudet uskonnoissa - eri uskontojen välinen kunnioitus - tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat ja köyhät, rasismi, syrjäytyminen - riippuvuus elämää rajoittavana tekijänä, some-etiikka	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2-S3	- ihmisoikeuksien ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutuminen maailmanlaajuisesti - globaali talous ihmisoikeuksien näkökulmasta	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		- toisten ihmisten vaikutus arvoihini ja mielipiteisiini, miten itse vaikutan toisiin - vastuu omista teoista - omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta - kirkon opetus luomakunnasta - paasto - kilvoittelu - filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus - ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3	- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta - ajankohtaisia ja oppilasta askarruttavia eettisiä kysymyksiä - omien ajatusten kertominen ja mielipiteiden perusteleminen - empatiataitojen harjoitteleminen - yhteisön jäsenenä toimiminen - toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot	L1 L4 L6 L7

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	- ihminen Jumalan kuvana - luomiskertomus - ihmisenä kasvaminen ja kehittyminen - armo	L1

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoitteet	**Sisältö alueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä sen keskeisiin oppeihin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon pyhän kirjan tai keskeisen lähteen ja tunnistaa jonkin käsitellyistä kertomuksista tai opeista.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavasta uskonnosta jonkin sen keskeisen opin ja kertomuksen. Oppilas osaa kertoa ohjatusti jotain kertomuksen merkityksistä tai tavoista tulkita sitä.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon pyhistä kirjoista sekä kuvailla kertomusten merkityksiä tai tapoja tulkita niitä.	Oppilas osaa pohtia kertomusten sisältöjä ja tulkintaa. Oppilas osaa kuvailla keskeisimpien oppien merkityksiä opiskeltavan uskonnon kannalta.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa opiskeltavaan uskontoon liittyvän rituaalin tai tavan sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa nimetä opiskeltavasta uskonnosta rituaaleja tai tapoja sekä pyhän paikan tai rakennuksen.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista ja tavoista sekä kuvailla uskonnon pyhiä paikkoja tai rakennuksia.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon keskeisten rituaalien ja tapojen sekä pyhien paikkojen ja rakennusten merkityssisällöistä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisen symbolin, vertauskuvan, kielikuvan tai väitteen.	Oppilas osaa antaa esimerkin uskonnollisesta kielestä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta.	Oppilas osaa kertoa uskonnollisen kielen erityispiirteistä ja vertauskuvallisuudesta.

Opetuksen tavoitteet	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppilas harjaantuu etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa ohjatusti etsiä uskontoa koskevaa tietoa annetuista lähteistä.	Oppilas osaa etsiä uskontoa koskevaa tietoa useasta lähteestä.	Oppilas osaa käyttää hakemaansa tietoa ja tunnistaa, että tietolähteiden luotettavuudessa on eroja.	Oppilas osaa etsiä ja vertailla uskontoa koskevaa tietoa eri lähteistä sekä tehdä havaintoja lähteiden luotettavuudesta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Oppilas perehtyy Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin tai nykytilaan liittyviä piirteitä.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä Suomen ja Euroopan uskonnollisista ja katsomuksellisista juurista tai nykytilasta.	Oppilas tunnistaa uskontojen ja katsomusten vaikutuksia kulttuurissa ja yhteiskunnissa Suomessa ja Euroopassa.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta kulttuuriin ja yhteiskuntiin Suomessa ja Euroopassa.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Oppilas tutustuu juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin sekä niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa.	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteistä.	Oppilas osaa vertailla juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä.	Oppilas osaa kertoa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksesta tai historiasta Euroopassa.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa	S1, S2, S3	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan pyhän käsitteellä sekä pyrkii kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää. Hän tietää, miten toimitaan erilaisissa	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä jonkin pyhänä pidetyn asian tai siihen liittyvän tavan. *Käyttäytymisen liittyvää*	Oppilas osaa nimetä erilaisia pyhinä pidettyjä asioita ja kuvailla, millaisia tapoja niihin liittyy. *Käyttäytymisen liittyvää*	Oppilas ymmärtää, mitä tarkoitetaan toisen pyhän kunnioittamisella. Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisiin tilanteisiin ja	Oppilas osaa kertoa, miten pyhyys voi ilmetä eri tavoin uskonnoissa. *Käyttäytymisen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.*

Opetuksen tavoitteet	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa sekä pyrkii käyttäytymään niissä asianmukaisesti ja kunnioittavasti.		*tavoitteen osaa ei arvioida.*	*tavoitteen osaa ei arvioida.*	paikkoihin sekä muihin pyhiin asioihin liittyvästä tapakulttuurista. *Käyttäytymiseen liittyvää tavoitteen osaa ei arvioida.*	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa tai osaa nimetä yksittäisen esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon eettisistä opetuksista tai uskontoja yhdistävistä eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon keskeisiä eettisiä opetuksia ja kertoa jostakin uskontoja yhdistävästä eettisestä periaatteesta sekä antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta arjen tilanteisiin.	Oppilas osaa pohtia uskontojen erilaisten eettisten periaatteiden soveltamista arjessa.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	Ihmisoikeus etiikka	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä ihmisoikeuksia tai Lapsen oikeuksien sopimuksesta nousevia lapsen oikeuksia.	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista tai muista ihmisoikeuksista.	Oppilas osaa kertoa lapsen oikeuksien ja muiden ihmisoikeuksien vaikutuksesta omaan elämänpiiriinsä.	Oppilas osaa pohtia lapsen oikeuksiin ja muihin ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä yksilön ja yhteisön näkökulmista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan	S2, S3	Oppilas harjaantuu arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan	Eettinen pohdinta	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä joitain toiminnan taustalla	Oppilas tunnistaa eettisiä periaatteita. Oppilas osaa kertoa	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon ja uskontojen yhteisistä eettisistä	Oppilas osaa pohtia omia valintojaan ja eettisiä valintatilanteita arvojen, erilaisten

Opetuksen tavoitteet	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.		vaikuttavia arvoja tai eettisiä valintatilanteita.	esimerkkejä eettisistä valintatilanteista ja antaa niihin ratkaisuvaihtoehtoja.	periaatteista ja antaa esimerkkejä niiden soveltamisesta. Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta.	eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee keskustelemaan eettisistä kysymyksistä sekä kehittää ajattelu- ja dialogitaitojaan.	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja ilmaista jollain tavoin ajatuksiaan.	Oppilas ottaa osaa yhteiseen keskusteluun ja ilmaisee itseään rakentavasti.	Oppilas huomioi muut keskusteluun osallistujat ja osaa perustella omia näkemyksiään.	Oppilas osaa keskustella vastavuoroisesti sekä pohtia ja rakentaa omia näkemyksiään vuorovaikutuksessa muiden kanssa.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Oppilas saa valmiuksia muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomustaan, itsetuntoaan ja luottamusta elämäänsä.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perustana. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			

14.3.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3–6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä

niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut elämänkatsomustiedon tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan elämänkatsomustiedon tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin

lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämänkatsomustiedon lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Sipoon kunnassa vuosiluokkien 3–6 elämänkatsomustiedon opetuksessa tavoitteena on oppilaiden ajattelun taitojen kehittäminen ja oikeudenmukaisuuden toteuttaminen omassa toiminnassa. Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta itsestään, toisistaan ja ympäröivästä luonnosta. Oppilaat perehtyvät keskeisimpiin ihmisoikeuksiin ja opettelevat arvioimaan sekä pohtimaan niiden sisältöjä. Opetuksessa perehdytään eri kulttuureihin ja katsomuksiin sekä opetellaan tunnistamaan ja ymmärtämään yhteiskunnan moninaisuutta. Vastuullinen vaikuttaminen ja vuorovaikutustaidot kuuluvat keskeisiin opetuksen läpäiseviin tavoitteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään ympäristön digitalisoitumiseen osana opetusta ja hyödynnetään sen tuomia mahdollisuuksia oppilasrakenteeltaan vaihtelevien ryhmien opetuksessa sekä eriyttämisessä.

Jos elämänkatsomustiedon opetusta toteutetaan Sipoon kunnassa vuosiluokkarajat ylittävissä opetusryhmissä, on opetuksen järjestäjän vastuulla varmistaa, että oppilaan oppimispolulla on eheä ja tarkoituksenmukainen rakenne. Eri vuosiluokkien oppilaille kohdentuvan opetuksen suunnittelussa tulee huomioida, että kaikki vuosiluokille 3–6 asetetut tavoitteet ja sisällöt käsitellään kertaalleen oppilaiden monivuotisen kasvu- ja oppimisprosessin aikana. Oppimisen tavoitteena ei ole jokaisen vuosiluokkien 3–6 opetukselle asetetun tavoitteen ja keskeisen sisällön käsittely yhden lukuvuoden aikana. Opetuksessa tulee varmistaa opetusryhmän rakenteen mukaisesti vaihtelevat tavoitteet ja sisällöt.

Vuosiluokat 3–4

Elämänkatsomustiedon opetuksessa vuosiluokilla 3–4 painotetaan seuraavia opetuksen tavoitteita: T3, T4, T6, T8, T7, T9 ja T10.

Keskeisten sisältöjen painopisteet ovat seuraavat:

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista sekä oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.

Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta. Pohditaan yhdenvertaisuutta, hyväksymistä ja erilaisten mielipiteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan tekojen syiden ja seurauksien pohdintaa eettisestä näkökulmasta.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Pohditaan onnellisuutta ja hyvää elämää. Perehdytään omaan kulttuuriin ja ihmisten yhteiselämän perusteisiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2-S4	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa.	L2 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä.	L1 L2 L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1-S3	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.	L2 L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana	L2 L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Tutustutaan lähiympäristöön ja harjoitellaan esimerkiksi hyväksymisen ja yhdenvertaisuuden merkityksen pohdintaa.	L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Harjoitellaan	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito

		omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta. Pohditaan yhdenvertaisuutta, hyväksymistä ja erilaisten mielipiteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan tekojen syiden ja seurauksien pohdintaa eettisestä näkökulmasta. Perehdytään eläinten oikeuksiin.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2-S4	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin.Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Pohditaan onnellisuutta ja hyvää elämää. Perehdytään omaan kulttuuriin ja ihmisten yhteiselämän perusteisiin. Perehdytään erilaisiin luontokäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa ja pohditaan niiden vaikutuksia ihmisten elämään.	L1 L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä.	L1 L2 L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1-S3	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin ja omaan elämään.	L2 L7
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Tutustutaan lähiympäristöön ja harjoitellaan esimerkiksi hyväksymisen ja yhdenvertaisuuden merkityksen pohdintaa. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa kestävään tulevaisuuteen.	L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Vuosiluokat 5–6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa vuosiluokilla 5–6 painotetaan seuraavia opetuksen tavoitteita: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9 ja T10.

Keskeisten sisältöjen painopisteet ovat seuraavat:

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin, luontokäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1 Kasvaminen hyvään elämään S2 Erilaisia elämäntapoja S3 Yhteiselämän perusteita S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden ja hyväksymisen merkityksiä. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita		Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Pohditaan esimerkiksi ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	L1 L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	L1 L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista.	L3 L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2-S4	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin Euroopassa. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä laajemmin. Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä.	L2 L4 L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin sekä maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin, luontokäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä.	L1 L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan.	L1 L2 L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1-S3	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä	L2 L7

		ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä. Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa kestävään tulevaisuuteen.	L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Elämänkatsomustieto – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2-S4	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin maailmalla. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä laajemmin. Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan.	L1 L2 L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1-S3	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin. Harjoitellaan omien	L2 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

		näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana	L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä. Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa kestävään tulevaisuuteen.	L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7

Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältö alueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1–S4	Oppilas harjaantuu eettisen ajattelun taidoissa. Hän osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteissa ja valinnoissa.	Kyky eettiseen ajatteluun ja eettisten periaatteiden soveltamiseen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti jonkin eettisen periaatteen tai arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Oppilas osaa kuvailla ja perustella yhden eettisen periaatteen ja yhden arjessa tehtävän eettisen valinnan.	Oppilas ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Oppilas osaa kuvailla ja perustella, miten voi soveltaa eettisiä periaatteita arjessa.	Oppilas ymmärtää etiikan keskeisiä käsitteitä ja periaatteita. Oppilas osaa selittää ja perustella eettisten periaatteiden johdonmukaista soveltamista eri tilanteissa.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja	S1–S4	Oppilas oppii havaitsemaan väitteitä ja	Väitteiden ja perustelui den	Oppilas osaa tunnistaa ohjatusti keskustelusta	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja tekstistä	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja tekstistä	Oppilas osaa löytää keskustelusta ja erilaisista

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita		tunnistamaan sekä arvioimaan niiden perusteluita.	tunnistaminen ja arviointi	tai tekstistä väitteen.	väitteen ja sille perustelun.	keskeisiä väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta.	teksteistä keskeisiä väitteitä perusteluineen. Oppilas osaa pohtia monipuolisesti perusteluiden asiaankuuluvuutta.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Oppilas oivaltaa asioiden välisiä suhteita, tunnistaa virheellistä päättelyä sekä kehittyy ajattelun taidoissa.	Ajattelun taidot	Oppilas osaa tehdä ohjatusti havaintoja asioiden välisistä suhteista tai virheellisestä päättelystä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja asioiden välisistä suhteista ja virheellisestä päättelystä.	Oppilas oivaltaa asioiden välisiä suhteita. Oppilas osaa tunnistaa virheellistä päättelyä ja välttää sitä omassa ajattelussaan.	Oppilas oivaltaa asioiden välisiä suhteita monipuolisesti ja tunnistaa virheellistä päättelyä. Oppilas osaa hyödyntää näitä taitoja omassa ajattelussaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Oppilas osaa kantaa vastuuta itsestä, toisista ja luonnosta.	Vastuullisen toiminnan ymmärtäminen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä tai luonnosta.	Oppilas osaa kuvailla yhden tavan kantaa vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.	Oppilas osaa kuvailla, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen, sekä kertoa, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.	Oppilas osaa selittää ja perustella, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen, sekä kuvata erilaisin esimerkein, mitä vastuun kantaminen tarkoittaa omassa toiminnassa.
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaisee	S2, S3, S4	Oppilas tutustuu suomalaiseen, eurooppalai	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa mainita ohjatusti yhden kulttuurivähemmistön.	Oppilas tietää, että on erilaisia kulttuureja, ja osaa mainita yhden	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä piirteitä	Oppilas osaa nimetä ja selittää useita kulttuuriin liittyviä piirteitä

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
n, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä		seen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottaa kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.		Oppilas osaa nimetä ohjatusti yhden kulttuuriperintö kohteen.	kulttuurivähemmistön ja siihen liittyvän piirteen. Oppilas osaa nimetä yhden kulttuuriperintö kohteen.	suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta.	suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa kuvailla yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurista moninaisuutta ja pohtia sen merkitystä.
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä ään	S1–S4	Oppilas tunnistaa katsomusten ja kulttuurien peruspiirteitä sekä tunnistaa ja käyttää katsomuksellisia käsitteitä.	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen, kulttuurin tai katsomuksellisen käsitteen.	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin sekä siihen liittyviä piirteitä. Oppilas tietää ainakin yhden katsomuksellisen käsitteen.	Oppilas osaa nimetä jonkin katsomuksen tai kulttuurin ja kertoa siitä katsomuksellisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomuksia ja kulttuureja sekä kertoa ja antaa niistä esimerkkejä katsomuksellisia käsitteitä käyttäen.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1–S4	Oppilas havainnoi omaa katsomuksellista osaamistaan ja asettaa sen pohjalta tavoitteita sekä arvioi katsomuksellista oppimistaan.	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa ohjatusti yhden tavoitteen omalle katsomukselliselle oppimiselleen.	Oppilas tunnistaa osaamistaan ja asettaa ainakin yhden tavoitteen omalle katsomukselliselle oppimiselleen. Oppilas suunnittelee ja arvioi ohjatusti opiskeluaan.	Oppilas osaa asettaa katsomukselliseen oppimiseensa liittyviä itselleen sopivia tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista.	Oppilas osaa asettaa katsomukselliseen oppimiseensa liittyviä itselleen sopivia tavoitteita ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas arvioi monipuolisesti tavoitteiden toteutumista.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelema	S1, S2, S3	Oppilas ilmaisee katsomustaan ja toimii rakentavassa	Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja asiallisesti.	Oppilas tuo ohjatusti esille omia katsomuksellisia kannanottojaan	Oppilas ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai	Oppilas ilmaisee omia katsomuksellisia kannanottojaan tai

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
an muiden katsomuksellisia kannanottoja a		vuorovaikutuksessa ryhmän jäsenenä.			tai identiteettiään. Oppilas toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa asiallisesti.	identiteettiään rakentavasti. Oppilas toimii positiivisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	identiteettiään monipuolisesti. Oppilas toimii rakentavassa vuorovaikutuksessa toisten kanssa.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Oppilas ymmärtää käsitteen ihmisoikeudet sekä tietää, mikä on YK:n ihmisoikeuksien julistus ja millaisia oikeuksia lapsilla on.	Ihmisoikeusetiikan tunteminen	Oppilas osaa kuvailla ohjatusti yhden keskeisen lapsen oikeuden.	Oppilas tietää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa ihmisoikeuksia, ja osaa kuvailla niistä yhden keskeisen. Oppilas tietää, että on olemassa lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä yhden keskeisen.	Oppilas ymmärtää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, ja osaa kuvailla siitä kaksi ihmisoikeutta. Oppilas tietää, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä kaksi.	Oppilas ymmärtää ja osaa selittää käsitteen ihmisoikeudet. Oppilas tietää, että on olemassa YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, ja osaa kuvailla siitä ainakin kolme ihmisoikeutta. Oppilas tietää ja osaa perustella sen, että on olemassa monia lapsen oikeuksia, ja osaa kuvailla niistä ainakin kolme.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1–S4	Oppilas tietää, että on olemassa kansainvälisesti sovittuja kestävän kehityksen tavoitteita. Hän osaa toimia omassa lähiympäristössään	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa kertoa ohjatusti yhden tavan toimia vastuullisesti omassa lähiympäristössä.	Oppilas osaa kuvailla yhden kestävän kehityksen tavoitteen. Oppilas osaa kuvailla yhden tavan toimia vastuullisesti lähiympäristössä.	Oppilas tietää, että kestävän kehityksen tavoitteita on erilaisia, ja osaa kuvailla ja perustella niistä kaksi. Oppilas osaa antaa esimerkkejä oman toiminnan	Oppilas tietää, että kestävän tulevaisuuden tavoitteisto on laaja kokonaisuus. Oppilas osaa kuvailla ja perustella kolme kestävän kehityksen tavoitetta.

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
		vastuullisesti.				vastuullisuudesta.	Oppilas osaa kuvailla ja perustella kaksi tärkeää tapaa toimia vastuullisesti lähiympäristössä ja kertoa, miten niissä voisi olla aloitteellinen.

14.3.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennytään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4–6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4–6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4–6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilasta ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 4–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut historian tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan historian tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen sekä ihmisen toimijuuden ja historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6

Sipoon kunnassa oppiaineen tehtävänä vuosiluokilla 4–6 on vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiaan tiedonalana. Oppiaineen rooli identiteettiä rakentavana ja muokkaavana tekijänä korostuu tavoitteessa sitoa oppisisällöt oppilaiden oman arjen ja lähiympäristön ilmiöihin. Monipuolisessa historiallisten lähteiden hyödyntämisessä rohkaistaan huomioimaan Sipoon historiallisesti merkittävät kohteet, kuten Sipoonjoki ja Kuninkaantie, joita voidaan tarkastella eri näkökulmista. Näin oppilaille myös tarjotaan elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja historian opiskeluun. Sipoon kunnassa vuosiluokan 4 historian opetuksen keskeisenä tavoitteena on tutustuttaa oppilas oman perheensä ja Sipoon kunnan eri vaiheisiin. Prosessissa olennaista on erilaisten historiallisten lähteiden hyödyntäminen osana opetusta. Vuosiluokkien 5 ja 6 opetuksessa tavoitteena on, että oppilas tunnistaa käsiteltävän historian ajanjakson ominaispiirteineen ja osaa etsiä tietoa erilaisista historiallisista lähteistä. Keskeistä on myös se, että oppilas ymmärtää historiallisten tapahtumien tulkinnan moninaisuutta ja osaa kuvata historiallisten tapahtumien taustalla vaikuttavia syy-ja seuraussuhteita sekä hahmottaa tapahtumien vaikutusta tavallisten ihmisten elämään.

Vuosiluokalla 4 oppimisen painopisteenä ovat elämä Sipoossa eri aikakausina, oppilaan oman suvun historia ja elämä 100 vuotta sitten. Vuosiluokalla 5 keskiössä ovat esihistoriallinen aika, sivilisaatioiden synty, vanha aika ja antiikin perintö sekä keskiaika. Keskeisiä käsiteltäviä sisältöjä ovat ihmisen alkuperä, esihistoriallinen aika Suomessa ja muualla maailmassa, maanviljelykulttuurin murros, korkeakulttuurien kehitys, demokratian synty, roomalainen yhteiskunta ja Pohjolan asuttaminen. Keskiaikaan kytkeytyvistä oppisisällöistä keskiaikainen maailmankuva, idän ja lännen kulttuurien kohtaaminen ja Suomen siirtyminen historialliseen aikaan sekä osaksi Ruotsia ovat olennaisia viidennen vuosiluokan sisältöjä. Vuosiluokalla 6 opetuksen painopiste siirtyy uuden ajan murrosvaiheeseen ja Suomeen osana Ruotsia. Opetuksessa perehdytään uudella ajalla tieteessä, taiteessa ja uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin. Lisäksi tarkastellaan Suomen kehitystä osana Ruotsia 1600–1700-luvuilla.

Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan	S1 Esihistoriallinen	Oppilaan kiinnostusta herätetään tarkastelemalla elämää Sipoossa eri	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	aika ja sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	aikakausina. Pyritään tunnistamaan Sipoon kunnan historian ja oppilaan oman suvun historian merkitys oppilaan elämässä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Lähteinä hyödynnetään oppilaan omaa osallisuutta ja toiminnallisuutta mahdollistavia lähdeaineistoja- ja materiaaleja. Toteutetaan esimerkiksi vierailukäyntejä lähiympäristön historiallisiin kohteisiin ja tutkitaan oman suvun historiaa haastattelujen ja kuvien avulla.	L1 L2 L4 L5 L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Harjoitellaan erilaisten historiatiedon tulkintojen arviointia. Voidaan pohtia esimerkiksi kertomusten ja historiallisiin lähteisiin perustuvien tulkintojen välistä eroa.	L1 L2 L4 L5 L6 L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	S1-S5	Tarkastellaan Sipoonjoen merkitystä Sipoon historialle. Tutustutaan Sipoon kirkkoihin ja pitäjänkeskukseen sekä oppilaan oman lähiympäristön muinaismerkkeihin ja historiakohteisiin. Painotetaan Kuninkaantien roolia kunnan historiassa. Hahmotellaan oppilaan omaa sukupuuta ja pyritään tunnistamaan keskeisiä muutoksia suvun historian kehityksessä. Erityisenä kiinnostuksenkohteena on se, miten nämä muutokset mahdollisesti heijastelevat kunnan historiaa.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7

Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja	S1 Esihistoriallinen aika ja	Oppilaan kiinnostusta historiaa kohtaan vahvistetaan etsimällä tarkasteltavista aikakausista yhteyksiä oppilaiden omaan elämään.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

identiteettiä rakentavana oppiaineena	sivilisaation synty S2 Vanha aika ja antiikin perintö S3 Keskiaika	Esimerkiksi tutkitaan Suomen kalliomaalauksia ja ihmisen kehityksen merkkejä omassa kehossa. Hyödynnetään erilaisten lähteiden kirjoa opetuksessa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S3	Käytetään opetuksessa mahdollisuuksien mukaan monipuolisia lähteitä, kuten tekstinäytteitä, kuvia, karttoja, esineitä ja paikkoja. Tarkastellaan esimerkiksi Sibbesborgin merkitystä kunnan varhaisessa historiassa.	L1 L2 L4 L5 L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S3	Harjoitellaan erilaisten tulkintojen ja johtopäätösten tekemistä sekä esittämistä lähteiden ja tietotekstien pohjalta. Korostetaan kriittistä suhtautumista tulkintoihin ja rohkaistaan pohtimaan erilaisia selityksiä historian ilmiöille.	L1 L2 L4 L5 L6 L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S3	Painotetaan historian aikakausien ominaispiirteiden hahmottamista ja harjoitellaan ymmärtämään historian aikakausia esimerkiksi keskeisiä käsitteitä sisältävien aikajanojen ja ajatuskarttojen muodossa.	L1 L2 L3
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille		Pohditaan historian tapahtumien ja ilmiöiden syy-seuraussuhteita esimerkiksi opetuskeskustelun ja taitoa vahvistavien tehtävien muodossa.	L2 L4 L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S3	Perehdytään oppilaan lähiympäristön kautta oman yhteisön historiassa tapahtuneisiin muutoksiin. Tarkastellaan esimerkiksi maankohoamisen roolia Sipoon kunnan kehityksessä ja huomioidaan Sipoonjoen merkitys asutuksen leviämisessä alueelle. Pohditaan kirkon ja uskonnon merkitystä kunnan asukkaiden elämässä.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa		Johdatetaan oppilasta tarkastelemaan historian ilmiöiden jatkuvuutta suhteessa oppilaan omaan	L1 L2 L4

		lähiympäristöön ja ympäröivään kulttuuriperintöön. Voidaan esimerkiksi pohtia antiikin ajan vaikutusta ympäröivään länsimaiseen yhteiskuntaan arkkitehtuurin, teatteritaiteen tai demokraattisen valtiojärjestyksen näkökulmasta.	L7
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S3	Tulkitaan erilaisia lähteitä ja pohditaan muutoksien taustalla vaikuttavia syitä. Harjoitellaan myös esittämään esimerkiksi sanallisessa tai kirjallisessa muodossa omia johtopäätöksiä.	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S3	Harjoitellaan eri lähteiden tulkitsemista ja pohditaan, miten tulkinnat ovat saattaneet muuttua esimerkiksi uusien lähteiden myötä. Voidaan esimerkiksi pohtia, miten eri tieteiden kehittyminen ja niiden tarjoama informaatio on vaikuttanut tulkintoihin jäämies Ötzin elämästä.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S3	Harjoitellaan tunnistamaan syy-seuraussuhteita ihmisten toiminnan takana. Pohditaan ja eritellään esimerkiksi maanviljelyn keksimisen aiheuttamaa murrosta ihmisten elämäntavassa, elinkeinoissa, asutuksessa, kulttuurissa ja yhteisössä.	L2 L3 L4 L6 L7

Historia – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S4 Uuden ajan murrosvaihe S5 Suomi osana Ruotsia	Käytetään opetuksessa mahdollisuuksien mukaan monipuolisia lähteitä, kuten tekstinäytteitä, kuvia, karttoja, esineitä ja paikkoja. Tunnistetaan oppilaan oman kotikunnan ja lähiympäristön lähteitä. Tutustutaan esimerkiksi Sipoon kartanoympäristöön ja kyliin tai Kuninkaantien rooliin Sipoon historiassa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S4 S5	Harjoitellaan erilaisten tulkintojen ja johtopäätösten tekemistä sekä esittämistä. Korostetaan kriittistä suhtautumista tulkintoihin ja rohkaistaan pohtimaan erilaisia selityksiä historian ilmiöille.	L1 L2 L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			

T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S4-S5	Painotetaan historian aikakausien ominaispiirteiden hahmottamista ja harjoitellaan ymmärtämään historian aikakausia esimerkiksi keskeisiä käsitteitä sisältävien aikajanojen ja ajatuskarttojen muodossa.	L1 L2 L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja		Ohjataan oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan erilaisia syitä ja tarkoitusperiä. Erilaisten motiivien havainnollistamisessa voidaan hyödyntää toiminnallisia työtapoja, kuten rooleissa tapahtuvia väittelyitä tai simulaatioita.	L2 L3 L4 L6 L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille		Pohditaan historian tapahtumien ja ilmiöiden syy-seuraussuhteita esimerkiksi opetuskeskustelun ja taitoa vahvistavien tehtävien muodossa.	L2 L4 L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille		Pohditaan kirkon ja uskonnon merkitystä kunnan asukkaiden elämässä sekä havainnoidaan esimerkiksi Kuninkaantietä merkitystä kunnan historiassa. Pohditaan historian muutoksia eri yhteiskuntaluokkien näkökulmasta.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S4-S5	Johdatetaan oppilasta tarkastelemaan historian ilmiöiden jatkuvuutta suhteessa oppilaan omaan lähiympäristöön ja ympäröivään kulttuuriperintöön. Tarkastellaan esimerkiksi Sipoon kaksikielisyyttä ja kulttuuriperintöä suhteessa Suomen historiaan osana Ruotsia.	L1 L2 L4 L7
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S4-S5	Tulkitaan erilaisia lähteitä ja pohditaan muutoksien taustalla vaikuttavia syitä. Harjoitellaan myös esittämään esimerkiksi sanallisessa tai kirjallisessa muodossa omia johtopäätöksiä.	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä		Harjoitellaan eri lähteiden tulkitsemista vaihtelevista näkökulmista. Voidaan esimerkiksi perehtyä eurooppalaisten ja Amerikan alkuperäisväestöjen kohtaamiseen eri osapuolten näkökulmia edustavia tekstinäytteitä vertailemalla.	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa		Harjoitellaan tunnistamaan syy-seuraussuhteita ihmisten toiminnan takana. Jäsennellään niitä monipuolisin työtavoin, kuten opetuskeskustelun, ajatuskarttojen tai kaavioiden muodossa.	L2 L3 L4 L6 L7

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S5	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		*Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1–S5	Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä.	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas tunnistaa joitakin historian lähteitä.	Oppilas antaa esimerkkejä historian alkuperäislähteistä opiskeltavilta aikakausilta.	Oppilas antaa esimerkin, miten alkuperäislähde eroaa toisen käden lähteestä.	Oppilas antaa esimerkkejä, miten alkuperäislähteet eroavat toisen käden lähteistä opiskeltavilla aikakausilla.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1–S5	Oppilas havaitsee historiatiedon tulkinnallisuuden.	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas antaa esimerkkejä historian faktoista.	Oppilas antaa esimerkkejä historian faktoista ja tulkinnoista.	Oppilas tunnistaa, että samasta tapahtumasta tai ilmiöstä voi olla erilaisia tulkintoja.	Oppilas antaa esimerkkejä samaan tapahtumaan tai ilmiöön liittyvistä erilaisista tulkinnoista.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä	S1–S5	Oppilas ymmärtää tapoja jakaa historia aikakausiin ja niihin liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeisiä historiaan liittyviä ajan jäsentämismuotoja (vanha aika, keskiaika, uusi aika; esihistoria, historia; eaa, jaa).	Oppilas nimeää keskeisiä historiaan liittyviä ajan jäsentämismuotoja ja sijoittaa eri aikakausien tapahtumia aikajärjestykseen.	Oppilas käyttää keskeisiä historiaan liittyviä ajan jäsentämismuotoja sekä antaa esimerkkejä eri aikakausien yhteiskunnille ominaisista piirteistä.	Oppilas kuvailee asioita, joiden perusteella tehdään historiallisia aikakausijakoja.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
historiallisia käsitteitä							
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1–S5	Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas antaa esimerkkejä menneisyyden ihmisten toiminnan motiiveista.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeää tämän toiminnan motiiveja.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan ja tarkastelee, miten hänen yhteiskunnallinen asemansa vaikuttaa hänen toimintaansa.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1–S5	Oppilas tunnistaa historiallisille tapahtumille ja ilmiöille syitä ja seurauksia.	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa yksittäisen syyn tai seurauksen menneisyydessä tapahtuneelle asialle.	Oppilas tunnistaa yksittäisen syyn ja siitä johtuvan seurauksen menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia menneisyydessä tapahtuneille asioille.	Oppilas tunnistaa erilaisia syitä (suoria ja epäsuoria) ja seurauksia (lyhyt- ja pitkäkestoisia) menneisyydessä tapahtuneille asioille.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1–S5	Oppilas tunnistaa muutoksia ja niiden merkityksiä eri ihmisille ja ymmärtää, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille.	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas tunnistaa asioita, jotka ovat muuttuneet.	Oppilas tunnistaa muutoksia menneisyydessä ja antaa esimerkin muutoksen merkityksestä eri ihmisille.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisryhmille.	Oppilas antaa esimerkkejä tilanteista, joissa eri ihmisille tai ihmisryhmille muutos ei ole sama asia kuin edistys.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1–S5	Oppilas hahmottaa jatkuvuuksia historiassa.	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas tunnistaa jonkin menneisyyden asian näkymisen tässä päivässä.	Oppilas nimeää asioita, joissa näkyy jatkuvuutta aikakaudesta toiseen.	Oppilas kuvailee asioiden jatkuvuutta menneisyydessä.	Oppilas kertoo syitä, miksi jokin asia ei ole muuttunut eri aikoina.
Historiallisen tiedon käyttäminen							
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1–S5	Oppilas osaa esittää muutokselle syitä.	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osoittaa jonkin syyn muutokseen.	Oppilas antaa esimerkkejä muutokseen johtaneista syistä.	Oppilas kuvailee suorien ja epäsuorien syiden vaikutuksia muutokseen.	Oppilas vertailee erilaisten syiden vaikutuksia muutokseen.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1–S5	Oppilas osaa selittää, miten tulkinnat menneisyydestä saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.	Tulkintojen selittäminen	Oppilas kertoo esimerkin tilanteesta, josta on erilaisia tulkintoja.	Oppilas selittää yhden esimerkin avulla, miten uudet lähteet saattavat muuttaa historian tapahtuman tai ilmiön tulkintaa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten uudet lähteet ja tarkastelutavat saattavat muuttaa historian tulkintoja.	Oppilas vertailee samasta historian tapahtumasta tai ilmiöstä tehtyjä tulkintoja ja kertoo, miten lähteiden valinta vaikuttaa tulkintaan.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	Oppilas selittää ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa, miten jokin ihmisen toiminnan motiivi näkyy tämän toiminnassa.	Oppilas kuvailee mahdollisia syitä menneisyyden ihmisen toiminnalle.	Oppilas esittää kuvauksen käsiteltävästä asiasta siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön yksittäisen toimijan kannalta.	Oppilas analysoi ihmisten toiminnan motiiveja ja esittää kuvauksen siitä, miten yhteiskunnallinen asema vaikuttaa ihmisten toimintaan.

14.3.9 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4–6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4–6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4–6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4–6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilasta ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 4–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut yhteiskuntaopin tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan yhteiskuntaopin tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4–6

Sipoon kunnassa yhteiskuntaopin oppiaineen tehtävänä vuosiluokilla 4–6 on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia vaikutusmahdollisuuksiaan ympäröivässä yhteiskunnassa ja erityisesti omassa lähiympäristössä, kuten

koulumaailmassa tai paikallisissa järjestöissä. Opetusmenetelmissä korostuu harjaannuttaminen vastuulliseen vaikuttamiseen, kuluttamiseen ja päätöksentekoon erilaisten konkreettisten harjoitusten, kuten roolileikkien ja simulaatioiden, muodossa. Olennaista on myös oppia keskustelu- ja kuuntelutaitoja sekä vahvistaa kiinnostusta työelämää kohtaan.

Vuosiluokkien 4–6 aikana oppilas tutustuu Sipoon palveluihin ja työelämään sekä harjaantuu tunnistamaan omat oikeutensa ja velvollisuutensa oppilaana sekä eri yhteisöjen jäsenenä. Lasten oikeudet ja tasa-arvon, yhteiskunnan sekä demokratian käsitteet ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppilas myös harjoittelee oman rahankäyttönsä hallintaa ja pohtii kuluttamista sekä kuluttamisvalintoja omassa arjessaan. Lisäksi keskeistä on oppilaan moniluku- ja mediataitojen vahvistaminen perehtymällä muun muassa erilaisten toimijoiden tuottamaan tietoon ja arvioimalla sen vaikuttimia. Yhteiskuntaopin opetus painottuu Sipoon kunnassa vuosiluokille 4 ja 6, vaikka esimerkiksi demokratian käsitettä pohditaan myös viidennellä vuosiluokalla historian oppiaineessa.

Yhteiskuntaoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

<table>
<tr><th>Opetuksen tavoitteet</th><th>Keskeiset sisällöt</th><th>Sipoon näkökulma</th><th>Laaja-alainen osaaminen</th></tr>
<tr><td colspan="4">Merkitys, arvot ja asenteet</td></tr>
<tr><td>T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana</td><td rowspan="2">S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta
S2 Demokraattinen yhteiskunta
S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen
S4 Taloudellinen toiminta</td><td>Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan oma elämänpiiri ja sen muodostavat yhteisöt. Tutustutaan esimerkiksi yksilöiden ja perheen vaikutusmahdollisuuksiin ympäröivässä yhteisössä ja arjen tilanteissa.</td><td></td></tr>
<tr><td>T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin</td><td>Tutustutaan oppilaan kokemusmaailmassa läheisiin yhteisöihin sekä niihin kytkeytyviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Perehdytään lasten oikeuksiin.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</td></tr>
<tr><td>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita</td><td>S1-S3</td><td>Pohditaan oppilaan jäsenyyttä eri yhteisöissä. Tutustutaan ihmisoikeuksiin lasten oikeuksien näkökulmasta sekä tarkastellaan tasa-arvoa yhteydessä oppilaiden kokemusmaailmaan.</td><td>L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
L4 Monilukutaito
L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</td></tr>
<tr><td>T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median</td><td>S1-S4</td><td>Rohkaistaan oppilaita keskustelemaan ajankohtaisista</td><td>L2
L4</td></tr>
</table>

roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa		teemoista ja pohditaan median roolia yhteiskunnallisena vaikuttajana.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään		Tutustutaan Sipoon paikallisiin yrityksiin esimerkiksi tutustumiskäyntien muodossa.	L3 L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Tutkitaan eri tiedonlähteiden taustalla vaikuttavia näkemyksiä ja tavoitteita. Pohditaan esimerkiksi sitä, millainen tavoite voi olla mediakuvien taustalla.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Tehdään väittelyharjoituksia aiheista, jotka ovat lähellä oppilaiden kokemusmaailmaa. Voidaan myös harjoitella äänestämistä luokan yhteisistä asioista, kuten säännöistä.	L2 L6 L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1-S4	Tutustutaan arjen rahankäyttöön, ansaitsemiseen ja säästämiseen esimerkiksi roolileikkien muodossa. Pohditaan kestävän kuluttamisen valintoja.	L3 L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1-S3	Käytetään erilaisia medioita tiedonlähteinä. Pohditaan niihin liittyviä kysymyksiä ja pyritään tunnistamaan turvallisia tapoja eri medioiden käyttöön. Voidaan esimerkiksi perehtyä turvallisen ja vastuullisen nettikäyttäjän sääntöihin.	L3 L4 L5 L7

Yhteiskuntaoppi – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta S2 Demokraattinen yhteiskunta	Laajennetaan opetuksen näkökulmaa oppilaan lähiympäristöstä ympäröivään yhteiskuntaan. Tutustutaan esimerkiksi yksilöiden rooliin eri yhteisöissä. Tarkastellaan Suomen eri vähemmistöryhmiä ja kulttuureja	

	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen S4 Taloudellinen toiminta	erityisesti Sipoon vähemmistöjen näkökulmasta.	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin		Tutustutaan demokraattisen yhteisön toimintaan ja ihmisoikeuksiin sitä ohjaavana periaatteena. Voidaan pohtia esimerkiksi yhdenvertaisuuden toteutumista suomalaisessa koulumaailmassa.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Tarkastellaan ja harjoitellaan eri yhteisöjen jäsenyyden edellyttämiä taitoja, kuten keskustelu- ja neuvottelukykyä sekä päätöksentekoa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin ja pohditaan tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Keskustellaan ajankohtaisista teemoista ja tutkitaan median roolia yhteiskunnassa. Harjoitellaan eri medioiden vastuullista käyttöä. Voidaan myös harjoitella medioiden kautta tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista esimerkiksi mielipidekirjoitusten muodossa.	L2 L4 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1-S4	Tehdään yhteistyötä Sipoon paikallisten työelämän toimijoiden kanssa. Tutustutaan eri ammatteihin ja työpaikkoihin esimerkiksi oppilaiden vanhempia haastattelemalla. Tutkitaan rahan ansaitsemista, säästämistä ja vastuullista kuluttamista arjen tilanteissa.	L3 L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Tutkitaan eri tiedonlähteiden ja yhteiskunnallisten toimijoiden taustavaikuttajia sekä tavoitteita. Vahvistetaan kriittistä otetta tiedonhankinnassa sekä opetellaan kyseenalaistamaan ajatuksia ja pohtimaan vaihtoehtoisia näkökulmia. Voidaan esimerkiksi harjoitella tunnistamaan sitä, millaiset tarkoitusperät vaikuttavat uutisointiin.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Harjoitellaan rakentavia väittelytaitoja sekä keskustelua eri mielipiteitä kunnioittaen. Harjoitellaan myös äänestämistä esimerkiksi oman koulun “varjovaalien” muodossa ja pohditaan, miten voidaan vaikuttaa oman arjen yhteisöissä.	L2 L6 L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1-S4	Tuetaan ymmärrystä rahankäytöstä, ansaitsemisesta ja säästämisestä esimerkiksi draamaharjoitusten ja simulaatioiden keinoin. Harjoitellaan tekemään kestävän kuluttamisen valintoja esimerkiksi perehtymällä oman perheen viikkobudjetin laatimiseen.	L3 L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1-S3	Hyödynnetään erilaisia medioita tiedonlähteinä. Pohditaan niihin liittyviä kysymyksiä ja pyritään tunnistamaan turvallisia tapoja eri medioiden käyttöön. Voidaan esimerkiksi luoda turvallisen ja vastuullisen nettikäyttäjän ohjeet.	L3 L4 L5 L7

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1–S4	Oppilas kiinnostuu ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana.		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin,	S1–S4	Oppilas oppii harjaannuttamaan inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin		*Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan*			

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin		liittyvää eettistä arviointikykyään.		*osana itsearviointia.*			
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1–S3	Oppilas oppii hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.	Yhteisten sääntöjen, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas antaa esimerkkejä yhteisistä säännöistä. Oppilas tunnistaa ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon liittyviä asioita arkielämässä. Oppilas tunnistaa ohjatusti keskeisiä oikeudellisia periaatteita.	Oppilas kertoo, miksi tarvitaan yhteisiä sääntöjä. Oppilas kuvailee tasa-arvon ja ihmisoikeuksien merkitystä. Oppilas antaa esimerkin oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas selittää yhteisten sääntöjen merkityksen myös käytännössä. Oppilas perustelee, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan. Oppilas antaa esimerkkejä oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Oppilas erittelee yhteisten sääntöjen, oikeusjärjestelmän ja ihmisoikeuksien merkitystä yhteiskunnan toiminnalle ja sen jäsenille.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1–S4	Oppilas oppii tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa.	Median roolin tarkastelu	Oppilas tunnistaa, miten media vaikuttaa hänen omassa elämässään.	Oppilas antaa esimerkkejä erilaisista tavoista, joilla media vaikuttaa hänen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas kuvailee, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.	Oppilas erittelee median erilaisia tapoja vaikuttaa yhteiskunnassa ja tarkastelee median käyttöä ja merkitystä kriittisesti.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas tunnistaa palkkatyön ja yrittäjyyden eroja.	Oppilas antaa esimerkkejä palkkatyön ja yrittäjyyden piirteistä ja nimeää niitä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvailee työnteon ja yrittäjyyden merkitystä perheen toimeentulon lähteenä.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä lähiyhteisössään.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään, että yhteiskunnallisen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti, että eri toimijoiden tuottamassa yhteiskunnallisessa tiedossa on erilaisia näkökulmia.	Oppilas tunnistaa, että eri toimijoiden tuottamassa yhteiskunnallisessa tiedossa on erilaisia näkökulmia ja tarkoitusperiä.	Oppilas antaa esimerkkejä eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnallisen tietoon liittyvistä näkökulmista ja tarkoitusperistä.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, miten eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnallisen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1–S3	Oppilas oppii demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä rakentavaa keskustelua.	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas tunnistaa, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa demokratiassa asioihin, jotka koskevat häntä ja muita yhteisön jäseniä. Oppilas antaa esimerkin tavasta vaikuttaa.	Oppilas käyttää joitakin demokraattisen vaikuttamisen keinoja. Oppilas kuuntelee toisia ja perustelee omia näkemyksiään.	Oppilas soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kannan ottamista, sitoutumista enemmistön päätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.	Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja. Oppilas arvioi omaa ja yhteisönsä toimintaa demokraattisen vaikuttamisen näkökulmasta.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä niihin liittyviä taitoja.	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas antaa esimerkkejä kuluttamisesta ja säästämisestä.	Oppilas antaa esimerkkejä kestävästä rahankäytöstä ja kulutusvalintojen vaikutuksista.	Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutuspäätöksillään on muihin	Oppilas erittelee yksilön rahankäytön ja kuluttamisen vaikutuksia lähiyhteisöön, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
						ihmisiin ja ympäristöön.	
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Oppilas oppii osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja käyttämään mediaa turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.	Osallistuminen ja mediataidot	Oppilas antaa esimerkin median turvallisesta käyttämisestä. Oppilas osaa ohjatusti antaa esimerkin median käyttämisestä yhteiskunnallisen toiminnan välineenä.	Oppilas antaa esimerkkejä median turvallisesta käyttämisestä ja tunnistaa median käyttöön liittyviä riskejä. Oppilas antaa esimerkkejä tavoista käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineinä.	Oppilas pohtii median käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia ja käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä.	Oppilas arvioi erilaisia median käyttötapoja sekä vaikuttamisen että median turvallisen käytön näkökulmasta.

14.3.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää,

liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa.

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat opintojen aikaista ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää perusteissa määriteltyjä musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen musiikin opetuksen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Musiikin 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Tutustumista sipoolaisiin artisteihin: esim. Jan Stenfors (mm. Hanoi Rocks), Jukka Gustavson (mm. Wigwam), Soila Sariola (mm. Rajaton) sekä vanhaa sipoolaista pelimannimusiikkia soittava Sibbo Spelmanslag.

Sipoossa luontevia yhteistyötahoja musiikin opetuksessa ovat esim. Porvoonseudun musiikkiopisto, Lilla Villan, Susimusa ry, Musiikkia Sipoossa ry sekä Sipoon musiikkiyhdistys ry.

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen

Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	Soitetaan ja lauletaan yhdessä. Käytetään musisoinnin apuna myös nuottikuvaa, joka voi olla tuotettu myös omin symbolein. Vahvistetaan ryhmässä toimimisen taitoja (mm. yhteinen syke). Pyrkimyksenä on ymmärtää oma osuus osana yhteistä musiikillista kokonaisuutta ja oman toiminnan merkitys kokonaisuudessa. Tarjotaan harjoittelun kautta syntyviä musisoinnin ilon kokemuksia. Harjoitellaan positiivisen vertaispalautteen antamista.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Lauletaan ja soitetaan yhdessä. Rohkaistutaan käyttämään omaa ääntä ja uskalletaan opetella myös aluksi vaikeilta tuntuvia asioita, kuten uusia soittimia. Laajennetaan kehorytmiostinatoja. Harjoitellaan erilaisten soitinten (esim. laattasoittimet, rytmisoittimet, nokkahuilu, piano) soittotekniikoita.	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen		Liikutaan musiikin tahtiin (esim. kävellen tai tanssien). Rohkaistaan oppilasta käyttämään kehoaan kokonaisvaltaisesti musiikillisessa ilmaisussa ja annetaan tähän myös virikkeitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Kuunnellaan musiikkia ja harjoitellaan keskittynyttä kuuntelua. Tutustutaan joihinkin merkittäviin suomalaisiin musiikkihenkilöihin eri aikakausilta (esim. Sibelius, Merikanto ja Rautavaara). Harjoitellaan asiallista musiikki-kokemuksesta keskustelemista. Koetaan ja tuotetaan erilaisia ääniympäristöjä, kuunnellaan, liikutaan ja keskustellaan.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen		Rohkaistaan oppilaita toteuttamaan omia musiikillisia ideoitaan. Ideoidaan ja toteutetaan esimerkiksi: - oma räppi (vaikkapa kaloista tai kertotauluista) - äänet itse keksitylle mielikuvituseläimelle Käytetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan myös teknologian tarjoamia mahdollisuuksia niin toteutuksessa (esim.	L1 L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6

		valmiit tehostearkistot tai muokattavat äänimaisemat) kuin taltioinnissakin.	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Tutustutaan musiikilliseen kulttuuriperintöön monipuolisesti musisoiden ja kuunnellen. Valitaan ikäkaudelle sopivaa ohjelmistoa: mm. lastenlauluja, taidemusiikkia ja ajankohtaan tai teemaan sopivaa musiikkia. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään myös sipoolaisiin muusikoihin, musiikkiyhdistyksiin tai paikallisiin harrastusmahdollisuuksiin.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Opetellaan musiikin merkitsemistapoja joko vakiintunein tai omin symbolein (esim. sävelkorkeus, aika-arvot, tempo ja tauko).	L4 Monilukutaito
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Opastetaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita turvallisesti, myös toiset huomioiden, ja suojaamaan kuuloa tarvittaessa.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Opetellaan asettamaan yhdessä tavoitteita työskentelylle. Harjoitellaan pitkäjänteistä työskentelyä ja rohkaistaan kehittämään musiikillista osaamista. Harjoitellaan erilaisia itsearvioinnin tapoja musiikissa.	L1

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja	S1 Miten musiikissa toimitaan	Soitetaan ja lauletaan yhdessä. Käytetään musisoinnin apuna myös nuottikuvaa, joka voi olla tuotettu myös omin symbolein. Vahvistetaan	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	ryhmässä toimimisen taitoja (mm. yhteinen syke). Pyrkimyksenä on ymmärtää oma osuus osana yhteistä musiikillista kokonaisuutta ja oman toiminnan merkitys kokonaisuudessa. Tarjotaan harjoittelun kautta syntyviä musisoinnin ilon kokemuksia. Harjoitellaan positiivisen vertaispalautteen antamista.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Lauletaan ja soitetaan yhdessä. Rohkaistutaan käyttämään omaa ääntä ja uskalletaan opetella myös aluksi vaikeilta tuntuvia asioita, kuten uusia soittimia. Lauletaan paljon ja kokeillaan myös moniäänistä laulua (esim. kaanon). Harjoitellaan erilaisten soitinten (esim. laattasoittimet, rytmisoittimet, nokkahuilu, piano) soittotekniikoita. Voidaan tutustua myös bändisoittimiin (kitara, basso, rummut).	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen		Liikutaan musiikin tahtiin (esim. kävellen tai tanssien). Rohkaistaan oppilasta käyttämään kehoaan kokonaisvaltaisesti musiikillisessa ilmaisussa ja annetaan tähän myös virikkeitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Kuunnellaan musiikkia ja harjoitellaan keskittynyttä kuuntelua. Tutustutaan Pohjoismaiden musiikkiin (mm. kansanmusiikki, taidemusiikki, viihdemusiikki) ja merkittäviin henkilöihin eri aikakausilta (esim. Grieg). Harjoitellaan asiallista musiikin herättämistä kokemuksista keskustelemista. Opetellaan käyttämään näkemyksen tukena myös musiikin käsitteitä. Koetaan ja tuotetaan erilaisia ääniympäristöjä, kuunnellaan, liikutaan ja keskustellaan.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja		Rohkaistaan oppilaita toteuttamaan omia musiikillisia ideoitaan. Ideoidaan ja toteutetaan esimerkiksi: - oma laulu (vaikka omasta luokasta, joulusta tai kesästä) - äänimaisema ja/tai efektit esimerkiksi animaatioon tai näytelmään	L1 L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6

viestintäteknologiaa käyttäen		Käytetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan myös teknologian tarjoamia mahdollisuuksia niin toteutuksessa (esim. valmiit tehostearkistot tai muokattavat äänimaisemat) kuin taltioinnissakin.	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Tutustutaan musiikilliseen kulttuuriperintöön monipuolisesti musisoiden ja kuunnellen. Valitaan ikäkaudelle sopivaa ohjelmistoa: mm. lastenlauluja, taidemusiikkia ja ajankohtaan tai teemaan sopivaa musiikkia. Pohditaan, miten musiikki vaikuttaa elämässämme (esim. tunteet, juhlat, taustamusiikki).	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Opetellaan musiikin merkitsemistapoja joko vakiintunein tai omin symbolein (esim. sävelnimiä, muotorakenteet ja dynamiikka).	L4 Monilukutaito
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Mietitään, miten musiikki vaikuttaa meihin (esimerkiksi sydämen sykkeeseen ja tunteisiin). Pohditaan, miten tätä voisi käyttää hyödyksi arjessa esimerkiksi urheilun, nukahtamisen tai keskittymisen tukena. Opastetaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita turvallisesti, myös toiset huomioiden, ja suojaamaan kuuloa tarvittaessa.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Harjoitellaan musiikkiesitys, jonka tavoitteiden asetteluun ja arviointiin oppilas osallistuu itse. Rohkaistaan oppilasta pitkäjänteiseen työskentelyyn ja ohjataan oppilasta viimeisteltyyn lopputulokseen.	L1

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon kunnan sisältö	Laaja-alainen osaaminen

Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	Soitetaan ja lauletaan yhdessä. Käytetään musisoinnin apuna myös nuottikuvaa, joka voi olla tuotettu myös omin symbolein. Vahvistetaan ryhmässä toimimisen taitoja yhteisen musiikillisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tarjotaan harjoittelun kautta syntyviä musisoinnin ilon kokemuksia. Harjoitellaan myönteisen ja rakentavan vertaispalautteen antamista.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Lauletaan ja soitetaan yhdessä. Pyritään käyttämään omaa ääntä luontevasti ja pyritään rohkaisemaan äänenmurroksen hämmentämiä nuoria mm. improvisaatioharjoituksin. Harjoitellaan erilaisten soitinten soittamista, soitetaan myös sointusoittimia (esim. kitara, piano) ja muita bändisoittimia (esim. basso ja rummut). Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan myös mikrofoniin laulamista.	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen		Liikutaan musiikin tahtiin (esim. kävellen tai tanssien). Rohkaistaan oppilasta käyttämään kehoaan kokonaisvaltaisesti musiikillisessa ilmaisussa ja annetaan tähän myös virikkeitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Kuunnellaan musiikkia ja harjoitellaan keskittynyttä kuuntelua. Tutustutaan orkesterisoittimiin ja opitaan tuntemaan perinteiset soitinluokitukset. Keskustellaan musiikin tuottamista kokemuksista, mielikuvista ja tunteista. Opetellaan käyttämään näkemyksen tukena myös musiikki- käsitteitä.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tietoja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Rohkaistaan oppilaita tuottamaan omaa musiikkia. Ideoidaan ja toteutetaan esimerkiksi: - oma räppi (vaikkapa historian henkilöistä tai ympäristöopin aihealueesta) - äänimaisema ja/tai efektit esimerkiksi animaatioon tai näytelmään Käytetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan myös teknologian tarjoamia	L1 L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6

		mahdollisuuksia niin toteutuksessa (esim. valmiit tehostearkistot tai muokattavat äänimaisemat) kuin taltioinnissakin.	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Tutustutaan musiikilliseen kulttuuriperintöön. Pohditaan musiikin ryhmittelytapoja, esim. taidemusiikki ja viihdemusiikki. Perehdytään musiikin aikakausiin ja tutustutaan joihinkin taidemusiikin perusteoksiin ja säveltäjiin (esim. Bach, Mozart, Beethoven, Sibelius). Mahdollisuuksien mukaan perehdytään myös sipoolaisiin muusikoihin, musiikkiyhdistyksiin tai paikallisiin harrastusmahdollisuuksiin.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Opetellaan musiikin merkitsemistapoja joko vakiintunein tai omin symbolein (esim. sävelkorkeus, aika-arvot, sävelnimet, muotorakenteet, dynamiikka).	L4 Monilukutaito
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Opastetaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita turvallisesti, myös toiset huomioiden, ja suojaamaan kuuloa tarvittaessa.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Harjoitellaan sopivien tavoitteiden asettelua ja niiden toteutumisen arviointia musiikissa. Rohkaistaan oppilasta pitkäjänteiseen työskentelyyn ja ohjataan oppilasta viimeisteltyyn lopputulokseen.	L1

Musiikki – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon kunnan sisältö	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus			

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Miten musiikissa toimitaan S2 Mistä musiikki muodostuu S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa S4 Ohjelmisto	Soitetaan ja lauletaan yhdessä. Käytetään musisoinnin apuna myös nuottikuvaa, joka voi olla tuotettu myös omin symbolein. Vahvistetaan ryhmässä toimimisen taitoja yhteisen musiikillisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tarjotaan harjoittelun kautta syntyviä musisoinnin ilon kokemuksia. Harjoitellaan myönteisen ja rakentavan vertaispalautteen antamista.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Lauletaan ja soitetaan yhdessä. Pyritään käyttämään omaa ääntä luontevasti ja pyritään rohkaisemaan äänenmurroksen hämmentämiä nuoria mm. improvisaatioharjoituksin. Harjoitellaan erilaisten soitinten soittamista, soitetaan myös sointusoittimia (esim. kitara, piano) ja muita bändisoittimia (esim. basso ja rummut). Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan myös mikrofoniin laulamista.	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen		Liikutaan musiikin tahtiin (esim. kävellen tai tanssien). Rohkaistaan oppilasta käyttämään kehoaan kokonaisvaltaisesti musiikillisessa ilmaisussa ja annetaan tähän myös virikkeitä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Kuunnellaan musiikkia ja harjoitellaan keskittynyttä kuuntelua. Opitaan nimeämään laulumusiikin äänialat (S, A, T, B). Tutustutaan maailmanmusiikkiin. Keskustellaan musiikin tuottamista kokemuksista, mielikuvista ja tunteista. Opetellaan käyttämään näkemyksen tukena myös musiikin käsitteitä.	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tietoja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Rohkaistaan oppilaita tuottamaan omaa musiikkia. Ideoidaan ja toteutetaan esimerkiksi: - oma laulu (esim. joululaulu tai lähtölaulu) - mainosjingle jostakin keksitystä tuotteesta Käytetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan myös teknologian tarjoamia mahdollisuuksia niin toteutuksessa (esim. valmiit tehostearkistot tai muokattavat äänimaisemat) kuin taltioinnissakin.	L1 L2 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Tutustutaan musiikilliseen kulttuuriperintöön. Pohditaan musiikin ryhmittelytapoja esim. musiikki eri kulttuureissa ja musiikin erilaiset käyttötarkoitukset. Pohditaan, miten musiikki vaikuttaa elämässämme (esim. juhlat, elokuvat, kaupat, musiikkibisnes).	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Opetellaan musiikin merkitsemistapoja joko vakiintunein tai omin symbolein (esim. sointumerkit).	L4 Monilukutaito
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Opastetaan käyttämään soittimia ja musiikkilaitteita turvallisesti, myös toiset huomioiden, ja suojaamaan kuuloa tarvittaessa. Ohjataan oppilasta käyttämään musiikkia oman hyvinvointinsa tukemiseen.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Rohkaistaan oppilasta arvioimaan eri tavoin omaa edistymistä ja osaamista. Harjoitellaan jokin riittävän vaativa esitys, jonka tavoitteiden asetteluun ja arviointiin oppilas osallistuu itse. Prosessin kuluessa oppilas harjaantuu oman osuutensa toteutuksessa ja saa kokemuksen pitkäjänteisestä työskentelystä.	L1

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Osallisuus							
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten	Musiikillisen ryhmän	Oppilas osallistuu musisoivan	Oppilas osallistuu musisointiin	Oppilas osallistuu yhteismusisoin	Oppilas osallistuu yhteismusisoint

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään		yhteisöjen jäsenenä.	jäsenenä toimiminen	ryhmän toimintaan yksilöllisen ohjauksen avulla.	ryhmän jäsenenä.	tiin huomioiden muut ryhmän jäsenet.	iin rakentavasti huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoitinten soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä.	Äänenkäyttö, laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas kokeilee äänenkäytön ja soittamisen mahdollisuuksia yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ryhmän jäsenenä.	Oppilas harjoittelee äänenkäyttöä sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittamista. Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.	Oppilas kehittää äänenkäyttöään ja keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan sekä osallistuu yhteislauluun ja -soittoon sujuvasti.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1–S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia ja taiteen maailmaa musiikkiliikunnallisuuden keinoin.	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan.	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään	S1–S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään.	Oppilas kuuntelee keskittyneesti ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja esittää	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia, tunnistaa niihin liittyviä mieltymyksiään ja keskustelee

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
kuulemaansa sekä kertomaan siitä		osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.				kuulemastaan huomioita.	havainnoistaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1–S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin äänillä leikkien, kokeillen ja improvisoiden sekä säveltäen tai työskentelemällä taiteidenvälisesti. Hän käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä.	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee joitakin musiikkiteknologian työkaluja opettajan yksilöllisen ohjauksen avulla.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas kokeilee musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä luovan tuottamisen prosessissa. Oppilas osaa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä. Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito							
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1–S4	Oppilas tarkastelee musiikillisia kokemuksiaan sekä musiikillisen maailman monimuotoisuutta.	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo musiikillisista havainnoistaan sekä tunnistaa joitakin musiikin esteettisiä, ajallisia ja kulttuurisia piirteitä.	Oppilas kertoo ja esittää näkemyksiä musiikillisista havainnoistaan sekä musiikin esteettisistä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.	Oppilas esittää perusteltuja näkemyksiä ja osallistuu keskusteluun musiikillisista havainnoista sekä musiikin esteettisiä, ajallisista ja kulttuurisista merkityksistä.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1–S4	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisess	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja ja osaa musisoida	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoidessaan.	Oppilas käyttää ja soveltaa opiskeltuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja musiikillisessa toiminnassa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
		a toiminnassa.			niiden mukaisesti.		
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa							
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta. Hän tunnistaa musiikin ja ääniympäristön vaikutuksia mielialaan ja hyvinvointiin.	Soitinten ja laitteiden turvallinen käyttö *Lisäksi oppilasta ohjataan pohtimaan ääneen ja musiikkiin liittyviä kokemuksiaan, mutta tätä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.*	Oppilas noudattaa kulloinkin annettavia turvallisuusohjeita käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas toimii turvallisuusohjeiden mukaisesti käyttäessään laitteita ja soittimia.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti ja huolehtia musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa							
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistuu tavoitteiden asettamiseen musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä harjoittelee tavoitteiden asettamista ja edistymisen arviointia yhteismusisoinnissa.	Oppilas kehittää musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla sekä osallistuu tavoitteiden asettamiseen ja edistymisen arviointiin yhteismusisoinnissa.	Oppilas asettaa tavoitteita musiikilliselle osaamiselleen ja työskentelee niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.

14.3.11 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja

yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3–6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön

kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3–6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen
järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa havainnoidaan oppilaan edistymistä kuvien tuottamisen, vastaanottamisen ja tulkitsemisen

taitojen kehittämisessä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä kehittää ja arvioida oppilaan osaamista kaikissa opetuksen tavoitealueissa jokaisella vuosiluokalla.

Kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Oppilaan työskentelyn arviointi sisältyy vuosiluokilla 3–6 kuvataiteen lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 kuvataiteen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen kuvataiteen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kuvataiteen 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereissä alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Kuvataiteen opetuksessa keskeisintä on kannustaa oppilasta luomaan taidetta eri muodoissa. Oppilas tutustuu kuvataiteen eri alueisiin ja harjoittelee erilaisten työskentelymenetelmien ja välineiden käyttämistä sekä kuvasommittelua. Oppilaan kuvallisen ajattelun kehittymisen kannalta on tärkeä harjoitella visuaalisten valintojen tekoa omassa työskentelyssä. Oppilaan taidot ilmaista kuvallisesti havaintojaan, ajatuksiaan, tunteitaan tai haaveitaan kehittyvät, kun hän oppii valintojen tekoa.

Keskeiset materiaalit ja välineet: erilaiset piirustusvälineet ja siveltimet, väriliidut, vesivärit ja peitevärit, savi, erilaiset paperit ja pahvit, kierrätysmateriaalit, valokuvakamera tai videokamera sekä tietokone.
Keskeiset työskentelymenetelmät: lyijykynä- ja hiilipiirustustekniikka, liitutekniikka, vesiväritekniikka, peitevärikniikka (guassi), painomenetelmät (grafiikka), rakentelu ja muovailu (savi, pahvi, kierrätysmateriaalit), valokuva ja video, digitaalinen kuvankäsittely ja taide, graffiti.

Oppilas voi kerätä eri tavoin koota taideportfolion tutuista taideteoksista ja tiedoista. Portfoliotyöskentelyä jatketaan vuosiluokilla 3–6. Portfolio on kokoelma oppilaan töitä ja töihin liittyviä harjoituksia, virikekuvia, luonnoksia yms. Portfolioita on kahdenlaisia - perusportfolio (sisältää kaiken työskentelyyn liittyvän) ja näyteportfolio (valikoitu, karsittu katsaus omaan työskentelyyn).

Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	- Havainnoidaan luontoa, arkkitehtuuria ja esineympäristöä. - Visuaalisen ideointiprosessin harjoittelu (luonnosteleva aivoriihi kritiikittömästi, ideat talteen ja näkyville, ideoiden tarkastelu, valinta, luonnostelu, toteutus). - Opetuksen apuna käytetään erilaisia tvt-välineitä ja –ohjelmia (digikamera, kosketusnäyttö, tietokone, kamerakynä, kuvankäsittely, ym.).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S3	- Luodaan turvallinen ilmapiiri, joka mahdollistaa omista kuvista kertomisen muille. - Tutustutaan sipoolaiseen ympäristöön ja mietitään, kuka ympäristön on suunnitellut (arkkitehdin, suunnittelijan ja muotoilijan ammatit).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1-S3	- Oppilaan oman kuvallisen tekemisen portfolion päivittämistä. - Vastuunotto yhteisistä työvälineistä ja työympäristöstä.	L2 L3 L4 L5
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1-S3	- Pidetään yllä tekemisen iloa ja pyritään löytämään jokaiselle oppilaalle sopiva tapa tehdä kuvia.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1-S3	- Oppilaita kannustetaan huomaamaan oman tekemisen vaikutus edistymiseen ja tunnistamaan omat vahvuudet. - Oman kuvakansion työstäminen, yhteistyö muiden kanssa kuvallisissa projekteissa.	L1 L3 L5

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Rajausharjoituksia, kuvakoot, kuvakulmat. - Kuvataidenäyttelyn rakentaminen. - Kuvien avulla vaikuttaminen omassa luokassa ja koulussa.	L1 L2 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1-S3	- Kuvataiteen käsitesanaston laajentaminen. - Kuvien tarkastelu eri näkökulmista (esim. sommittelun kannalta).	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1-S3	- Taide ja kuvat osana aikakautta. - Suomen kultakauden taide.	L1 L4 L5 L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Tutustutaan suomalaiseen taiteeseen inspiraation lähteenä, esim. Kalevala, Edelfelt.	L1 L2 L5 L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1-S3	- Omia havaintoja ympäristöstä esim. valokuvaten. - Tutustutaan taiteilijan työhön.	L3 L4 L6 L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1-S3	- Oppilaiden omien kuvakulttuurien arvostus ja kunnioitus. - Työskentelymateriaalien valinta kestävän kehityksen mukaisesti.	L1 L2 L4 L7

Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	- Havainnoidaan luontoa, arkkitehtuuria ja esineympäristöä. - Visuaalisen ideointiprosessin harjoittelu (luonnosteleva aivoriihi kritiikittömästi, ideat talteen ja näkyville, ideoiden tarkastelu, valinta, luonnostelu, toteutus). - Opetuksen apuna käytetään erilaisia tvt-välineitä ja –ohjelmia (digikamera, kosketusnäyttö, tietokone, kamerakynä, kuvankäsittely, ym.).	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S3	- Luodaan turvallinen ilmapiiri, joka mahdollistaa omista kuvista kertomisen muille. - Tutustutaan Sipoolaiseen ympäristöön ja mietitään, kuka ympäristön on suunnitellut (arkkitehdin, suunnittelijan ja muotoilijan ammatit).	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1-S3	- Oppilaan oman kuvallisen tekemisen portfolion päivittämistä - Vastuunotto yhteisistä työvälineistä ja työympäristöstä	L2 L3 L4 L5
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1-S3	- Pidetään yllä tekemisen iloa ja pyritään löytämään jokaiselle oppilaalle sopiva tapa tehdä kuvia.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1-S3	- Oppilaita kannustetaan huomaamaan oman tekemisen vaikutus edistymiseen ja tunnistamaan omat vahvuudet. - Oman kuvakansion työstäminen, yhteistyö muiden kanssa kuvallisissa projekteissa.	L1 L3 L5

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Rajausharjoituksia, kuvakoot, kuvakulmat. - Kuvataidenäyttelyn rakentaminen. - Kuvien avulla vaikuttaminen. omassa luokassa ja koulussa	L1 L2 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1-S3	- kuvataiteen käsitesanaston laajentaminen. - kuvien tarkastelu eri näkökulmista (esim. sommittelun kannalta).	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1-S3	- Taide ja kuvat osana aikakautta. - Pohjoismaiden kultakauden taide.	L1 L4 L5 L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Eri aikakausien ja kulttuurien kuvien tunnistamista ja ajoittamista.	L1 L2 L5 L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1-S3	- Omia havaintoja ympäristöstä esim. valokuvaten - Tutustutaan taiteilijan työhön.	L3 L4 L6 L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1-S3	- Oppilaiden omien kuvakulttuurien arvostus ja kunnioitus. - Työskentelymateriaalien valinta kestävän kehityksen mukaisesti.	L1 L2 L4 L7

Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	- Visuaalisen ideointiprosessin harjoittelu (esim. luonnosteleva aivoriihi kritiikittömästi, ideat talteen ja näkyville, ideoiden tarkastelu, valinta, luonnostelu, toteutus). - Kysymyksenasettelu, vertaisoppiminen, rohkaiseminen kokeilemiseen ja epäonnistumisen hyväksymiseen, kuvataiteen sallivuus, ei yhtä oikeaa ratkaisua, konkreettista apua esim. piirtämisessä, hyvien ohjevideoiden hyödyntäminen. - Ajanhallinta, eteneminen työn eri vaiheissa, itsearviointi. - Fiktio ja fakta, kriittinen eri medioiden kuvanlukutaito, monipuoliset ilmaisukeinot, oma mediaesitys, vastuullinen ja turvallinen toiminta sosiaalisessa mediassa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S3	- Oppilaan oman kuvallisen tekemisen portfolion päivittämistä. - Monipuoliset ilmaisutavat, ajassa olevat positiiviset, kulttuuriset ilmiöt, koulujen väliset ja kansainväliset kontaktit.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1-S3	- Havainnoidaan ympäristöä ja keskustellaan huomioista, laajennetaan ympäristön tutkimista tietotekniikan avulla, esim. nettimuseokäynti. - Kuvan luotettavuus, kuvamanipulaatiot, uutiskuvat ja ajankohtaiset mediakuvat - Oppilas tutustuu visuaalisen teollisuuden ammatteihin.	L2 L3 L4 L5
Kuvallinen tuottaminen			

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1-S3	- Opetellaan lisäämään monipuolisuutta omaan ilmaisuun taiteen esimerkkien avulla. - Ilmaisun monipuolistaminen, muiden oppiaineiden sisältöä seuraten, esim. ihmiskuvaukset ennen aikaan, antiikin aikana tai keskiajalla. - Oppilas ottaa vastuun yhteisistä työvälineistä ja työympäristöstä sekä huolehtii varusteista.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1-S3	- Oppilas saa harjoittaa visuaalisen työskentelyn eri vaiheita (kuvallinen ideointiprosessi): luovasta, villistä ideoinnista luonnostelun kautta omien tavoitteiden mukaisen lopputulokseen ja arvostavaan loppupalautteeseen. - Oman kuvakansion työstäminen, yhteistyö muiden kanssa kuvallisissa projekteissa. - Portfoliodokumentointi voi oma kehittyminen havaita. - Käytetään taidekuvan jäljentämistä oppimisessa, esim. valon ja varjon tutkiminen, tavoitetason korkeus ja teknisen taidon hiominen.	L1 L3 L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Kuvasommittelun perusteet; kuvapinnan jännitteet, esim. ylhäällä/alhaalla, keskellä/kultaisessa leikkauksessa, pysty/vaaka/diagonaali jne. - Kuvan viestit, lähettäjät ja vastaanottajat, kuvatyypit, kuvan tarkoituksen ymmärtäminen.	L1 L2 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1-S3	- Kuvatyyppien sekoittelu, esim. mainos taidekuvasta, oma somekuva lööpissä yms. - Pohditaan vastausta kysymyksiin: Miksi kuva on tehty? Miksi joku ilmiö on taidetta? - Tutustutaan kuvanmuokkaukseen, kuvan totuusarvon pohtiminen.	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria	S1-S3	- Taide ja kuvat osana aikakautta, yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa.	L1 L4 L5

teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin		- Taidehistoria: Miksi kuvia on tehty eri aikakausina? Mikä vaikuttaa aikakauden kuvailmaisuus, esim. antiikki.	L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan		- Eri aikakauden ihmisen asemaan asettuminen leikinomaisesti ja taustatietoon pohjautuen, esim. antiikin ajan omakuva, tulevaisuuden omakuva, ajankohtaisia taiteilijoita.	L1 L2 L5 L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1-S3	- Harjoitellaan kuva-analyysia. - Käsitteiden avaaminen: esteettinen, ekologinen ja eettinen. - Esim. mikä on taide? onko kaunis aina eettinen?	L3 L4 L6 L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1-S3	- Muiden kuvakulttuurien kuvista oppiminen: symbolien tunnistamista. - Esimerkkeinä taiteilijoita, jotka omassa tuotannossaan huomioivat kestävän kehityksen. - Oppilaat tutustuvat yhteen tai useaan taiteilijaan, joka huomioi kestävä kehitys työssään. - Tekijänoikeudet.	L1 L2 L4 L7

Kuvataide – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailmat	- Visuaalisen ideointiprosessin harjoittelu (luonnosteleva aivoriihi kritiikittömästi, ideat talteen ja näkyville, ideoiden tarkastelu, valinta, luonnostelu, toteutus). - Kysymyksenasettelu, vertaisoppiminen, rohkaiseminen kokeilemiseen ja epäonnistumisen hyväksymiseen, kuvataiteen sallivuus, ei yhtä oikeaa ratkaisua, konkreettista apua esim. piirtämisessä, hyvien ohjevideoiden hyödyntäminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

		- Ajanhallinta, eteneminen työn eri vaiheissa, itsearviointi. - Fiktio ja fakta, kriittinen eri medioiden kuvanlukutaito, monipuoliset ilmaisukeinot, oma mediaesitys, vastuullinen ja turvallinen toiminta sosiaalisessa mediassa.	
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S3	- Oppilaan oman kuvallisen tekemisen portfolion päivittämistä. - Monipuoliset ilmaisutavat, ajassa olevat positiiviset, kulttuuriset ilmiöt, koulujen väliset ja kansainväliset kontaktit.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 L5 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1-S3	- Havainnoidaan ympäristöä ja keskustellaan huomioista, laajennetaan ympäristön tutkimista tietotekniikan avulla, esim. nettimuseokäynti. - Kuvan luotettavuus, kuvamanipulaatiot, uutiskuvat ja ajankohtaiset mediakuvat. - Tutustutaan visuaalisen alan ammatteihin.	L2 L3 L4 L5
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1-S3	- Opetellaan lisäämään monipuolisuutta omaan ilmaisuun taiteen esimerkkien avulla. - Ilmaisun monipuolistaminen, muiden oppiaineiden sisältöä seuraten, esim. taidetta renessanssin aikana tai Ruotsin suurvallan ajalta. - Vastuunotto yhteisistä työvälineistä ja työympäristöstä sekä välineiden huolto.	L2 L3 L5 L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1-S3	- Oppilas saa harjoittaa visuaalisen työskentelyn eri vaiheita (kuvallinen ideointiprosessi): luovasta, villistä ideoinnista luonnostelun kautta omien tavoitteiden mukaisen lopputulokseen ja arvostavaan loppupalautteeseen. - Oman kuvakansion työstäminen, yhteistyö muiden kanssa kuvallisissa projekteissa.	L1 L3 L5

		- Portfoliodokumentoinnista voi oma kehittyminen havaita. - Oppilaat tekevät valinnaisen kopion taideteoksesta mistä tahansa maailmassa. - Käytetään taidekuvan jäljentämistä oppimisessa, esim. valon ja varjon tutkiminen, tavoitetason korkeus ja teknisen taidon hiominen.	
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1-S3	- Kuvasommittelun perusteet; kuvapinnan jännitteet, esim. ylhäällä/alhaalla, keskellä/kultaisessa leikkauksessa, pysty/vaaka/diagonaali jne. - Kuvan viestit, lähettäjät ja vastaanottajat, kuvatyypit, kuvan tarkoituksen ymmärtäminen	L1 L2 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1-S3	- Kuvatyyppien sekoittelu, esim. mainos taidekuvasta, oma somekuva lööpissä yms. - Pohditaan vastausta kysymyksiin: Miksi kuva on tehty? Miksi joku ilmiö on taidetta? - Tutustutaan kuvanmuokkaukseen, kuvan totuusarvon pohtiminen	L1 L2 L4 L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1-S3	- Taide ja kuvat osana aikakautta, yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa - Taidehistoria: Miksi kuvia on tehty eri aikakausina? Mikä vaikuttaa aikakauden kuvailmaisuus, esim. renessanssiin?	L1 L4 L5 L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan		- Eri aikakauden ihmisen asemaan asettuminen leikinomaisesti ja taustatietoon pohjautuen, esim. renessanssiomakuva, tulevaisuuden omakuva, ajankohtaisista taitelijoista. - Oppilaat käsittelevät erilaista kuvakulttuuria kuin länsimainen, esim. kiinalainen uusi vuosi	L1 L2 L5 L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa	S1-S3	- Harjoitellaan kuva-analyysia - Käsitteiden avaaminen: esteettinen, ekologinen ja eettinen	L3 L4 L6 L7

visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista		- esim. mikä on taide? onko kaunis aina eettinen?	
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1-S3	- Muiden kuvakulttuurien kuvista oppiminen: symbolien tunnistamista - esimerkkeinä taiteilijoita, jotka omassa tuotannossaan huomioivat kestävän kehityksen - Oppilaat tutustuvat yhteen tai useaan taiteilijaan, joka huomioi kestävä kehitys työssään. - Tekijänoikeudet.	L1 L2 L4 L7

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti. Hän käyttää kuvailmaisun välineitä ja keinoja havaitsemisen apuna.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee ohjatusti havaintoja kokeilemalla jotain kuvallista välinettä.	Oppilas tekee havaintoja käyttämällä joitakin kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja käyttämällä useita kuvallisia välineitä.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja eri aistein ja käyttämällä tarkoituksenmukaisesti kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan toisten kanssa. Hän harjoittelee näkemystensä perustelemista yksin ja ryhmän jäsenenä.	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas jakaa ohjatusti jonkin havaintonsa suullisesti tai kirjallisesti. Oppilas harjoittelee havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista.	Oppilas ilmaisee joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteisessä keskustelussa. Oppilas harjoittelee näkemystensä perustelemista.	Oppilas tuo havaintojaan ja ajatuksiaan aktiivisesti yhteiseen keskusteluun. Oppilas osaa perustella näkemyksiään.	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun oma-aloitteisesti ja muiden näkemyksiä huomioon ottaen. Oppilas osaa esittää näkemyksiään pääosin selkeästi perustellen.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Hän harjoittelee käyttämään kuvailmaisussa an myös muuta kuin näköaistiin perustuvaa tietoa.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee ohjatusti havaintojaan ja ajatuksiaan kuvailmaisun välineillä ja keinoilla.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussa an myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä monipuolisesti kuvailmaisun välineitä ja keinoja. Oppilas käyttää kuvailmaisussa an myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas osaa syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvailmaisun välineillä ja keinoilla. Oppilas hyödyntää kuvailmaisussa an tavoitteellisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu erilaisiin kuvailmaisun välineisiin ja keinoihin sekä oppii käyttämään niitä monipuolisesti. Hän oppii harjoittelemaan ja kehittämään kuvan tekemisen taitojaan pitkäjänteisesti.	Kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas kokeilee ja harjoittelee erilaisten kuvailmaisun välineiden ja keinojen käyttöä. Oppilas käyttää niistä joitakin tehdessään kuvia.	Oppilas osaa käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvailmaisussa an. Oppilas kehittää kuvan tekemisen taitojaan.	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja tarkoituksenmukaisesti kuvallisessa tuottamisessaan. Oppilas harjaannuttaa kuvan tekemisen taitojaan pääosin tavoitteellisesti.
T5 ohjata oppilasta tavoitteellisee n kuvallisten taitojen kehittämisee n yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kehittämään tavoitteellisesti kuvailmaisuaan yksin ja yhteistyössä.	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen yksin ja yhteistyössä	Oppilas harjoittelee ohjatusti työskentelyä oman tai yhteisen suunnitelman pohjalta.	Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista yksin tai yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää	Oppilas osaa asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää kuvailmaisun	Oppilas osaa asettaa johdonmukaisesti tavoitteita yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas kehittää

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
					yksittäisiä kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden suuntaisesti.	taitojaan pääasiallisesti tavoitteiden mukaisesti.	kuvailmaisun taitojaan tavoitteiden mukaisesti.
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin vaikuttamisen keinoa kuvissaan.	Oppilas harjoittelee ja käyttää joitakin vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan näkemyksiään kuvissaan.	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia vaikuttamisen keinoja kuvissaan. Oppilas ilmaisee näkemyksiään kuvissaan ja osallistuu niillä keskusteluun.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee monipuolisesti erilaisia kuvia. Hän oppii pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.	Kuvien tarkastelu	Oppilas tarkastelee ohjatusti kuvia sekä pohtii todellisuuden ja fiktion suhdetta jossakin kuvassa.	Oppilas tarkastelee erilaisia kuvia ja huomioi ohjatusti niiden lähtökohtia ja yhteyksiä. Oppilas ilmaisee näkemyksiään todellisuuden ja fiktion suhteesta joissakin kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa.	Oppilas osaa tarkastella monipuolisesti sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan. Oppilas kertoo todellisuuden ja fiktion suhteesta erilaisissa kuvissa perustellen näkemyksiään.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen,	S1, S2, S3	Oppilas tarkastelee visuaalisen kulttuurin merkityksiä eri näkökulmista. Hän oppii käyttämään	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta	Oppilas kokeilee ja harjoittelee kuvatulkinnan menetelmiä. Oppilas käyttää ohjatusti	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä. Oppilas kertoo kuvista teoksen,	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti kuvatulkinnan menetelmiä tulkitessaan kuvia teoksen, tekijän ja

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin		kuvatulkinnan menetelmiä.		tai muuta visuaalista kulttuuria.	jotakin kuvatulkinnan menetelmää tarkastellessaan kuvataidetta tai muuta visuaalista kulttuuria.	tekijän ja katsojan näkökulmista. Oppilas käyttää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.	katsojan näkökulmasta. Oppilas hyödyntää tulkintojaan perustellessaan näkemyksiään kuvista keskusteltaessa.
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas tutustuu kulttuurisiin kuvailmaisun tapoihin. Hän oppii käyttämään niitä omassa kuvailmaisussaan.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja käyttäminen	Oppilas tutustuu ja kokeilee ohjatusti jotakin kulttuurista kuvailmaisun tapaa tehdessään kuvia.	Oppilas harjoittelee joitakin kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas käyttää erilaisia kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.	Oppilas osaa soveltaa kulttuurisia kuvailmaisun tapoja kuvissaan ja tehdessään tulkintoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Oppilas harjoittelee omien näkemysten esittämistä visuaalisesta kulttuurista ja oppii keskustelemaan siinä ilmenevistä arvoista.	Arvojen tarkasteleminen ja niistä keskusteleminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti visuaalisessa kulttuurissa ilmenevien arvojen tarkastelemista ja niistä keskustelemista.	Oppilas ilmaisee ja tuo keskusteluun joitakin näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ilmaisee aktiivisesti näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisen kulttuurin arvoista käytävään keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja	S1, S2, S3	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuuriseen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia.	Kuvailmaisun valinnat omien näkemysten esittämisessä	Oppilas tuo ohjatusti esille jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävän kehityksen näkökulman.	Oppilas huomioi joissakin kuvailmaisunsa sisällöissä tai toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmia.	Oppilas huomioi kuvailmaisunsa sisällöissä ja toimintatavoissa tavoitteellisesti kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
toimintatapoja valitessaan						Oppilas kertoo kuvailmaisun valinnoillaan näkemyksistään.	kehityksen näkökulmia. Hän perustelee näkemyksiään ja ratkaisujaan.

14.3.12 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3–6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä.

Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa, oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa sekä koko käsityöprosessia koskevaa. Käsityöprosessin eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa havainnoidaan käsityöprosessia kokonaisuudessaan, käsityöhön soveltuvien materiaalien kokeilemista, testaamista, eri materiaalien työstämisen tapoja, taitoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten sisältöalueiden oppimisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa käydään yhdessä läpi oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Oppilaan tai ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja tarkastella, jolloin oppilaat oppivat asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin oppiaineen tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 käsityön opetuksen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen käsityön opetuksen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Oppilaan työskentelyn arviointi sisältyy vuosiluokilla 3–6 käsityön lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan. Käsityön 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Käsityö – tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Käsityön opetuksen sisältöjä ei ole jaettu tekniseen työhön ja tekstiilityöhön. Opetuksessa tulee käyttää sekä teknisen työn että tekstiilityön menetelmiä. Materiaali, tekniikka, väline/kone tai tuote sellaisenaan ei ole opetuksen suunnittelun lähtökohta, vaan tarkoituksena on luoda laajempia, oppilaan omaan elämismaailmaan liittyviä, ajankohtaisia, kantaaottavia, kokeilevia oppimiskokonaisuuksia, jossa käytetään sekä teknisen työn että tekstiilityön työtapoja.

Käsityön opetuksen järjestämiseen ei ole yhtä ainoaa mallia, vaan sen opetusta on mahdollista toteuttaa eri tavoin. Koulut voivat täsmentää omia toteutustapojaan lukuvuosisuunnitelmissaan. Opetussuunnitelman perusteet eivät edellytä tasajakoa työtapojen välillä. Oppilaiden kiinnostuksen kohteita voidaan painottaa esimerkiksi töiden aiheiden valinnalla sekä materiaalirajauksilla, eikä tämä edellytä perinteistä valintaa teknisen työn ja tekstiilityön välillä. Oppilas voi opiskella opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti siten, että hän opiskelee vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 aikana kaikkia käsityön sisältöjä tutustuen kaikkiin työtapoihin, mutta myös painottaa opinnoissaan haluamiaan työtapoja.

Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	Oppilasta rohkaistaan keksimään omia innostavia ideoita ja ohjataan etsimään omasta elämästään konkreettisia tilanteita, joihin hän opettelee pohtimaan käsityöllistä ratkaisua. Vahvistetaan ja syvennetään osaamista jo opituissa tekniikoissa ja perustyövälineiden käytössä. Tutustutaan uusiin tekniikoihin ja työtapoihin. Esimerkiksi: - virkkaus: virkkausote, ketjusilmukan ja/tai kiinteiden silmukoiden virkkaaminen - kudontaan tutustuminen kehyksen avulla - koneompeluun tutustuminen: ompelukoneen osat, langoitus, erilaisten ompeleiden kokeileminen - harjoitellaan tuotteen rakenteen hahmottamista mm. kaavaa käyttämällä - kokeillaan pinnan käsittelyä ja kuviointia esim. värjäämällä painamalla tai erilaisin pistoin - neula- ja/tai märkähuovutus - höyläämineni, vuoleminen - pintakäsittely	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

		- liitokset - kierrätysmateriaalien käyttö.	
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oppilasta ohjataan tunnistamaan käsityöprosessin vaiheet: 1. suunnittelu, joka sisältää alkumielikuvan ja ideoinnin 2. tekeminen ja arviointi 3. dokumentointi. Suunnittelun oppimiseksi havainnoidaan ja analysoidaan esineitä: muoto, pinta, koko, väri, materiaali ja niiden merkitys tuotteen käytölle ja ulkoasulle.	L1 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja valmistamaan tuotteen yksin tai yhdessä. Oppilas suunnittele itse omasta työstä ainakin yksityiskohtia. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja. Työskentely etenee opettajan tukemana ja oppimateriaalien käyttäminen on ohjattua.	L2 L4 Monilukutaito L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	Tutustutaan erilaisiin käsityövälineisiin ja niiden käyttötarkoituksiin. Pohditaan erilaisten materiaalien soveltuvuutta erilaisiin töihin. Tutkitaan ympäristöä ja pohditaan arkielämän materiaalien alkuperää (metalli, muovi, lasi, paperista, kankaasta, kivestä jne.) Tutustutaan käsityössä käytettävän materiaalin ominaisuuksiin, käyttöön sekä kierrättämiseen ja käytöstä poistamiseen.	L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Harjoitellaan vastuuntuntoista työskentelyä opettelemalla huolehtimaan omista ja koulun opiskeluvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteen asiallisesta säilyttämisestä (käsityöluokan järjestyssäännöt). Käsityövälineiden turvallisen käytön opettelu: harjoitellaan kiinnittämään huomiota käsityöhön liittyviin riskeihin ja vaaroihin sekä opetellaan suojautumaan niiltä. Harjoitellaan ottamaan vastuu omasta työstä ja sen loppuun saattamisesta. Harjoitellaan esimerkiksi: - mittaamista, merkitsemistä, leikkaamista - kaavan käyttöä - langan käsittelyä eri tavoin - virkkuukoukun käyttämistä - ompelukoneen käyttöä - kankaankuvioinnin tapoja - massojen muotoilemista - villan työstöä - puun työstämistä ja pintakäsittelyä.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Mahdollistetaan opetuskokonaisuuksissa oppilaalle taitavuuden tunteen kokeminen ja iloa työskentelystä. Oppilas harjoittelee arvioimaan ja arvostamaan omaa käsityöprosessiaan sekä antamaan rakentavaa vertaispalautetta muiden töistä. Harjoitellaan käsityöprosessin dokumentointia, jossa oppilas kertoo käsityöstä ja sen ideasta sanallisesti ja kuvien avulla. Valokuvataan suunnitelman pohjalta toteutettu työ.	L1 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	Oppilasta rohkaistaan keksimään omia innostavia ideoita ja ohjataan etsimään omasta elämästään konkreettisia tilanteita, joihin hän opettelee pohtimaan käsityöllistä ratkaisua. Vahvistetaan ja syvennetään osaamista jo opituissa tekniikoissa ja perustyövälineiden käytössä. Tutustutaan myös uusiin tekniikoihin ja työtapoihin. Esimerkiksi: - neulonnan perusteisiin; työote, luominen ja oikea silmukka (aina-oikein neule) - koneompeluun perusteet: langoitus, sauma, saumavara, huolittelu ja käänne - konekirjonta - erilaisten kiinnittimien ompelu kuten napin ompelu - kaavaan käyttäminen - kokeillaan pinnan käsittelyä ja kuviointia esim. värjäämällä, painamalla tai erilaisin pistoin - neula- ja/tai märkähuovutus - höyläämineen, vuoleminen - pintakäsittely - liitokset - kierrätysmateriaalien käyttö - talttaus - pintakäsittely - taivutus, kanttaus, särmäys - avoin/suljettu virtapiiri.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oppilasta ohjataan tunnistamaan käsityöprosessin vaiheet: 1. suunnittelu, joka sisältää alkumielikuvan ja ideoinnin 2. tekeminen ja arviointi 3. dokumentointi.	L1 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

		Harjoitellaan käsityöprosessin dokumentointia, jossa oppilas kertoo käsityöstä ja sen ideasta sanallisesti ja kuvien avulla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi sähköisen portfolion muodossa.	
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja valmistamaan tuotteen yksin tai yhdessä. Oppilasta ohjataan huomioimaan suunnittelussa tuotteen käyttö ja käytettävissä olevat materiaalit sekä taloudellisuus. Suunnittelun oppimiseksi havainnoidaan ja analysoidaan esineitä: muoto, pinta, koko, väri, materiaali ja niiden merkitys tuotteen käytölle ja ulkoasulle. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja. Oppilasta ohjataan pohtimaan tutkien ja kokeillen, yksin tai ryhmässä, mikä on järkevä valmistustapa ja työjärjestys. Työskentely etenee opettajan tukemana ja oppimateriaalien käyttäminen on ohjattua.	L2 L4 Monilukutaito L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	Tutustutaan erilaisiin käsityövälineisiin ja niiden käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi: sakset, silmäneula, kanavaneula, hakaneula, ratkoja, puikot, virkkuukoukku, huovutusneula, erilaiset mittaamisen ja merkitsemisen välineet. Tutustutaan materiaalien soveltuvuuteen erilaisissa töissä. Esimerkiksi; villa, puuvilla, huopa, fleece, neulos.	L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Harjoitellaan vastuuntuntoista työskentelyä opettelemalla huolehtimaan omista ja koulun opiskeluvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteen asiallisesta säilyttämisestä (käsityöluokan järjestyssäännöt). Käsityövälineiden turvallisen käytön opettelu: harjoitellaan kiinnittämään huomiota käsityöhön liittyviin riskeihin ja vaaroihin sekä opetellaan suojautumaan niiltä. Harjoitellaan ottamaan vastuu omasta työstä ja sen loppuun saattamisesta. Harjoitellaan esimerkiksi: - mittaamista, merkitsemistä, leikkaamista ja yhteen liittämistä eri tavoin - kaavan käyttöä - langan käsittelyä eri tavoin - virkkuukoukun ja puikkojen käyttämistä - ompelukoneen käyttöä - kankaankuvioinnin tapoja - massojen muotoilemista - villan työstöä - puun työstämistä ja pintakäsittelyä.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Mahdollistetaan opetuskokonaisuuksissa oppilaalle taitavuuden tunteen kokeminen ja iloa työskentelystä. Oppilas harjoittelee arvioimaan ja arvostamaan omaa käsityöprosessiaan sekä antamaan rakentavaa vertaispalautetta muiden töistä.	L1 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	**Keskeiset sisällöt**	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	Kannustetaan oppilaita suunnittelemaan työnsä omien toiveiden ja tarpeiden mukaan, käyttäen erilaisia käsityötekniikoita. Vahvistetaan osattuja tekniikoita ja lisätään niihin uusia asioita. Oppilaan suunnittelemien töiden mukaan tekniikoina ja sisältöinä voi olla esimerkiksi: - virkkaus: pylväät ja muut edistyneemmät perussilmukat, - neulonta: oikean silmukan lisäksi nurja silmukka - monivaiheiset ompelutyöt, kaavan piirtäminen ja kankaan leikkaaminen - vetoketjujen ja napinläpien ompelu ja vaatteiden korjaaminen - kirjontaa esim. - käsin erilaisilla kirjontapistoilla tai applikoimailla - kankaanpainanta esim. seulapainanta, kangaskuosin suunnittelu ja painanta - metallin leikkaaminen - sähköteknologiassa peruskomponentit, pehmytjuotokset - pintakäsittelyt - mahdollisuuksien mukaan myös kankaankudontaa, tilkkutöitä, nahkatöitä ym.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oppilasta ohjataan tunnistamaan käsityöprosessin (ideointi, suunnittelu, valmistus ja arviointi) vaiheet ja dokumentoimaan sitä eri tavoin. Oppilasta autetaan ymmärtämään dokumentoinnin merkitys käsityöprosessin kuvaajana, arvioinnin apuvälineenä ja tallentajana. Harjoitellaan kokonaisen käsityöprosessin dokumentointia sähköisellä alustalla.	L1 L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä	S1-S4	Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja valmistamaan tuotteen yksin tai yhdessä.	L2 L4 Monilukutaito L5

käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin		Oppilasta ohjataan huomioimaan suunnittelussa ja tuotteen valmistuksessa sen käyttö ja toimivuus, käytettävissä olevat materiaalit ja taloudellisuus ja ekologia sekä tuotteet esteettisyys. Suunnittelun oppimiseksi havainnoidaan ja analysoidaan esineitä: muoto, pinta, koko, väri, materiaali ja niiden merkitys tuotteen käytölle ja ulkoasulle. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja. Harjoitellaan kolmiulotteisen kappaleen kuvaamista sekä kuvantojen piirtämistä.	
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	Vahvistetaan oppilaan osaamista käsityön terminologiassa ja välineistössä. Opetellaan erilaisten materiaalien soveltuvuutta erilaisiin töihin. Materiaalioppia: esim. puuvilla, villa, koivu, mänty. Tutustumaan mahdollisuuksien mukaan myös arkiesineiden valmistusmateriaaleihin, valmistuspaikkaan, tuotantokustannuksiin ja kulutustapaan sekä pohditaan niitä kestävästä ympäristön näkökulmasta.	L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Oppilas ottaa vastuuta työskentelystään huolehtimalla omista ja koulun opiskeluvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteen asiallisesta säilyttämisestä (käsityöluokan järjestyssäännöt). Käytetään työvälineitä tarkoituksenmukaisesti. Tunnistetaan käsityöhön liittyviä riskejä ja vaaroja sekä suojaudutaan	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6

		melun, valon, lämmön, terävien kappaleiden ja kemikaalien varalta. Pyritään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja töiden valmiiksi saamiseen. Harjoitellaan uusia taitoja ja harjaannutaan jo opituissa taidoissa esimerkiksi: - mittaamisessa, merkitsemisessä, leikkaamisessa ja yhteen liittämisessä - työstetään puuta, metallia ja muovia mittaamalla, poraamalla, sorvaamalla, höyläämällä, taivuttamalla, pakottamalla, takomalla, hiomalla, liimaamalla, ruuvaamalla, muokkaamalla lämmön avulla sekä pintakäsittelyillä - työstetään lankaa solmeilemalla, neulomalla, virkkaamalla - työstetään kangasta ompelemalla kuvioimalla eri tekniikoin	
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 S2 S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö työn suunnittelussa, toteutuksessa ja prosessin dokumentoinnissa. Verkkoaineistojen käyttö ideoinnissa, ohjeistuksessa ja dokumentoinnissa.	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta. Töiden esittely muille, esim. luokan töistä kootun näyttelyn keinoin.	L1 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3 S5	Pohditaan tuotteiden elinkaarta ja omien kulutusvalintojen vaikutusta. Ohjataan oppilaita suunnittelemaan töitä, joille on oikeasti käyttö. Opetellaan huolto- ja korjaustöitä ja	L1 L3 L7

		kannustetaan erilaisten kierrätysmateriaalien käyttöön.	

Käsityö – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Sipoon näkökulma	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	Kannustetaan oppilaita suunnittelemaan työnsä omien toiveiden ja tarpeiden mukaan, käyttäen erilaisia käsityötekniikoita. Vahvistetaan osattuja tekniikoita ja lisätään niihin uusia asioita. Oppilaan suunnittelemien töiden mukaan tekniikoina ja sisältöinä voi olla esimerkiksi: - virkkaus: pylväät ja muut edistyneemmät perussilmukat - neulonta: nurja silmukka, päättely, suljettu neule, kavennus/lisäykset - monivaiheiset ompelutyöt, kaavan piirtäminen ja kankaan leikkaaminen - vetoketjujen ja napinläpien ompelu ja vaatteiden korjaaminen - kirjontaa esim. - käsin erilaisilla kirjontapistoilla tai applikoimailla - kankaanpainanta esim. seulapainanta, kangaskuosin suunnittelu ja painanta - metallin leikkaaminen - sorvaaminen - pakotus, lämpökäsittely, taonta - poratappiliitokset - sähköteknologiassa peruskomponentit, pehmytjuotokset - pintakäsittelyt - mahdollisuuksien mukaan myös kankaankudontaa, tilkkutöitä, nahkätöitä ym.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan	S1-S6	Oppilasta ohjataan tunnistamaan käsityöprosessin (ideointi, suunnittelu, valmistus ja arviointi)	L1

kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi		vaiheet ja dokumentoimaan sitä eri tavoin. Oppilasta autetaan ymmärtämään dokumentoinnin merkitys käsityöprosessin kuvaajana, arvioinnin apuvälineenä ja tallentajana. Harjoitellaan kokonaisen käsityöprosessin dokumentointia sähköisellä alustalla.	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja valmistamaan tuotteen yksin tai yhdessä. Oppilasta ohjataan huomioimaan suunnittelussa ja tuotteen valmistuksessa sen käyttö ja toimivuus, käytettävissä olevat materiaalit ja taloudellisuus ja ekologia sekä tuotteet esteettisyys. Suunnittelun oppimiseksi havainnoidaan ja analysoidaan esineitä: muoto, pinta, koko, väri, materiaali ja niiden merkitys tuotteen käytölle ja ulkoasulle. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja. Harjoitellaan kolmiulotteisen kappaleen kuvaamista sekä kuvantojen piirtämistä.	L2 L4 Monilukutaito L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3 S5	Vahvistetaan oppilaan osaamista käsityön terminologiassa ja välineistössä. Opetellaan erilaisten materiaalien soveltuvuutta erilaisiin töihin. Materiaalioppia: esim. puuvilla, villa, koivu, mänty. Tutustumaan mahdollisuuksien mukaan myös arkiesineiden valmistusmateriaaleihin, valmistuspaikkaan, tuotantokustannuksiin ja kulutustapaan sekä pohditaan niitä kestävästä ympäristön näkökulmasta.	L4 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Oppilas ottaa vastuuta työskentelystään huolehtimalla omista ja koulun opiskeluvälineistä, luokan järjestyksestä ja siisteydestä sekä oman tuotteen asiallisesta säilyttämisestä (käsityöluokan järjestyssäännöt). Käytetään työvälineitä tarkoituksenmukaisesti. Tunnistetaan käsityöhön liittyviä riskejä ja vaaroja sekä suojaudutaan melun, valon, lämmön, terävien kappaleiden ja kemikaalien varalta. Pyritään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja töiden valmiiksi saamiseen. Harjoitellaan uusia taitoja ja harjaannutaan jo opituissa taidoissa esimerkiksi: - mittaamisessa, merkitsemisessä, leikkaamisessa ja yhteen liittämisessä - työstetään puuta, metallia ja muovia mittaamalla, poraamalla, sorvaamalla, höyläämällä, taivuttamalla, pakottamalla, takomalla, hiomalla, liimaamalla, ruuvaamalla, muokkaamalla lämmön avulla sekä pintakäsittelyillä - työstetään lankaa solmeilemalla, neulomalla, virkkaamalla - työstetään kangasta ompelemalla kuvioimalla eri tekniikoin.	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1 S2 S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö työn suunnittelussa, toteutuksessa ja prosessin dokumentoinnissa. Verkkoaineistojen käyttö ideoinnissa, ohjeistuksessa ja dokumentoinnissa.	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja	S6	Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.	L1 L4 L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja

muiden kokonaisen käsityön prosessia		Töiden esittely muille, esim. luokan töistä kootun näyttelyn keinoin.	kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3 S5	Pohditaan tuotteiden elinkaarta ja omien kulutusvalintojen vaikutusta. Ohjataan oppilaita suunnittelemaan töitä, joille on oikeasti käyttö. Opetellaan huolto- ja korjaustöitä ja kannustetaan erilaisten kierrätysmateriaalien käyttöön.	L1 L3 L7

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	**Sisältöalueet**	**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 5**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 7**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 8**	**Osaamisen kuvaus arvosanalle 9**
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1–S6			*Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.*			
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon sisältyy oman työn suunnittelu, valmistus ja työskentelyn aikainen arviointi. Hän dokumentoi prosessia.	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin osat. Oppilas toteuttaa jonkin käsityöprosessin osan opettajan konkreettisesti ohjaamana ja dokumentoi sen.	Oppilas toteuttaa käsityöprosessin keskeiset osat opettajan ohjaamana. Oppilas dokumentoi joitakin käsityöprosessin vaiheita.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja dokumentoi sen eri vaiheita.	Oppilas toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin itsenäisesti ja dokumentoi käsityöprosessin vaiheet. Oppilas pohtii omaa työskentelyään.
T3 opastaa oppilasta suunnittelem	S1–S4	Oppilas suunnittelee ja valmistaa	Tuotteen valmistaminen	Oppilas suunnittelee tai valmistaa	Oppilas valmistaa omaan tai	Oppilas valmistaa omaan tai	Oppilas valmistaa omaan tai

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
aan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin		yksin tai ryhmässä käsityötuotteen tai teoksen, jossa toteutuu perustellut, esteettiset ja tekniset ratkaisut.		tuotetta tai teosta opettajan konkreettisesti ohjaamana.	yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen opettajan ohjaamana.	yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.	yhteiseen suunnitelmaan perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus. Oppilas arvioi ja perustelee tuotteen esteettisiä tai toiminnallisia ratkaisuja.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksen mukaisesti	S3, S5	Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä ja tuntee erilaisia käsityön materiaaleja. Hän työstää tarkoituksen mukaisesti erilaisia materiaaleja ja valitsee niihin sopivia valmistusmenetelmiä.	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistusmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas tunnistaa joitakin käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas tunnistaa ja nimeää käsityön käsitteistöä ja käyttää käsityön työvälineitä, materiaaleja ja valmistusmenetelmiä opettajan ohjaamana.	Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä. Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas käyttää käsityön käsitteistöä monipuolisesti. Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää taitavasti eri materiaaleja ja valmistusmenetelmiä soveltaen niitä tarkoituksenmukaisesti.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön	S1–S5	Oppilas toimii pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti ja työskentelee työturvallisuusohjeita noudattaen. Hän valitsee ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.	Työskentelytaidot	Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä ja turvallista työskentelyä opettajan konkreettisesti ohjaamana. Oppilas valitsee ja käyttää työvälineitä opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti, vastuullisesti ja turvallisesti opettajan ohjaamana. Oppilas harjoittelee tavoitteellista työskentelyä. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden	Oppilas ottaa vastuuta omasta työskentelystään sekä toimii pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa	Oppilas työskentelee vastuuntuntoisesti, pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas huomioi työturvallisuuden omassa ja toisten kanssa työskentelyssä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
sopivaa välineistöä					ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa käyttää niitä opettajan ohjaamana.	käyttää niitä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas tietää käsityössä käytettävien työvälineiden ja laitteiden toimintaperiaatteita ja osaa valita niistä tarkoituksenmukaisimmat.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1–S2, S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa jonkin käsityöprosessin vaiheen aikana opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opettajan ohjaamana käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjeistuksen mukaisesti käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	Oppilas käyttää itsenäisesti oman käsityöprosessinsa eri vaiheisiin ja niiden dokumentointiin sopivia tieto- ja viestintäteknologian välineitä.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaista käsityöprosessia	S6	Oppilas arvostaa omaa ja muiden työtä sekä tarkastelee omaa käsityöprosessiaan ja tarvittaessa muuttaa työskentelyään. Hän antaa vertaispalautetta käsityöprosessista.	Oman työn ja käsityöprosessin tarkastelu, vertaispalautteen antaminen	Oppilas harjoittelee oman työn ja käsityöprosessin tarkastelua sekä vertaispalautteen antamista opettajan konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas osallistuu oman työn ja käsityöprosessin tarkasteluun sekä vertaispalautteen antamiseen opettajan ohjaamana.	Oppilas osallistuu rakentavasti oman työn ja käsityöprosessin tarkasteluun. Oppilas osallistuu tarkoituksenmukaisesti vertaispalautteen antamiseen.	Oppilas tarkastelee realistisesti omaa työtään ja käsityöprosessiaan. Oppilas antaa aktiivisesti rakentavaa vertaispalautetta käsityöprosessista.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1–S3, S5	Oppilas tarkastelee kulutus- ja tuotantotapoja monipuolises	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan	Oppilas pohtii kulutus- ja tuotantotapoja opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa kertoa, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat	Oppilas tarkastelee monipuolisesti kulutus- ja tuotantotapojen vaikutusta

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
		ti. Hän valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.		konkreettisesti ohjaamana.	Oppilas valitsee ja käyttää materiaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.	tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti.	tuotteen elinkaareen. Oppilas valmistaa tuotteitaan materiaalitaloudellisesti ja perustelee valintojaan.

14.3.13 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoitteleminen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3–6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut liikunnan tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3

Opetuksen tavoitteet	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	Oppilas osallistuu aktiivisesti oppitunteihin ja harjoittaa erilaisia valmiuksia. Miten? Esimerkiksi: - leikit, voimistelu, pallopelit ja muut pelit	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan	Oppilas kehittää sensomotorisia valmiuksiaan.	L1 L3 L4 Monilukutaito

itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Miten? Esimerkiksi: - pyöritään, keinutaan, pysähdytään, väistellään esteitä, taivutetaan vartaloa, kurkotellaan, pyöritään, seisotaan suorassa ja seisotaan pää alaspäin - liikutaan musiikin tahtiin	
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	Oppilas oppii liikkumaan monipuolisesti. Miten? Esimerkiksi: - voimistelu - erilaiset kamppailulajit - luistelu - hiihto - erilaiset pallopelit	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää erilaisia välineitä. Miten? Esimerkiksi: - esimerkiksi pompottelu, pallon kuljetus käsillä, jaloilla ja mailalla, heittäminen ja kiinni ottaminen, lyöminen ja laukominen	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	Oppilas vahvistaa fyysisiä ominaisuuksiaan. Miten? Esimerkiksi: - kävellään, juostaan, loikitaan pitkiä loikkia, hypitään rytmissä, hypitään, kiivetään, laukataan, liu'utaan ja hypitään yhdellä jalalla	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.		L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	Oppilas osaa toimia vastuullisesti.	L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja

		kestävän tulevaisuuden rakentaminen
S2 Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	Oppilas osaa käyttäytyä hyvin, on rehellinen ja antaa muiden työskennellä rauhassa. Oppilas osaa kuunnella muita, odottaa vuoroaan ja auttaa toisia.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas osaa säädellä tunteitaan ja toimintaansa erilaisissa tilanteissa.	L2 L6 L7
S3 Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.		L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.		L1 L2

Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 4

Opetuksen tavoitteet	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	Oppilas osallistuu aktiivisesti oppitunteihin ja harjoittaa erilaisia valmiuksia. Miten? Esimerkiksi: - leikit, voimistelu, pallopelit ja muut pelit	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Oppilas kehittää sensomotorisia valmiuksiaan. Miten? Esimerkiksi: - pyöritään, keinutaan, pysähdytään, väistellään esteitä, taivutetaan vartaloa, kurkotellaan,	L1 L3 L4 Monilukutaito

	pyöritään, seisotaan suorassa ja seisotaan pää alaspäin - liikutaan musiikin tahtiin	
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	Oppilas oppii liikkumaan monipuolisesti. Miten? Esimerkiksi: - voimistelu - erilaiset kamppailulajit - luistelu - hiihto - erilaiset pallopelit	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää erilaisia välineitä. Miten? Esimerkiksi: - esimerkiksi pompottelu, pallon kuljetus käsillä, jaloilla ja mailalla, heittäminen ja kiinni ottaminen, lyöminen ja laukominen	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	Oppilas vahvistaa fyysisiä ominaisuuksiaan ja kestävyyttään. Miten? Esimerkiksi: - kävellään, juostaan, tehdään juoksupyrähdyksiä ja pitkiä loikkia, hypitään, pompitaan, kiipeillään, laukataan, heitetään ja liu'utaan Esimerkiksi erilaiset pallopelit, uinti, suunnistus, hiihto ja luistelu	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.		L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	Oppilas osaa toimia vastuullisesti.	L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
S2 Sosiaalinen toimintakyky		

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	Oppilas osaa käyttäytyä hyvin, on rehellinen ja antaa muiden työskennellä rauhassa. Oppilas osaa kuunnella muita, odottaa vuoroaan ja auttaa toisia.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas osaa säädellä tunteitaan ja toimintaansa erilaisissa tilanteissa.	L2 L6 L7
S3 Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.		L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.		L1 L2

Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 5

Opetuksen tavoitteet	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	Oppilas osallistuu aktiivisesti oppitunteihin ja harjoittaa erilaisia valmiuksia. Miten? Esimerkiksi: - leikit, voimistelu, pallopelit ja muut pelit	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Oppilas kehittää sensomotorisia valmiuksiaan. Harjoittelemalla esimerkiksi: - leikit, voimistelu, musiikkiliikunta, pallopelit ja -leikit - pyöritään, keinutaan, pysähdytään, väistellään esteitä, taivutetaan vartaloa, kurkotellaan, pyöritään, seisotaan suorassa ja seisotaan pää alaspäin	L1 L3 L4 Monilukutaito

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	Oppilas osaa liikkua monipuolisesti. Miten? Esimerkiksi: - hiihto, luistelu, yleisurheilu, suunnistus	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	Oppilas kehittää taitojaan erilaisten välineiden käytössä. Miten? Esimerkiksi: - käytetään erilaisia välineitä esimerkiksi pompotteluun, pallon kuljetukseen käsillä ja jaloilla, heittämiseen ja kiinni ottamiseen, lyömiseen ja laukomiseen	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	Oppilas kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan, liikevalmiuksiaan, kestävyyttään, voimaansa ja nopeuttaan. Miten? Esimerkiksi: - kävellään, juostaan, loikitaan pitkiä loikkia, hypitään rytmissä, hypitään, kiivetään, laukataan, liu'utaan ja hypitään yhdellä jalalla Kestävyyttä kehitetään esim. pallopeleillä, uimalla, hiihtämällä, suunnistamalla ja liikkumalla maastossa eri vuodenaikoina Voimaa kehitetään esim. kiertoharjoittelulla, hypyillä, heitoilla ja juoksemalla ylös ja alas mäkeä tai rappusia Nopeutta kehitetään esim. juoksupyrähdyksillä (myös pelin tai leikin osana), hypyillä, heitoilla, loikkimalla ja erilaisilla kilpailuilla.	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.		L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	Oppilas osaa toimia vastuullisesti.	L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

		L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
S2 Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	Oppilas osaa käyttäytyä hyvin, on rehellinen ja antaa muiden työskennellä rauhassa. Oppilas auttaa muita. Oppilas ottaa huomioon muiden näkökulmat ja valmiudet. Oppilas osaa neuvotella ja tehdä päätöksiä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas osaa säädellä tunteitaan ja toimintaansa erilaisissa tilanteissa. - käyttäytyy ystävällisesti kaikkia kohtaan - on rehellinen - pitää huolta omista ja yhteisistä välineistä - antaa muille työrauhan	L2 L6 L7
S3 Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.		L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.		L1 L2

Liikunta – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	**Sipoon näkökulma**	**Laaja-alainen osaaminen**
S1 Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	Oppilas osallistuu aktiivisesti oppitunteihin ja harjoittaa erilaisia valmiuksia. Miten? esimerkiksi:	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

	- leikit, voimistelu, pallopelit ja muut pelit	
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Oppilas kehittää sensomotorisia valmiuksiaan. Miten? esimerkiksi: - leikit, voimistelu, musiikkiliikunta, pallopelit ja -leikit - pyöritään, keinutaan, pysähdytään, väistellään esteitä, taivutetaan vartaloa, kurkotellaan, pyöritään, seisotaan suorassa ja seisotaan pää alaspäin	L1 L3 L4 Monilukutaito
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	Oppilas osaa liikkua monipuolisesti. Miten? esimerkiksi: - hiihto, luistelu, yleisurheilu, suunnistus	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	Oppilas kehittää taitojaan erilaisten välineiden käytössä. Miten? esimerkiksi: - käytetään erilaisia välineitä esimerkiksi pompotteluun, pallon kuljetukseen käsillä ja jaloilla, heittämiseen ja kiinni ottamiseen, lyömiseen ja laukomiseen	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	Oppilas kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan, liikevalmiuksiaan, kestävyyttään, voimaansa ja nopeuttaan. Miten? esimerkiksi: - kävellään, juostaan, loikitaan pitkiä loikkia, hypitään rytmissä, hypitään, kiivetään, laukataan, liu'utaan ja hypitään yhdellä jalalla Kestävyyttä kehitetään esim. pallopeleillä, uimalla, hiihtämällä, suunnistamalla ja liikkumalla maastossa eri vuodenaikoina	L3

	Voimaa kehitetään esim. kiertoharjoittelulla, hypyillä, heitoilla ja juoksemalla ylös ja alas mäkeä tai rappusia Nopeutta kehitetään esim. juoksupyrähdyksillä (myös pelin tai leikin osana), hypyillä, heitoilla, loikkimalla ja erilaisilla kilpailuilla.	
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.		L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	Oppilas osaa toimia vastuullisesti.	L3 L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
S2 Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	Oppilas osaa käyttäytyä hyvin, on rehellinen ja antaa muiden työskennellä rauhassa. Oppilas auttaa muita. Oppilas ottaa huomioon muiden näkökulmat ja valmiudet. Oppilas osaa neuvotella ja tehdä päätöksiä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 L6 L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas osaa säädellä tunteitaan ja toimintaansa erilaisissa tilanteissa. - käyttäytyy ystävällisesti kaikkia kohtaan - on rehellinen - pitää huolta omista ja yhteisistä välineistä - antaa muille työrauhan	L2 L6 L7
S3 Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.		L1 L2 L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.		L1 L2

Liikunnan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arvosanalle 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas toimii liikuntatunneilla satunnaisesti ja valikoiden.	Oppilas toimii liikuntatunneilla kokeillen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan.	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan opettajan ohjaamana sekä hyödyntää niitä omassa toiminnassaan.	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan sekä hyödyntää niitä toiminnassaan.	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.	Oppilas sopeuttaa liikkumistaan ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja havaintojensa mukaan.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitoja an että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa	S1	Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin oppimisympäristöissä ja opetetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa oppimisympäristöissä ja opetetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja monipuolisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan	Motoristen perustaitojen	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittel	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää	Oppilas osaa käsitellä erilaisia	Oppilas käyttää, yhdistää ja

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa		erilaisissa oppimisympäristöissä.	(välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	ytaitoja joissakin oppimisympäristöissä ja opetetuissa liikuntamuodoissa.	välineenkäsittelytaitoja useimmissa oppimisympäristöissä ja opetetuissa liikuntamuodoissa.	liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.	soveltaa välineenkäsittelytaitoja monipuolisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa	S1	Oppilas oppii arvioimaan ja kehittämään fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa harjoittaa fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa kertoa, millä tavalla fyysisiä kunto-ominaisuuksia voi mitata ja osaa harjoittaa joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan, asettaa omia tavoitteita sekä kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas osaa uida 10 m.	Oppilas osaa uida 50 m ja hypätä uintisyvyiseen veteen.	Oppilas on perusuimataitoinen (osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).	Oppilas osaa uida 100 m kahta uintitapaa käyttäen sekä pelastautua vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa ilmaista, miten toimitaan turvallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä opettajan ohjeiden mukaan.	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky							

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy opettajan ohjaamana toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	Oppilas työskentelee valikoimatta kaikkien kanssa sekä toimii useimmiten yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuunkanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa ilmaista reilun pelin periaatteita ja kantaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista opettajan ohjaamana.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja pyrkii edistämään sitä.
Psyykkinen toimintakyky							
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa ilmaista, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii yleensä opettajan ohjaamana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja	S3			*Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.*			

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohteet	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
yhteisöllisyydestä							

14.3.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3–6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä.

Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaanohjaus – opetuksen tavoitteet Sipoossa vuosiluokalla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 oppilaanohjaus toteutuu eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksen tavoitteena on tukea oppilaita siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun. Sen sisältöinä ovat:

- itsetuntemus
- opiskelustrategioiden kehittäminen
- ammatillinen suuntautuminen
- ryhmätyötaidot
- kaveritaidot
- tunnetaidot ja hyvän mielen taidot
- itsearviointi- ja vertaisarviointitaidot
- tiedonhankintataidot ja monilukutaito
- työskentelytaidot
- oppimaan oppimisen taidot
- opiskelumotivaation vahvistaminen

Oppilaanohjausta voidaan hyödyntää myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. Erilaisten vierailujen avulla oppilaat voivat tutustua lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Vierailuja toteutetaan myös yhteistyössä huoltajien kanssa. Opetuksessa voidaan hyödyntää mm. Lions Questin Kompassi, Ippo, Hyvää mieltä yhdessä ja Positiivinen pedagogiikka –materiaaleja.

Koulut voivat tarkentaa oppilaanohjauksen tavoitteita ja sisältöjä omissa lukuvuosisuunnitelmissaan.

Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma Sipoossa on luvussa 1.4.2.